శ్రీధరాయనమః.

ఉ రహరి ్చంద్రో పాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

ఈగ్రంథమును నెక్కళ్లపాటిలింగనామాత్యుడు రచియించెను. ఇతనితల్లి నరిసి గారమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాతచిట్టయ్య. హరి సగోత్రుండు. ఆపస్తంబసూత్రుండు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవి వైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూర తనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను ద రువాత యెబ్బది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్లవతారికయందలి 16 ముపలన దెలియుచున్నది. ఇక్క విక్కృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్క -న గ్రంథములిలవెలయు చున్నవి. సూ- తనయాపరిణయ ము మేమీమధ చెన్న -ముననం "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసవ్వతీ భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్ర లో)జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలెనీగ్రం ము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపా నము" అని వాడఁబడుటవలన బూర్వ రిశ్చంద్రోపాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దముచెప్పకయజె చున్నది. లో మునందం టం బ్రశ స్తమయియున్న శంకరకవి హరి ంద్రపద్యకావ్యకథనుబూ శ్చ ో పాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అ యనఁగా, గాధిపట్టి చ ల ట్టిత్రిశంకుపట్టి రాజ్యపదభ్రష్టునిఁజేయఁబూనినది మొదలుపెట్టి చివరకునతఁడు ్యనా- పరిపాల ముచేమరలరాజ్యమేలు వఱకునుగల కథనుబూర్వహరిశ్చంద్రో -ఖ్యానముగా గ్రం ములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హ ్చంద్రుడు పూర్వవ ్ంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపా నముగానె ్నన స్థా ల యుచున్నది.

3. ధర్మజుండరణ్య వాససంశీలుండైయుండు టి మార్కండేయముని చే హ ి చారిత్రముఁదెలుపఁబడి ట్టుమార్కండేయపురాణమువ ష్ట . పూర్వ శ్చ ి పాఖ్యానమును శంకరకవి యైదా. సములుగ ్యకా ము ి ్నఁడు. ఇది "నెల్లూరికావ ము" అ డఁ డుచు ను, ని "నె శ ప్రబోధ్యామున ను యఁ జేయ ధము

చేయుపద్యము కు గా య ఈ

మునే, వీరశరభేంద్రుఁడను మఱియొకకవి యైదాశ్వాసములుగలవేఱొండుపద్య మునుగావ్రాసియున్నాఁడు. ఈప్రబంధము "కంచికావ ము" అనివాడఁబడు చున్న ట్లును, దీని "కంచిశరభయ్య" వ్రాసినట్లును, యిందు ఇంచుమించుగా 1050 పద ము లున్నట్లును ... ణ్యమునందే వ్రాయఁబడియున్నయవి. ఇది, ఓరియంటల్ లైబ్ర రి యందున్నయది. ఇంతియగాక యీపూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును "గౌరనమంత్రి" షుమారు 5400 పాదములుగల ద్విపదకావ్యముగాను; ధనాల దేవరాజనాయు గ్రిణి 859 సంవత్సరమున వాక్య గ్రంథముగాను; కందుకూరువీరేశలింగము పంతు గారు గద్యప ద్యాత్మకమగు "సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము" గాను, పేరు తెలియనిమ ఱియొకరు "హరిశ్చంద్రచరిత్రము" అనికొంతకథవచనరచనగాను, మఱికొందఱు ... గానములుగాను వ్రాసియున్నారు. ఈపూర్వహరిశ్చంద్రకథనుసంధించి వసుచ రిత్రకారుఁడగు బట్టురామరాజభూషణుఁడు "హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము" అను శ్లేషకావ్యమును వ్రాసియున్నాఁడు. వెండియునడిదము బాలభా స్కరకవిత నూభ శ్లేషకావ్యమునువ్రాసియున్నాఁడు. వెండియునడిదము బాలభా ... డగుసూరకవి ...ణీతంబై 'వసుచరిత్రము, పాణింధమము' అనిపేర్కొనఁబ డగుసూరకవి ... "కవిజనరంజ ..." అనుమహాప్రబంధమునందుఁ జంద్రమతీవివాహ చరిత్రమును ... త్రిముగూర్ప బడియున్నది. ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును జంద్రశేఖరుఁడను ... క ... దకావ్యముగాను, మాకొమాండూరు అనంతాచార్యులవారు "... హ ...ంద్రకథ" యనుపేర, వచనముగానువ్రాసియున్నారు.

4. ఇయ్యుత్తరహరి ...ంద్రప ...కావ ...ముదాదాపుగా 670 పద్యములుగలి ... ంసఁగ ...లనొప్పి నాలుగాశ్వా ...ములు శోభిలుచున్నయది. వీనిలో మొదటి ... సము ...ందు హరిశ్చంద్రుఁడు చక్ర ...ర్తియవ్వుటకుఁ గారణమును దెలుపఁబ ... . రెండవ ...శ్వాసమునందుఁ జంద్రమతీసతీగళమంగళసూత్రముపరులకే ... ను ...ట్టకయుండుటకుఁ గారణమునుమిగులఁ జిత్ర ... గాలిఖియింపఁబడియున్నది. ... డవ ...యాశ్వాసము ...ందువస ...ర్తువ ...నమును, జంద్రమతీలీలో ...నవిహారమును ... హా ...ము, ... హరిశ్చం ...ద్రుఁడుమృగయాసక్తుండయివిచ్చేసి చం ...మతినిమయు ...మ బునఁజూచి ...రించుటయును, మయునిచేఁ జం ...మతిహరిశ్చంద్రునకు వివాహ ...ర్పఁ ...డుటయుఁ గుమారోత్పత్తియులోనుగాఁగల కథలు గలిగియు ...యవి. ...గయా ...సమునందుఁ జం ...మతీహరిశ్చంద్రులుపూర్వదేహంబు హా ...కా ... ల ...రా ...లోహితరాజను లవృత్తాంతంబును, కేదారగౌరీవ్రతమాహాత ... ... ప బు ...లకూ ...రుం ...లో ...ంతు ద్విజన్మించుటయు, యముండు ... ...లయు ...నై ...రా ...సేయు ...న ప్రకారంబును శ ...కా ... హ ... డు రాజ ...ం ... టయు లోనగు ...థ ...

ఇక్కడి కవితారచనానైపుణ్యముంబట్టినిఘంటుకర్తలగు మా బహుజ
తారామాచార్యులవారి "శబ్దరత్నాకరము" అను తెలుఁగు ఘంటువు ందు,
చఁబడిన 6 తెగల కృతులలో నీగ్రంథమునాఱవ తెగయందుఁ జేర్పఁబడియు
. అది సరియనితోఁచెడి. ఈప్రబంధమందలి కథలించుక చిత్రములుగానున్నను గొ
న్ని స్ఖలిత ంబులగు పడుచున్నవి. అవియనఁగా, రెండవ యాశ్వాసమందలి,
ద్యములో "యావన" శ ప్రాసమునుగూర్చి విచారించుఁడు. యావనశబ్దము
యనపుడు " యవ్వనము ' అనివకారద్విత్వమువలనఁ బ్రయోజనమగుపడదు.
మునందు వకారద్విత్వరహితమయ్యేనని బాధభంగమ డి. అటులగాక
ద్విత సహితమయ్యేనేనిలక్షణవిరు ంబౌనని శంకవొడమెడి. 'తారుణ్యంయౌ
మే' అనిఅమరము ద్వితీయకాండ 2 9 శ్లోకమునందగుపడుచున్నది. "యూ
వః యావనం" అనువిగ్రహమునుబట్టియు మఱియునప్పక యము ద్వితీయా
సమునందు వ్రాయఁబడిన " క॥యావనయాతకకౌస్తుభ। సావర్ణకయావరాజ్య
మహీ।దౌవారికశ ంబులఁ।దావుకొను ద్వితీయవక్రతమములు మొదలగు॥"అను
మునుబట్టియు, పెం యుమనుచరిత్రము ప్ర మాశ్వాస నందలి, ఉ॥" యా
దు యజ్వాయుధనాథ్యుఁడునైకమనీయకౌతుక। శ్రీవిధికూఁ టుల్గొలిచిచేసినకూ
మిదమ్మసా।ఖా సహాయో జింపసుఖులై ద డుల్గుసూ దే యు । దేవ
ల సు పద్యముఁ యు, జియు బం , సూరనా క మగు ప్రి వ
వ్నము" పంచమాశ్వాసమునందు, క॥ విధి తిచే । ఖావా జ్జమె
డఁగా టుదక । యావనఘ్రుఁజీ రంగొని।ఖా జు వ త్రియలి పా మనె
॥ అనునీపద్యముంబట్టియు, యా న బ్దమువకా ్వత హి గాన స
బు గుపడుచున్ననునిక్కవియా నశబ్దమును మ దు - దిత్వ హిత
గు ' వ్వరు- ఇర్వన- నెవ్వగ" ననుపద లతోఁగు ర్చిన్రా న దు కా
్వసహి మగు డమ కవి య య నట్టితోఁచుచున్నది. అట్టి... థా
ప టనుమాకుఁ స్పష్టకుండుట జేద్విత్వరహితముగానే పా స నమంచు యావ
మునుముద్రి ంచితిమి. కవికర్ణరసాయనమును ముద్రింపించి కొఁదఱుపండితు
హూంవయ శ్వాసము 13—18 పద్యములలో " సరసిజనే పా సఁ
యి సం చూడఁగగ' అ ను, " మహితయవ్వనమంథా మథి మై
యను థు వకారదిత్వస .. ముగా ' యవ్వ ము " నిముద్రింపించి
రె బై వ్రాయఁబ లక్ష్య ఛ ముల ట్టియుట యుటయసంభావి
యూ పద ము ం దు వ్రత లడ
తో ముఁబా

బ యున్నది. ఇచ్చట ప్రాసభంగము గాననిది విచార్యము. ఇంతియగాక చతుర్థా
స 8 పద్యములోని ప్రాసమును జూడుఁడు. సం ా శబ్దముతో ప్రాజ్ఞము-అజ్ఞా
నము - సర్వజ్ఞము, అను శబ్దములు కూర్పఁబడియున్నవి. సంజ్ఞా శబ్దము బిందుపూ క
“ ” కలి యుండవలయును. ఇట్టి బిందుపూర్వక శబ్దములతో బిందురహిత శబ్దము ఁ
బా సములం జె ఁజెల్లదు. “క॥ పొందింపవలయు నెల్లెడ । బృందావనచారిపూర్ణ బిం
దు ప్రాసం। బిం వరాత్మి ష్మక। నందనఁ జేకొనయెన దనందనుఁ డనఁగన్॥” అని అ
ప్పకవీయము సలక్ష్యలక్షణమగుపడుచున్నది. ఈనియమ మిక్కవికిఁ దె యబనుటకు
8 పద ప్రాసమును బట్టి వెరు దీయవలసియున్నది గాన నిందుకుఁ గారణము చా ంఁ
ద ది. ఇ యగాక నిక్కవి కొన్ని కొన్ని ములోను కాం ం వ వ్రా ఁ
డు. ఎవ్వియనిన ద్వితీయాశ్వాసము 11 పద ము. తృతీయాశ ప పు ము
లోనగు మఱికొన్ని చోట్లఁ దత లుచుగఁగను డుచు న్నది. పైనుదహరించిన సంశయాం
శములఁ దీర్మానించుటకు నాలుగైదు వ్రాఁతప్ర తులం జూచియుఁ బ్రయోజనమగుపడ
య్యె. మఱియు “వెల్లి-మన-యోసమ్మా” లోనగు నప్రశస్త ప్రయోగముల చేతను
“ఱంగు ఱంగున రాట్నంబు ప్పచుండె” మొదలగు ననియత ద్విరేఫవృత్తుల చేతని
క్కవిత్వము కళంకమును బొందుచున్నది.

6. ఈయుత్తరహ ంద్రకథను విశ్వామిత్రశిష్యుఁడగు సుయజ్ఞునకు వసిష్ఠుఁడు
చె గుపడుచున్నయి. హరి ంద్రుఁడు విశ్వామిత్రునకు రా ము ధారవోసి
వ కేగఁగా సుయజ్ఞుఁడను భూదేవుని విశ్వామిత్రుఁడు రాజ పాలముఁ జేయని
యమిం నట్లును డ టహరి ంద్రునకు రాజ్యమును ముని విశ్వామిత్రుఁడు సుయజ్ఞు
నాజ్ఞాపించి ట్లీ ం మయొక్క ప్రథమాశ్వా థా ప్రారంభమందలి 16
మువ ్య అయ్యుత్తమ వృప్రకారము సుయజ్ఞుఁడు హరి ంద్రునకుఁ ద నిగాది
ము ం మాకర్చు లెక్క లేర్పఱచి యొప్పగించినట్లు ప్రథమాశ్వాసము 6? ప ము
మొదలు 74 పద్యము వఱకుఁ జూడ స్పష్టమగుచున్నది. ఇఁక శం కరకవికృత ప్రం
హరిశ్చ పాఖ్యాన తృతీయాశ్వా ములోని పద్యములఁ జూడుఁడు. “ .॥ అ
శా కునాఁడ బడఁజె । ప్పిన రేశ్వరు డగె నాత్మఁ బెనఁగొను ధైర్యం । బున మఱి యే
లుకక । వనితాసుత సహితుఁడగుచు వసుధాపులనన్ ॥ చ. ॥ మునివరుఁడు
కులము నిర్మలచిత్తకు కేన్ । మనమున బాప్ర రేయనుసుమ స్తకమూఁచు
రె కన్ । జ నయమార్గ శీలతఁ బ్రజా పాలనము నరిం స। నసుతు
ఁ బ్రియు తిల యమించిచ నన్॥ ’ అని సత్యకీర్తిని బ్రజాపా నంబునే
టకుగా శా ము ఁడు యమించునట్లగుపడుచున్నది గా సుయజ్ఞు రాజ వ
పా యు: యమి గుప డు. పీ ఠ భేంద్రకృ మగు ర హరి

పాఖ్యానమునందు నిష్పట్టిన" సకలధరిత్రీపరిపాలనంబున కనువగుధనా బులనియోగించు" అనియడబడియున్నదిగాని సుయజ్ఞునియమించి ట్టగుప దుగాన, హరిశ్చంద్రుడు రాజ్యపదభ్రష్టుడైనతరాత ప్రజాపాలన మొనరించినది శ్చంద్రుని మంత్రియగు సత్యకీర్తియో గాదేని విశ్వామిత్రునిశిష్యుడగు సు జ్ఞుండో మనమివ్విషయమును బూర్తిగవిచారించవలసినదిగా నున్నది.

7. ఈగ్రంథమునందలి రెండవ యాశ్వాసములో గోసలదేశాధినాథుడగు మ్మంతుడనెడిరాజు తనభార్యయగు మాగధీలతాంగియందుగలిగిన కన్యకకు ద్రమతియని నామకరణముజేసినట్లు 24-28 పద్యములయందును, అ లనాకన్య బాల్యంబుజాతి యౌవనదశసంప్రాప్తించు తరుణంబున నొక యశుభలగ్నంబున ప్రవతికాగా, నయవిశారదుడను సచివవరుహితోపదేశంబున జ్యోతిష్మంతు దురించుతనపట్టింబట్టి యొకపెట్టెంబెట్టి యొట్టుకీలకుసట్టుట నెట్టించెననియు నా గరుడామయుడగుమయుడాపెట్టెంబట్టుకొని చంద్రమతిన్దిపిచి తనవదనుంచు పెంచుకొనుచుండెననులోనగు వృత్తాంతంబులు 30 వ, పద్యము మొదలుగ నా శ్వాసాంతమువఱకుజూచిన గోచరించును. తర్వాత మూడవ యాశ్వాసమునందు ద్రమతినిహరిశ్చంద్రునకిచ్చి మయుడుతనయాశ్రమమున నే వివాహ మొనర్చినట్టు మొదలు 150 పద్యములవలననే నగుచున్నది. శంకరకవికృతపూర్వహరి పాఖ్యానమునగాని, వీరశరభేం విరచితమగు మతిమొుండుపద్యకావ్యమగు హరిశ్చందోపాఖ్యానమునగాని, గౌరనమంత్రిద్విపదమునగానిహరిశ్చంద్రు వాహమునుగూర్చి వ్రాయుండనందున హరిశ్చంద్రున కెచ్చటవివాహమైనదియో, వాహమహమునొనర్చినవారెవరో, నిర్ణయించుటమిక్కిలికష్టముగ నన్న యది వినుడు. ఇయు రహరిశ్చంద్రపద కావ్యమునందు జంద్రమతితల్లిమాగధీలతాం యని దంత్రిజ్ తిష్మంతుడను రాజనియుసీతడుపరిపాలించు దేశముకోసలమనియు చ మతిని మయుడు హరిశ్చంద్రునకిచ్చి వివాహమొన నట్లీగ్రంథము నందును హరి ద్రద్విపదమందును నగుపడుచున్నది. ఇందిట్లుండగా నిక "కవి జనము" అనుగ్రంథమునందు జంద్రమతీ రిణయమును గూర్చి వ్రాసియున్న త్తాంతమును జూడుడు. ఇందిరాసుందరికేళిమందిరంబగు విజయాస్పదంబను పు బు కధీశుండగునుశీనరక్షితిపమౌళికి జంద్రమతియనుకన్య జననమొం దినది ప్ర. నయగుచు యౌవనాభిరామయగుసమయమున జనకుడు చంద్రమతిని న. నకిచి నిజపు బునవివాహ మొనర్చినట్టును దర్వాతజాయాపతులు కె జే ట్టను వ్రా యబ యున్నది. హేతులాగా? ఈ సంశయాంశమును గా రె మ ంథము య సు జ ద్రమ వాహమును గురించి రె ద

ములు . వ్రాయఁబడియున్నది. ఒక గ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీపరిణయము మ
యారాశ్రమంబునజరిగినట్టును మఱియొక గ్రంథమునందుఁ బట్టణంబున జరిగినట్టును
. వసంతుఁడనురాజుచంద్రమతితండ్రియైనట్టొకగ్రంథమందును, శీనరపతి
శిచంద్రమతితండ్రియైనట్టు మఱియొకగ్రంథమందును, చంద్రమతితండ్రి పాలించు
జ్యముకోసలమని యొకగ్రంథమందును, విజయాస్పదపురంబని మఱియొకగ్రం
థమందునిట్లుభిన్నముగా . యఁబడియున్నది. ఇట్టిపర విరోధవిషయములఁ ట్టియి
లోచించఁగా సీయిరువురుచుఱియొక హరి చంద్రచంద్రమతులుగా నుండ
కాంటికి సంశయముగలుగుచున్నది. ఇందు మహారశ్చంద్రుని పి .యమును చా
రి ము.

8. హరిశ్చంద్రుఁడు త్రిశంకునిసుతుఁడని పూర్వోత్తరహరిశ్చం పా
ఖ్యలవలన నగుపడుచున్నందునఁ త్రిశంకుఁడెవనికొడుకని విచారించఁగా
వంశములోని సూ రణ్యునికొడుకగు సత్యవ్రతునకుఁ త్రిశంకు నామాంత
"పురాణనామచంద్రిక 'యందును హరివంశమందునువా యఁబడియున్నది. విష్ణుపురా
ణము దు జూడ గాఁ త్రియారుణునికి సత్యవ్రతుండుబుట్టినట్టును, ఆస వ్రతుం
డుత్రిశ కునామంబున సి. . శాపంబునఁజండాలుండైనట్టును వ్రా ఁ డియున్నది.
పై రెండుగ్రంథములలో సత్యవ్రతుని (త్రిశంకుని) తండ్రినిగుఱించిభేదము . వ్రాయఁ
యు న్నందున ని షయమును భాగవతమునఁజూడఁగాఁ త్రిబంధనునకు సత్యవ్రతు
ఁడు . ంది ట్టును సత్య తునకు త్రిశంకుండు జ ంచినట్టును వ్రాయఁబడియున్న
గా బట్టి కుఁడె రై త్రి కుని త్రియెవ్వ నది పురాణములవలననిర్ణయి
చుట ం టముగనున్నయది. * (త్రిశ కు డు త్రి ... డు, శం వు- దోషము, అ
. లవా డు. అవియెవ్వియన. తం చిత్తంబునకురామియు, గురుద్రోహ వధంబును
- శితమాంసోపయోగంబుననునవి.) కాఁబట్టి యియ్యిరువురు రెవరై హరి ం
డు త్రిశ కుని కొడుకని గ్రంథములవలన స్పష్టముగాన హరిశ్చంద్రులిరువురు టయ
ఖా గనుండును దా ? ఇఁకచం . మతివిషయమును విచారింతము.

9. . ద్రమతీ షయమునుగుఱించి 7 వ కలమునందుఁగనుపఱచిన విధము
ఁ ద్రమ ద ద్రు పేరులును వారిపట్టణనామములును భేదముగనున్నందున
నియందలి తలిదండ్రులపేరు కును బట్టణనామములకును మఱియు దా య
. . . . ములు నుండునాయని సంశయి చి " రాణనామచంద్రికం "
తుఁడు. . య భువు . మను డుకులో నొకఁడు. కుశధీ ము
. ముకొ . కులు" " ఉ న డు. శిబితండ్రి. మ హచునుం . . .

---

* . . త్రి . . . ం . . జూ . గు.

..., ఇతనిది ఉశీనరదేశము." "కోసలము. సరయూనదీప్రాంతము నందు దేశ
.. నయోధ్యముఖ్యపట్టణముగాఁగలది యుత్తరకోసలము. మఱియు ం పర్వత
.. దేశమునకు శ్రీరాముల పెద్దకొడుకగు కుశునిచేనిర్మించఁబడి కుశస్థ నిరాజ
గాఁగలది దక్షిణకోసలము."] విజయా. దము. ఈపేరాచంద్రికయ..దుఁగా
డక నిష్విభముగ వ్రాయఁబడియున్నది గా పర్యాయపదములుగ నెప్పటినుగ
ట్టనందున చంద్రమతులిద్దఱై రిగ దాయని సంశయించుచుండ బ్రహ్మశ్రీనోరుగుమలిం
శాస్త్రిగారిచేఁ దెలుఁగునవచనముగా వ్రాయఁబడుచున్న మార్కండేయ పురాణ
..ు ందు హరిశ్చంద్రుని భార్య "శైబ్య"యనుయువతికుని యునీయమయే, లోహితా
స్య ల్లి యైనట్లును వ్రాయఁబడియున్నందున మఱియొకసంశయమున కెడమయె.
తాస్యునితల్లి చంద్రమతియనియిదివఱకు మనముగ్రంథములవలనఁ దెలిసికొని
.. టిమిగాని శైబ్యయని తెలియమైతిమి. నిక్కముగలోహితాస్యుని త శైబ్యయైనప
న శైబ్యకుఁ జంద్రమతియనునామాంతరమున్నట్లు మనము రూఢిజేయవ యును
తమున శైబ్యకుఁజంద్రమతియని నామాంతరమున్నట్లు మనమురూఢిజేసి ను మ
..యొకజంద్రమతి గూర్చి యేమిగవిచారించవలయునో దె యకున్నది. రాజశ్రీ యైన
ద్రము వెంకటరామయ్య గారి పురాణనామ చంద్రికయందు హరిశ్చంద్రుని భార్య
ద్రమతియని వ్రాయఁబ యున్నదిగాక శైబ్యయనిగాని శైబ్యకుఁజంద్రమతియను
మాంతరమున్నట్లుగాని వ్రాయఁబడియుండలేదు గాన నీసంశయాంశమును గూ
.. మీరును బూర్ణముగ విచారించుఁడు.

ఎనిమిదవకలమునందు వ్రాయఁబడిన సంశయాంశమునుగూర్చి భాగవత
..నుజూచునపుడు మఱియొకచిత్రమగుపడినవి. ఎద్దియన. త్రిశంకుఁడనుగుయున్నా వ
నఁ జండాలుఁడై కౌశికునాశ్రయించి యతనిలావునదివిజాలయంబున కరిగినన
యలుమన్నింపకఁ ద్రోయఁడలక్రిందుగాఁబడి ధైర్యంబుతోరాఁ c గౌశికు డు నా స
ము ఓ నియు నట్టిత్రిశంకుఁడు హరి ...నిఁ నియెననియు నా ం డు c
గా ...ఁడు యాగదక్షిణమిమమున ర్వ..మునుహరి చి కులహీను గొలు ఁజెట్టిన
...ంకక డిఁ బొందెననియును, దర్వాత హరిశ్చంద్రుకిఁ బుత్రులులేకనారదు
ను ంబు వరుణోపాసననతిభక్తితోఁ జేయవరుణుండు ప్రత్యక్షంబుగా గ వర
..ణములచేనొప్పకొడుకుపుట్టె ని వా ఁబట్టి ల్లుననతండు రంపె ... యొ
యు వఁ వరుణప్రసాదంబు రోహితుండు, కుమారుండు జ ...ం ..ను ణుండు
... చి పురిటిలోఁబుత్రువేరి మనఁగా బురుడువెళ్ళి గాని పొస
... పు ..డువె మ్మటఁబండ్లురామి భావ్య న ,ను, పంగువ ... పి
.. ట డి... మి యాగ్యుఁ.. ని ట్టును, ంద చ్చి మ్మట ... గ

[illegible]స్తుడు [illegible] మోహాంబునం బొ గుంబుచు చుండఁగాఁ దండి
[illegible] పరక్షేర[illegible]యుతుఁడగు రోహితుండింట లేకనడ కేగనింట హరిశ్చ
[illegible] మహోదరవ్యాధి చేఁబీడితుండై యుండుటవిని రోహితుండు
[illegible] నివసించి పనింద్రుండుమునలితపసియై వచ్చి తీర్థాభి మనంబుఁ
[illegible] యొక్క యేఁడు వనంబున సంచరించి క్రమ్మఱఁ సు
[illegible] చేఁ నుచరల్పఁ గా నాజవయేటవాఁడడవినుండి యింటి
[illegible] కైన శునశ్శేపునింగొని తనకుబదులు యాగపశువుగా
[illegible] వసతేఁడు పురుషమేధముఁ జేసి దేవతలను దనిపెననియు యా
[illegible] హోతగనుండి హరిశ్చం వలనఁ బ్రీతుండై య నికిముఖ జ్ఞాన
[illegible] లోనను కథనవమస్కంధమందు వ్రాయఁబడియు ది. ఇంద సం
యాం[illegible] యాగదక్షిణమిషమున విశ్వామిత్రుడు హరిశ్చంద్రుని
రాజ్యమును గొనుటకుముందే హరిశ్చంద్రునకు లోహితుడు రోహితుడు అనున
[illegible]ల్ప్రా ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానములవలనఁ దెలియుచుండఁగా భా
[illegible]తము[illegible] విశ్వామిత్రుని లన నలజడిఁబడినషిమ్మట కొడుకు
లు లేకవ[illegible] సెననుట డు క్కజము. వెండియు సత్యవాక్యపరిపాలనము
కై [illegible] సూనృతవాక ప్రతిష్ఠాపకుఁడని పేరొందిన హరిశ్చంద్రు
డు తనపుత్రునికి [illegible] నియాగపశువుగఁ జేయుటయుఁ ద్రిశంకుపట్టి
నట్టు లేనియు [illegible] ట్టిపగాధిపట్టి యట్టియజ్ఞమునకు హోతగను
సంతసించి ముఖ్యజ్ఞానంబుఁ గృపసే నుట కన్నమిగులనబ్బురంబుగనున్నయ
[illegible] మఱియుఁ జూడుఁడు. పోకల సూచ నాయనిగా చే రచియింపఁబడి
వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదంబునగు శ్రీరామహృదయంబను "షట్చక్రవర్తుల యి[illegible]
[illegible]"లో భాగవతమునందు వ్రాయఁబడినవిధముగఁ బుత్రునివిషయమై వరు
[illegible] చేతనిక్క బొంకినకారణము చేత సత్య సత శీలుండవు గావని యు నసత్యావేశివ
నమునిమఁగలు [illegible] వేణి వర్ణనము కుఁ గలుగనేరదని కుండలిశ [illegible]
[illegible] హరిశ్చంద్రునితోఁ [illegible] వ్రాయఁబడియున్న గాన నిదియుం మ[illegible]
[illegible] నిక్కమై చారిత్రమేయైనయెడలహరిశ్చంద్రునియొ [illegible]
[illegible]తకు భంగముగలుగుచున్నది. ఆలోచించుఁడు. ఇట్టిపరస్ప రోధాంశము
ను క్కమునగని [illegible]యుంచి వ్రాయుటకుఁ బూరో రహరిశ్చంద్రోపాఖ్యా [illegible]
డుం యాంధ్రీ కింపఁబడినవోయట్టి మాతృక ఎటికేని మాకుఁ క్క [illegible] మా
[illegible] యు [illegible]ము నగ టకు స్త ముగవ్రాసి మి

ఈగ్రంథ చతుర్థాశ్వాసమునందు "వీరబాహుని పూ జన్మ త్తాం ఁత" త్రిశంకుఁడు సశరీర స్వర్గమపేక్షించి కులగురువగు వ నాశ్రయించినత నాకమునకు మెయితోఁ జనఁగూడదనఁగ త్రి శంకుండు వెట్టిపో ల బోయినకా ణము తనిఁ జండాలుండగునట్లుగ వసిష్ఠుండు శపియించినట్లువ్రాసియున్నది. వెన్నెల టిసూరన ప్రణీతమగు తెలుఁగు ష్ణుపురాణమునందును మఱియుఁ దెలుఁగుభాగవతమునందును వసిష్ఠుఁడు త్రిశంకునిఁ జండాలునిగ శపియించినట్లుగుపడుచున్నది. యందిట్లువ్రాయుండఁగా రాజశ్రీ యెనమండ్రము వేంకటరామయ్యగారి "పురాణచంద్రిక"యందుఁ త్రిశంకుఁడు బొందితోఁ స్వర్గమునకుఁ బోవలెనని వసిష్ఠుని నట్టును అందుకతఁడు సమ్మతించనందున నతని (సీమ కొడుకులదగఱకు నయపేక్షుఁడిర్భుఁడని వారిని నిర్బంధించఁగా వారువి త్రిశ నిఁ జ డాలుండగున శపియించినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. పూర్వోత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము యందును విష్ణుపురాణమందును భాగవతమున దును వ్రాయఁబడినదానికి విరో ముగ వసిష్ఠునికొడుకులు త్రిశంకుని శపియించిర యటకువేం టరామయ్యగా య్యదియాధారమని గ్రంథములఁజూడఁగా భాస్కరరామాయణ బాలకాండము "త్రిశంకుమహారాజుచరిత్రములో" వసిష్ఠపుత్రులగువాసిష్ఠులు త్రిశంకునికిఁ జండాలముఁ బొందునట్లు శపియించి ని వ్రాయఁబడియున్నదిగాఁబట్టి త్రిశంకునిఁ జండాలు గశ యించి ది కులగురుఁ గువసిష్ఠుఁడో గాదేని గురుపుత్రులగువాసిష్ఠులో నివ్వి షయము బా ముగవిచారించవలయును.

2 ఈప్రబంధముయొక్క చతుర్థాశ్వాసము 147 వ, ప. మునందు హరి పు తల్లి "తారకా" రాకాచంద్రనిభాస్యయని వా యఁబడియు దిగదా. ఇc వంశము ందుఁ దెలుపఁబడిన వృత్తాంతమునుజూడు డు. "సత వ్రతుభార కే య · త వ్రత ' యనునది హరిశ్చంద్రునింగనియె ' ననియేఛాప్రగడ ర త వం ౦ న దు "సత్యవ్రతుండను రాజువసిష్ఠు వలనఁ త్రిశంకుండ ' నను ష్టము వ్రాయఁబడియున్నదిగాన హరిశ్చం ని ల్లి తారకయో గాదేని సత వ్రత యా శయా మును మనమునిక్కము c దెలుసుకొనవలసినదిగానున్నది.

ఈ ంథ మును మేము సంవత్సరములోఁ బ్రకటించి ప్రకటనప లో నొకటిగానున్నందు నీపత్రికకు రెండవ రగ త పోషకులగు హా రుమారెడ్డివెంకటరె గారు మొదట నింబ్ర టిం ఁబ త్సాహ ఆ వా స మాకుఁబంపుటఁబట్టి మఱికొన్నిలి తగ్రంథముల కొ స సేము పా యా ంథము ముద్రిం చుటకు చియు య ములచే రాయ ాలును చిం

ను రుగముద్రింపించ మకట్టి యిప్పటికిముగించి క తాకులమైమంటిమి. మఱియు గ్రం మయొక్క మాతృకలిచ్చినవా నామములిందు బొ దుపరచితిమి.

మ॥రా॥రా॥శ్రీ నెల్లూరుజిల్లా కోర్టుప్లీడరుగారగు నేలటూరు వెంకటరంగాచార్యు వారు

" శ్రీవెంకటగిరిరాజాగారి హిందూహైస్కూలు తెలుఁగుపండితు గు శ్రీమాన్ సరస్వతీ, నృసింహాచార లవారు.

" చెన్నపట్టణమునసుండు చె ఆఫ్‌స్కాట్ లెండుమిషన్ కాలేజితెలు గుపండితులగు శ్రీమాన్ కొమా డూరు, అనంతాచా లవారు.

" నెల్లూరు కాపురస్తులగు బ్రహ్మశ్రీ గట్టుపల్లి ఆ నారాయణశాస్త్రు వారు

" శ్రీమాన్ శిరోభూషణము - ఘవాచా వారు.

" పిట్టివెంకటరెడ్డిగారులోనగు భాషాభిమానుల సహాయమువ నీ థమునుముద్రింపిం ప్రకటించి మ వి ం చుచు నింకనునిందెవ్విధమగు తప్పులు మాకుఁ లుపుటకుఁగాఁబ్రార్థి చుచున్నట్టి,

— —9 . } డయరు, వీరనాగయ్య,
నెల్లూరు. పూంగ, రామకృష్ణ .
శ్రీ అముద్రి గ్ర థచింతామణి" త్రికాధిపతులు.

పీఠికలో నెనిమిదవకలమున వ్రాయఁబడిన ... హరిశ్చ... వంశవృక్షము.

... మను ... ద్రిక ... ను ... య ... విష... ము.	విష్ణుపు... ము ... యఁబడిన విషయము.	... తమునందు ... న ... విష... ము.
...	ప్రియార...	త్రిబంధనుఁడు
|	|	|
సత్యవ్రతు... (త్రిశంకు...)	సత్యవ్రతుఁడు. (నామాంతరము త్రిశంకు...)	సత్యవ్రత...
|	|	|
...చంద్రుఁడు.	హరిశ్చ...	త్రిశంకుఁడు
|	|	|
లోహి...స్యుఁడు	లోహి...స్యుఁ...	హరిశ్చంద్రుఁడు.
		|
		...హితుఁడు

ఉత్తరహ శ్చ ద్రోపాఖ్యా ము.

ప కావ్యము

త పాటి లింగనామాత్య ప్రణీ ము.

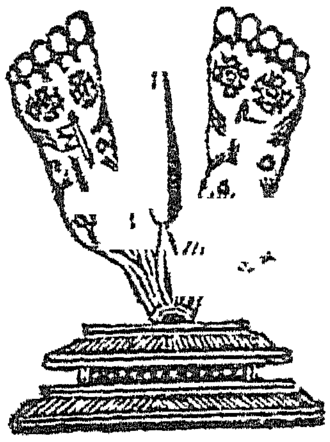 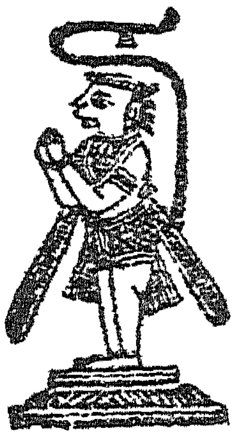

శ్రీ ౹ధరాయనమః.

ఉ రహ ౢందో౹పాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతా[illegible]

౧ శా॥ ౹ ల్లం శం చక్రముల న ంజ టకే [illegible] నక ౹ మారామా
మ ంశ ధరాగ్రకుచ మల్ సాటిం బూ ౹ నారాయి క యె గా న
దముక దు న ౹ కూ౹ చ ష్టికు చ గ చె
౨ ॥ గుచ్చి శ్రీ యె కొ నమలుపా [illegible] చే న
డ ౹ ముఖు న్నవై ను శు నా నా ము
వకా ట యి నుచపా న యు గ్గ గ మె
జ నపా వ క్ప భల ధ ళ షిగురియ
ము ౹ ధ బున స్వయ మనధవు చే డ చెలువొందు మా
దేవిమముపే బో౹ గా చ౹ అలయుమయ యు
తెప్పు మేటి చకొ నా రి నేనుజ
చ్చి నె స ము గచ్చి ల నుగా
ప ము నా ను చు యు
ట ంచ నేమొ శ
ప్ప న యు

...నా...యించె ...॥ ౫. ఉ॥ సుద్దుల త్రైమెయొచట ...జా న... ంచునే బు...లుచె తాను లుబో లుబోవదొడంగునంచునో । న బా...కు వా...లిదాటంగ కనాలినే...పొ ద్దనుగాచుక్రొం ... బొ గురుస్తునుబ్రస్తుతించె ౯. గీ॥ వేదవదాంగ సా...త్యవివిధగా । కలభావ ...డు ములందు రలునిజరూపమేం బడిప ...ధామ । మున కుంజి ...నవాణి నె ...ముభజిం...॥ రమతిదనునర్చింప । నరువిద్యో... గనిచయన నంబులు...। క ...పెక ... ద్వి దమూఖుండైన ఘ్న ఘని గొలుతుక॥ ... ॥ పుట్టకుంబట్టియి...పకుచుభో... కిం...బుచుస హ చే । ట్టగరె ...గానుదు... ...గ ...సుబాపండై । జుట్ట వంబు జే జెమెయి సొమ్ములుగా మవుల్ ఘు ...పుచుక । ...ప్ర ...తా బ్రందముల... సెంచి మొక్క... ॥ గ శరస రచనా ... తె యలే ...కావ ము ...య ద ...లె ... నిరా ... కు యమము దే॥ ౧౦ ... భ... కా...వ్యము ...నంబు ... త్మ నూ । ...వి తిమెచ్చం జేయుసెుకొ...కా తి విలాసమనోహరాం యూ । యు తివ ...సొంబగొందెచ...గా తు లంచుగా లక । బ్రవిమల తిచాలుమదిరంజిలంగా ...యిం నేర్చునే॥ ౧౧. ...॥ అని యి...దేవతావందన బును, శిష్టకవిబహూ... ణ బును, దుష్టకవినిరాకరణంబు సెునర్చుచు సెుక్క ప్రబంధంబు నిర్మింపనుద్యోగించి, ...ర జనానుమతంబున ... బ్ర...న్నుండైన వెన్నుండగు శ్రీకృష్ణునకు నంకి...ంబుగాం జే... ...చుచు॥ ౧౨ ॥ శ్రీ మ య రులం జెన్నగుతక్కొడపాటవం వి। స్తారు ...సుర్వ... రు ...యిశోమ ...డు యూ । రమయందుం గాంచెను ...౧౧... టూ... క । వారలలోం ట్ట చివ ...డొప్పెముకుందర...డై ॥ ॥ అం రకుల ...లక్షిక । మయనుసొ...వనతం నులీ క జె డై ...వె కటప యన । నం జ భుసుకునిం గాంచెనా సతియం...క॥ ౪. మసుక... యుం వెంకటప యసుజన । మానితాంబుజమార్తాండధేను ...ండ ...యామాం...స ...। తిసవ రసు రగా...బ్రిసూ మసు వాహామ ...౧... ...మ ...ద్ద ...చి ...యైనయూ । సూ...వమయందుం గా ...పా ...సె నా । చారుండు భువర్గవ చైన ...వెం టమం ...

షష్ఠ్యంతములు.

౧ క॥ చక్రవరాయుధధరునకుఁ। జక్రహితాహితవిశాల ✻ చక్షుధృతికి౯ శ్రీ
జక్రవ్యాపితతేజ। శ్చక్రునకును విభవవిజిత ✻ శతమన్యునకు౯॥ ౨ క॥ మధుసూద
నునకు రాధా। మధురాధరసీధుపాన ✻ మదచిత్తునకు౯। మధురానగరవరాధిప।
మధనునకు సహస్రకోటి ✻ మదనాకృతికి౯॥ ౩ క॥ రామానుజునకు బృందా। రా
మాచరునకు జగద ✻ రామాకృతికి౯। రామావతారునకు వ్రజ। రామాసందో
హహృదయ ✻ రతిరాజునకు౯॥ ౪ క॥ హరిశుభనామాంకితునకు। హరివాహనజనకు
కును హరితేజునకు౯। హరినాయకమిత్రునకును। హరివాహశ్యామునకును ✻ హ
రిశౌరునకు౯॥ ౫ క॥ శకటాసురబకదైత్యాం। తకునకు షోడశసహస్రతరుణీశృం
గా। కమలవనభానునకు౯। శుకయోగిప్రణుతపుణ్య ✻ సుచరిత్రునకు౯॥

కథాప్రారంభము

॥ సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానంబను మహా
ప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమంబెట్టిదనిన॥ ౧ క॥ శ్రీయుతదయారతుఁడు శౌం। తే
యాగ్రజుఁడధికవినయదీపితగంగే। యాయతపృథుకీర్తి మార్కం। డేయమహామునికి
మ్రొక్కి తేపంబలికె౯॥ ౨ ఉ॥ సాంద్రయశః ప్రతాపజితచంద్రదినేంద్రవిహారుఁడౌ
హరి। శ్చంద్రధరాతలాధిపుని సత్యవచోవిభవప్రసక్తికై। యింద్రసభ౯ వసిష్ఠమ
మునీసునఁ గౌశికుఁ డెచ్చిదివ్యమా। నీంద్రులవద్ద వాదుఘటియించిన నాఁటి మొదల్
సమస్తము౯॥ ౩ క॥ నృపుబొంకింపఁగలేకా। తపసియుఁదుదమోక్షపోవు తత్కథ
లె౯। నిపుణతగా వినుపించితి। రిపుడవ్వలనేమినడచెనెఱుఁగింపుదగ౯॥ ౪ సీ॥
ముదముతోడ మార్కండేయమునియుఁ గాండ। వాగ్రజునిఁ జూచి పల్కెనట్లు భూపుచెంత।
నాహరిశ్చంద్రుచే వృలాటియొకటి। లీల నేలింతుననుచు గాధేయుఁడపుడు॥ ౫ సీ॥
రశంఖచక్రముల్ గరుడాశ్వకలితాంధవళారుణమ్యూతుల్ దవిలిమెఱయఁ। గో
టిరవిదీప్తివాటిల వికసించు తెలిదమ్ములన నేత్రదీప్తులడరఁ। కౌస్తుభరత్నముక్తా
దామకము లెదజోడైనహారపాడినెఱప। నీలదేహసువర్ణ చేలప్రభోన్నతుల్ త
పయోధరతటిత్ప్రతిభఁ దెలుపఁ। బన్నగాధీశుఁ దెసఁగించు బహగగాడుగు।
ఁజెలువొందమనించి రానేతఁ జేరి। కెనసహరిశ్చంద్రు మొక్కించినిలిపి। నయము
లనె గాధితనయుఁడపుడు॥ ౬ మ॥ పురుషశ్రేష్ఠ మహాత్మ యీజ పతి౯ బొం
కోలేన్నచో। నరుదౌమ రత్నుల్యరాని సగమే యాశాష్టబం। ర
ట్టు కనిలనెంతో సే నే పుచు౯। రి సురనాథుచె ష్ఠ

నుంచఁ బూనితిఁ భూసుతా॥ ౭ క॥ సప్తద్వీపంబులనీ । సప్తాశ కులాబ్ధిపూర్ణచం
ద్రునిచేతం । దీప్తత నేలింపఁగ సం। సప్తకుఁడను నైతినది యశక్యంబనకన్॥ ౮ గీ॥
చక్రమనఁగాని యిలయెల్ల సాధ్యమగునె । పొసఁగ నామాటఁ జెల్లించఁ బూనితేని ।
జక్రమిప్పించి యీతని చక్రవర్తి । జేసి కరుణింపుమనవ విశ్రీధరుండు॥ ౯ ఉ॥ అవలఁ
జేరి దొంగొచులయందకుఁ జక్రము మమ్ముఁ బాసినై । నావినురాజ దంపలఁ చినప్పుడె పే
గమువచ్చి సాధ్యముల్ । గావలెనన్న చోటులకు గ్రక్కున లేఖబువ్రాసి కట్టిపో । మ్మివ
నఁబోయి యాజ్ఞ ఘటియించను యీవిభుకైవశంబుగన్॥ ౧౦ క॥ కావునఁ జక్రము
నెప్పుడు గావలసినవచ్చు ననుచుఁ మలానాథుం । డావరమునితోఁ బలుకుచు ।
భూవిభుమంత్రోపదేశమునఁ గరుణింపన్॥ ౧౧ క॥ సమ్మనిఁ జెందిమౌనియు । స
మ్మను జేశ్వర నిజాచియ ఖిలోర్వియుని । న్నిమ్ముల నేలింత ననుట । కిమ్మహిమము నీకు రాఘ
టించితి మిటులన్॥ ౧౨ క॥ అచ వాళమెనయన్ । భూచక్రం జేయునట్టి పుణ్యాత్ముఁ
డుగాఁ । డా చక్రవర్తిగావున । చతురాస్యాదులెఱుగ నేలు ధరిత్రిన్॥ ౧౩ క॥ న
రవర నా పుణ్యములో । గుఱుతుగ సగమిచ్చెద గైకొనుమిదె తుదనీ । ధర బాయక నినునిం
ద్రుని । సరిగద్దియను నుతుదివిజసంఘము బాగడన్॥ ౧౪ గీ॥ అనుచుఁ గౌశికమౌని
తానాడినట్టి । మాట జెల్లించి బుధులెమ తినుతింప । హరిహర బ్రహ్మముఖ్యులు నానతి
య్య । ఘనహరిశ్చంద్రఁ బట్టంబు గట్టి మ॥ ౧౫ గీ॥ రతరంబుగ రాజ్యంబు సేయు
మనుచుఁ । జెరిబహువిధులను నాశీర్వదించి । యోహరిశ్చంద్ర యేగుమయోధ
కీవు వ్రాసెద నుయజ్ఞరత్నునివడిగ ననుచు॥ ౧౬ సీ॥ స్వస్త్యయజనాది షట్కర్మని
రతాదిమహితవిశ్వామిత్ర మౌనివరుఁడు । తన ప్రియశిష్యను _ మునిసుయజ్ఞభూదేవు
వించి పుత్తెం (। యోజనంబెలమిన యోధ్య హరిశ్చంద్ర రాజన్యునకు సర్వరాజ
యుక్తు । మగినచ్చిరి మిపగుడగజరథ తురంగ సైన్య నిచయ పరిచారకులును । రత్న
భూషణ ధన ధాన్యరాసులెల్ల । తెలియనర్పించినీని గాదినములంమ । రోక్కము నను
మాకర్ష లలెక్కచె । రమ్మనుచుఁ గమ్మవ్రాసి చేవ్రాలు చేసి ॥ ౧౭ క ॥ ఒసఁగి -
రిశ్చంద్రునిఁ బా । పెసఁబంపిన సంతసమున వెన్ను నకునా బ్ర । హ్మసదాశివశా । శక
ముఖ । వసుధామరమణులకెల్ల వడినతులిడుచున్॥ ౧౮ ॥ అంతరథాశ్వకుంజ
భటావలతోఁ జనుదెంచి కాశికా । కాంతుఁడు కాన్క లిచ్చి పొడగాంచ నమెచ్చుచు
నాదరించియు । త్యంత చమూసమేతుఁడయి యాతఁడు వెంబడి భక్తిగొల్చిరా । నిం
నుతుండు దాను రథమెక్కె నృపాగ్రణి వైభవంబునన్॥ ౧౯ చ॥ తదయుక కాశిఁ
ణముఁ బర్హినృపుల్ తెరువంమునక్కడ । క్కడ బహుకాన్క లిచ్చి పొడగాంచి బలంబు
తోడఁ గొల్చిరా । నవచిదిన ప్రయాణకలునన్ బురముల్ గహనాపగాగిరుల్ ।
చిసమీపభూమికు తుకంబున జెందినవార్తఁ దెల్పగన్॥ ౨౦. చ॥ నగరమలంకరిం
ణజ్జులకాజ్ఞయొసంగుచున్ నుయ । గుపతపోధనుండు రథ సాపు జ ఘోట

న రాజిమె | ప్పౌరజనులు దేరమంత్రులును భూసురులాప్తులు పౌరులెల్లరా | నగణితవై
భవంబున ధరాధిపమౌళి నెదుర్కొనంగ వెసన్॥ ౨౧. ఉ॥ వచ్చు సుయజ్ఞు గాంచి జన
వల్లభుఁ డంతరథంబు డిగ్గుచున్ | హెచ్చిన భక్తితో సుతుఁ డనాతియుఁ డాను సతుల్ ఘ
టింపఁగాఁ | బొచ్చములేని ప్రేమ నిగమోక్తుల దీవనలిచ్చి యా ద్విజుం | డిచ్చ నుతిం
పుచుండ ననియెన్ రవివంశశశాంకుఁ డింపుగన్॥ ౨౨. క॥ గరిమన్ ద్విజసత్తమ మీ |
గురునికటాక్షంబువలన గురుతరకీర్తి | స్సరిలేని ప్రతిభ నొందితి | ధరణిన్ దన్మహిమ
బొగడఁ దరమె మహాత్మా॥ ౨౩. చ॥ అనిన సుయజ్ఞుఁ డిట్లనె నృపాగ్రణి మద్గురుబు
మందమై | తనదు తపోమహత్త్వము వృథాయగు నంతకు సేని యీర్ష్యలోఁ | బెనచు
నెంతగా యవిధి వెట్టెను వీమ్ములమాకు నైతమున్ | మనసులు రోసె మానులకు మచ్చర
ముల్ వగు య్యొ మెచ్చుటన్॥ ౨౪. క॥ సందరయుచు మీ సత్యము | నిందింపఁగ వచ్చి
తానె నిం వహించెన్ | బొందుగను విదియకలువల | విందగతిన్ మీదు మహిమ వృద్ధి
లంగెన్॥ ౨౫. వ॥ అనిబహుభంగులఁ బ్రస్తుతించుచు సర్వాంగ సువర్ణప్రభాభా
సురంబైన సుమేరు సదృశంబగు నత్యున్నత సామజరాజారూఢుం గాంవించి కాంచనర
ంబులఁ దద్భార్యాకుమారుల నారార భేరీపటహఢక్కాకాహళ మృదంగ సంగీతవాద
ప ఘోషంబులుల్ల సిల్ల దేవదుందుభి ధ్వానంబులు గగనంబునం జెలంగ ననిమిష ప్రసూన
ర్షంబులు హర్ష వెసంగింప, రవిరశ్మికిన్ జోరవయీకఁ దనరు మఁబట పటాత్కారవి
.ఘటకనక కేతన వ్రాతంబులతిని డంబుగా, మహావైభవ సాంద్రుండై హరిశ్చంద్రధ
రాతలేంద్రుండు నిజాగమనంబాకాంక్షించుచుఁ దత్పురంబు నుండి సుయజ్ఞతోడం జను
దెంచిన యాప్తసామంత పురోహితామాత్య బాంధవ పౌ జన పరిచారిక శ్రేణుల విశ్రు
కటాక్షవీక్షణామృతధారాభిషిక్తులం జేసి మధుర వచన రచనల నాదరించుచుఁ దరలి
సహస్రార సుదర్శనసాధితంబుగాఁ గలస ప్తద్వీపావృత క్షోణీ చక్రంబునకుము
స్సు నాగలోకో ర్వలోక సప్తద్వయంబాక్రమించి నిజస్వామియగు దామరస బాంధవా
య సుధాధాము నాజ్ఞ జెల్లింపంబూనియున్న చందంబున నొప్పు గభీర పరిఖావలయి
వరత్నానేక సహస్ర శిఖరోన్నతావరణ చక్రంబునం దనరారుచు నిజాగ్ర కనకకల
బుల నూతన జాతరూప జలజాతంబులోయి నిగగనాపగా సంభూత కమల సంచర
చంచరీక సంచయంబు విభ్రాంతి నిరంతరంబునుం బరివేష్టింపఁద తులకద్భుతంబుల
న కాలతిమిరోదయంబునకుఁ గారణంబు లేమి యోయని యనుగా దినీలాంబుదోద
యంబనియును జనంబులకు సంశయంబులు గల్పించుచు నంబర చుంబిత జాంబూనద చం
ద్రకాంత వ దివ్యమణిమయ బహువిధ శోభిత సౌధయూథంబులఁ జెలువొందుచు, మం
దారమా ం చందన కర్పూర కదళీకా ఖర్జూర మాలూర కురువకా గురు మల్లికా క్రము
పు న నా కేళ దాడిమీ చంపకాదినా తరుసంతాన ా నాభిరామంబులై చై
మా ంబులగు కేళికారామంబుల దీప్యమాన మానస సరత్సన్నిభంబులగు

సరోవరంబులఁబోలుపలరుచునైరావత సార్వభౌమనిభంబులగునిభంబులఁ బుష్పరథసమాన విమానంబులగు దివ్యరథసంతానంబులఁగు రంగ వాహజవాభంగ సంగతంబులగు తురంగంబులనకుంఠితశౌర రసోల్లుంఠిత కంఠీరవకిశోరంబులగు వీరానీకంబులఁబెంకొంచనర్చుచు, నిగమశాస్త్రవిభూతి సంపన్నులగుద్విజబాహుజోరుజాం ఘ్రిజజనసమాజంబులజెన్నలరుచు, మణిమయగోపురప్రాకారోపరిభాగవిహారోత్సాహ మయూరవారంబులకునాట్యసంరంభంబుగల్పించుచుభర్మ్యహర్మ్యఖచితమహేంద్రోపలాగ్రప్రభామేఘాఘంబులకుఁదోలుకరిమెఱుంగుఁదీగలనొఱ మెలఁగు వారాంగనారత్నంబులజెన్నొనగుచు, శశికాంతపద్మరాగప్రదీప్తంబులెకర్పూరకుంకుమంపుబూఁతలరంగలరుకుడ్యప్రదేశంబులనుమృగమదంబుననలికిప్రసిద్ధనవదువునముక్తామణిరంగవ కలనుల్లిలు మణిమయవేదికా లంబులను హల్లకపల్లవాచంపకోత్ఫుల్లకమలప్రసూనా … విచి…అంబరవితానంబులడంబగురాజమార్గంబులనునారికేళకదళికాక్రముకేక్షుదండంబుల నిండారుగృహద్వారంబులను మరకతసందోహబంధుర తోరణంబుల నందంబులగుసర్వవిశిఖంబుల శోభితంబగునయోధ్యాపురంబుజొచ్చి పురలక్ష్మిపను పునఃసంకుమద కుంకుమమృగమదోపేత బహువిధకుసుమపరిమళ మిళితాభిరామంబైభృంగసంగీతవాద్యంబులతోవాటోట్టానివచ్చుటకై నెమరొట్టానులీల నెలయు మందమంద మలయ పమానానుకూలాగమనంబునకానం దంబందుచు రాజమార్గంబునంజనుదెంచుసమయంబున॥ ౧౬. చ॥ మణిమయసౌధ ఘల సమంచితపైఖురులన్సురాంగనా। మఱు నిమేషులైవరవిమానములందగు దేవకామినీ। మఱులోయనంగనిల్చి గరిమన్గనిరపడు మెచ్చగానభో। మణికులజంద్రిశేంకుని కుమారకుమారసమాన విగ్రహుఁడౌ

వ॥ అప్పుడు తమలోనిట్లనిరి॥ ౧౭. సీ॥ ఈరాజశేమానియిడుబాధలకునోర్చిత్యంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి। యీధన్యుఁడాయింతినఁటునమ్మకొనినైన సత్యంబుఁదపనిచక్రవర్తి। యీవదాన్యుండశేయిలయెల్లనర్పించిసత తంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి।యీపుణ్యుఁడానిచ నేలికగాఁగొల్చిసత్యంబుఁదప్పనిచక్ర ర్తి।యీనయజ్ఞుఁడా … గఁగారానితేని। య మైబూని కొనితీర్చిమెప్పఁగాంచి। సత్యసమ్మూర్తియైనట్టిక్ర ర్తి। సత్యవాక్యం కదసర్వసాధనంబు॥ ౧౮. సీ॥ ఈచక్రఁదనమార మెఱలకాద తుపరనూనులకుఁదలవంపుగాదె। యీవితరణమాదిశావల్లభామేయచి తామణుల ల్లసిగ్గుగాదె। యీశౌర్యమాయుమాధీశవణ్ముఖవి మాటోపములకు చేటిగాదె। యీవైభవంబుదేవేంద్ర ధనాధిపవిస్రుతశ్రీలకువెగ గాదె। యిట్టితచారిత్రునిట్టిఘనుని। నిట్టినిత్యసత్యవ్రతునిట్టిరాజ।సార్వభౌమహరిశ్చంద్రచక్రసాటిగలరె జగముజ్జగములోన॥ ౧౯. శా॥ విశ్వామిత్రుడుద్రోహియై చనకావేధించెఁబదై ఖరికా। విశ్వంబున్వగడొందనంచనుట భావించకానా ంబంపం విశ్వామిత్రుఁడుగాఁడు యిట్టిసకలోర్వీశేవసత్కీర్తిచే। విశ ంబె నలు రి

ంచెంజగంబెంచంగన్ ॥ ౩౦. చ ॥ అవలితపంబుహెచ్చితుదనాగఁ గనీయకజొ
ట్టుపై । రవికిరణాళితన్న నిరతుయొనర్పుచు బాయనన్నిశల్ । బవలుగసంఘటిం
చిపె బాయకఁగాయునిరం రంబునీ । యవనిపునత్ప్రిలాపనివిడాతపమున్భృతమం
జేయుచున్ ॥ ౩౧. ఉ ॥ ఇక్కడజూడరమ్మరథమెక్కినృపాగ్రిణిడానివచ్చునీ ॥
వనాలజెంకినవసార ంథపు టుంకి ొక్కపున్ । జక్కెరవిల్తుచేతినెలచా
ంకినీకుల్ వాలంకు । చిక్కనినిక్కజ ప్రవలచిన్నె చన్నులపొంకిమెచ్చఁగన్ ॥
ఉ ॥ చంద్రసహస్రసాంద్రరుచిజాలము నేలమునానవాబ్జమున్ । జంద్రశిలాకని
ల్ని సించుమనోహరాంగమున్ । జంద్రసమానగంధసహజత మహత్వము
గాఁజు । చంద్రమతీసమాఖ్యననిరంబును నీసతి దా యుండుట ॥ ౩౩. ॥
బ్జముమందహా రోచులుచంద్రచంద్రికానా మిళి ంతినెనఁ । సుధజెందు
ాపిపై సుడియుతెనియపల్కుకీరోదకన్యాయసారమె యు । జంతపోరకపజ్రి
శా బూలవ్ రసాప్తిరత్నకాం న్యాయ ంజితమ్మగఁ । గోమలాంగంబుకుంకుమ గం
ం మైసుమసౌరభనా య మతినె ద । వంగశృంగార సంగతులమరురీతిఁ । బ
పహాజినీ యపటిమసెుంది । రమణిమణిడాఁ బవిత్రతారత్నమగుట । నా యథ
బులెంపను యదౌర ॥ ర ఉ ॥ లాలితసార్వభౌమ మహాలక్షణనవ్యాదినేంద్ర
నిన్ । ఫాలనటద్విరే ని భాసురకుంతలుఁ ంద్రబింబరీ । లాలపనాబ్జనూతన
లా మనోభవుముద్దులాడునీ । జాలుఁడుచెక్కుటి ను బాలుడా ంకవటమ్మచూ
॥ ౩౪. ఉ ॥ అమ్మరొనేమగామనకు నక్కెనుభాగ ము నేఁడుజూడ గా । నమ్మటు
మ్మాయమా యుడునాపదలన్వనరాసులీఁదిన । తమ్ముసెూడపేకొని న పాగ్రణితా
రిపేర్పమువ్వారి । ట్టిమ్ములగూడిరామహిమలెంచఁ దరంబెజగత్త్రయంబు న్ ॥ ౩౭.
నా ॥ ఎలమిన్ బుణ్యసతీమణుల్ పురములోనీరితిప ంపుచున్ । దెలిమత్తెంబులసేస
మతిభూోవ తి । నక్పల్లవం । బు శోభి ను ర్ణపూర్ణకల ంబుల్ గొ చునే
తంచి । క మలుల్ల ల్లఁ ను నా ర్యాపముల్ యఁగన్ ॥ ౩ . .గీ.
రా నేతె చి రాజధాని । రాజసమునహరిశ్చంద్రరాజ । రాజ వనలో
రా ములు । రాజసదనంబుకడఁగరిరాజు ॥ ౩ - సీ ॥ అంగణంబుజవా
క ంగారించి గంబు ము లుఘమ్మురనఁగ । మాణిక్యవజ్రిన ణికుడ్యముల
సున్నంపుఁబట్టెలసొబగుమించ । రకపుదంతపు హజా ంబు కను బచ్చతోర
బులు మ్య ంపఁ । గ్రమునేత్రుకదళికాకాం ముల్ పే కట్లుపితాంబర
గఁ । బనిఁచిని ంపు యు రిగనెుప । దా రసీమటుపభా
మునజొచ్చి । రథము పెంట ంసుతు రాగనంతి ంచె
నప్పుడప్పుడ ఁ ।

సాయంతనవర్ణనము

౩౯. గీ॥ తనదుభూభారమితఁడు చేకొనియెభళిరి । చూతమంచుహరి
దురిఁజూడవచ్చు । ఫణితఫణిరాట్ఫణామణిప్రభయనంగ । నపరగిరినిల్చెనినుడ
యరుణరుచుల॥ ౪౦. సీ॥ పతిమస్తకోపరిపరిధవిల్లకువింపనైరయసూర్యాపుటంబు గ
డుగనంగ । నస్తాచలంబునకవ్వలనువిభునాజ్ఞ సంఘటింపఁగ బోవుచక్రమనగ । భ
బర్విపాతాళలముజొచ్చు నృపాలచటులప్రతాపపుంజంబనంగఁ । దన యి
యొప్పదని కౌశికుఁడుబుచ్చియ లోపైచు కోర్కిభూర్చియనఁగఁ । గుర్రెంకెన రాంబు
రాశి నక్కడవలయారి । మనునిభుండగు మనుమనిమహితభూతి । గంటి పుడ యను
రాగకతుఁడగుచుఁ । గనుగొనుచునుండఁ జనియె సాయనఁగనంత ॥ ౪౧. మ॥ అ
ప ద్వీపగతావనీతల రిపుక్ష్మా శదేశంబులన్ । విపులానేకపురాళిరాజు లనుపక్షావే
బోయిచక్రంబుగా । లుపఁదత్పావక లంజేర్చినిగూఢ కంబులాశ్చర్య మ । ప
టుపాభవ లనాఁదన రెసంధ్యారాగము లమై ॥ ౪౨. ॥ సత్యజ్ఞుఁ గుహరిశ్చం
వేధించి త్రిల్లుకౌశికకీర్తితతియు । అంబ్యజాళ తినేలితనుచునేరము బోవనధిపుఁ
గొల్వఁగవ యమునిరు యు । పట్టాభిషేకంబుపతికొనర్పఁగఁ జనునదులముసా
ను యమునాప్రదీప్తా । త త్న ంశ ను వైభవము గాంచనరుదెంచునట్టి ర్వా
బరంబో । యనఁ మదభృంగసర్వాం ఘనకురంగ । నాభపాక మపలకృష్ణాత ం
గ । ంగదహివై సంగతాభంగకాంతి । నల్కొనియెతమంబు బ్రహ్మాండమెల్ల ॥ ౪౩
చ ॥ రుపమమిత్రవం కరు నిర్మలమానసమ వార్ధినే । మరకలకౌశికుండనెడు మం
ద మాఁగిమ ంపుచు ఢఘూ । సురులకుఁదృప్తిగొల్పెడు యశోమృతము న్జనియింప
దు పురుల్ । జె న తియంతఁగనుపించెను తారలుదార ౯ వి ॥ ౪౪ చ ॥ రవి
కుల ఁడెవఁడ తిరంబుగనన్న డకెంచుకీర్తిచే । భువిపవరారెనంచలుకబొందుచు
రో .క యు తి । దివితలయెత్తిచూ యదితేకువతో గనిపె నాగతిక్ భవళిమ
తోనెసంగెశశితప్ర. తోదయకాంతి ంతట౯ ॥ ౪౫ వ ॥ హరిశ్చంద్రధరాతలేం ం
డును నత్తెఱంగు నిజరాజగృహంబుప్రవేశించి సంపూర్ణచంద్రదర్శనంబున ని నాం
ద బునంబొందు కుముదచకో రంబుల తెఱంగు నలరుచున్న నంతఃపురకాంతా
నదాసదాసీన్య కు వారితంబుల నత్యంతంబునాదరించి యంతకుమున్నభూసురసహ
। ంబులకు సమారా నలసంతృప్తియొనర్చి సుయజ్ఞుఁడు యమి చినతెఱంగున రా
యోగ ంబులగు పంచభక్ష్యప సాయత్తంబుల పాకయత్నంబులాయ ంబైయు
హ ... తశేషు ండు ం ... సూ కారులు కాంచనకద కా త్రం
బు ప పు ... పు ... మే ంబుగా బాంధవామాత్యసామం ం
ఖ్య వ ... తో భారా ను సహితంబై భోజన

సవారూఢుఁడుఁ బ్రవృత్తింజెంది యందంబు పంతుపెన్నెలబయలఁగూర్చుఁ గర్పూర బూలవినయమధురవచనరచనల నాదరింపుచుం బంచి కాశిరాజుం బ్రియభాషణ పూర్వకంబుగా విడిదికిం బుచ్చి మణిమయశోభితంబగు కేళీకాగృహంబున హంసతూలికాతల్పంబున భార్యాసమేతుండై యిష్టోపభోగంబులందనరి సుఖనిద్రం జెందు నయ్యెడ॥

※ ప్రాతఃకాల వర్ణనము. ※

౪౬ చ॥ తనువుగుణత్రయాప్తిఁ దగు తామసరాజససాత్త్వికాఖ్యనే। మనుజులైనచోఁ నధమమధ్యమ నుత్తమరీతి నొప్పనీ। మనుకులసార్వభౌమునకు మత్స్వరవైఖరిట్టులంచు వే। గని త్రిభంగియుక్తముగఁ గూసెను నప్పుడు కుక్కుటౌఘముల్ ॥ ౪౭॥ చ॥ అవనిఁ దేజమిచ్చుచున హర్నిశముల్ దనదీప్తిమాపఁగాఁ। బవనసఖుండు దక్కి హుళంగుల చే గృహరాజిడాగినన్ ।బ్రవిమలకీర్తి పేగఁ జోరబారియడెం యనాక్రమించెనో। భువినన దీపముల్ తెలువు బొంచెను కుందసు కట్నలద్యుతిన్ ॥ ౪౮ చ॥ సమలదివ్యతేజ రవిసత్కులపావన సార్వభౌమున। భ్యుదయము గోరి సర్వజనులుర్వి పంబురుహాళిరంజిలన్ ।ముదము వెలంగు వైఖరిసమున్నతులై కసించెఁ బద్మముల్। మదముల ంగి తద్రిపుల మాట్కి నిహకముల్ ముడుంగఁగన్ ॥ ౪౯ గీ॥ అరుణకళత దోఁచు పూర్వదిగ్ధవళిమంపు। టధిపుసత్కీర్తికన్నెఁ దానాడినట్టి। యింద్రనీలంపు చెండ్లనా నెగరివ్రాలు। చుండెఁ గోలకులఁ దుమ్మెదపిండులవుడు ॥ ౫౦ మ॥ రపారుండగు రాజపాలనమునన్ శోభిల్లుచు తద్వృత్తిచే। న షడ్వమ్ములం జయించ లవుణ్యాస్త్రముల్ గదా భూమినం।దరునాశాముజెం నేమిగులపంతం బెలనింకంచునో। తెలిగొప్పన్ రతిచేతిఁ మరుదర్పింపుంటు విల్లంతటన్ ॥ ౫౧ ఉ॥ చక్రము పంపు సేయ రచక్రము కైవశము దుచుండఁగాఁ। జక్రధరాభమూర్తి రవిసత్కులదీపక చక్రవర్తి భూ। చక్రము నేలుచుం డపరిచక్రసమాఖ్యను సొందమాకపెం। శక్రమహత్వమువ్వైనని సం సిలెన్ భువి చక్రవాకముల్ ॥ ౫౨ చ॥ తొలుత టెడిదిక్కుదీవులటు తోడనె భూధవునాజ్ఞ చేకొన। న్నలయక నిల్పుతద్ధవళిమంబను తె నిశానిచేరున్। వెలిగెడు పద్మరాయితవిచిత్రితకాంచనకుంభమోయనన్। జలరుహబాంధవుం డుదయశైలముపైఁ గనుపట్టెన డన్ ॥ ౫౩ గీ॥ వందిమాగధపాఠకవైణికా। నాదముల మేలుకాంచి గంధోదకముల। స్నానమొనరించి సంధ్యయు జపము హోమము। విధులు సలుపుచుఁ బూజించి విప్రవరు ॥ ౫౪ ॥ తెలిమించు పెన్నెల వెలిగించు ముత్యాలగో ట్లు చెక్కులన టింప। దొరగరె నెఱసంజ జిగిదెచ్చు మాణిక పతకంబు ధవిల్ల। నురువంటి మణికంఠ సరినంటి వతార హారదామంబుల యొ గమొసగ। చ వెడఁగు నిగ్గుల చ్ఛటుదగ ఘనకిటమకుమస్తకమునలరఁ। లి కేయూ త్న ణవి ష। ల రుచికొ శ్వంగా తుఁడగుచు।పఁడితేకు సొ దుప్పటి చెఱఁగు। దొ కుచుండం త్నపాదు లఁదొ్రి ॥ ౫౫ ॥ అడపము

ద్గ్గముబంగరు । పడిగము చేఁబట్టి వెంటఁ భామలునడువన్ । వ [illegible] ర [illegible] కంకణా [illegible] టు ।
రంజామరలు గొందఱతివలుపూవన్ ॥ ౫౨ సీ ॥ జిగిగొలం [illegible] దు తేటమగఁటాలని
ల్ [illegible] టుచోట్లాతపోద్వృత్తిఁ దెలుపఁ । కచకల్ ప్రకటించు చికిలిమాణి [illegible] ల
వుచా [illegible] ములసంజరంజిలంగ । మధ్యసంశోభి మౌక్తికేంద్రోపలతతకాంతులుదుయు
తమముని౦ప । దట్టంపుజాబి చుట్టుపట్లెల్లలసునిద్ద [illegible] పుఁబంపుఁ జెన్నెలఘటింపఁ । గల
తజీవరత్నప్రభాకాంతమగుచు । పగలు రేయును నచట నేర్పరుప రాక । బరిఢవిలు
ట్టనిజసభాభవనమునకు । సమ [illegible] నరు [illegible] హరి [illegible] ంద్రనృపతి ॥ ౫౭ క ॥ ము [illegible]
గమణిమయపీఠము । నందచటవసించునలను [illegible] లమెం [illegible] । వందనము [illegible] సియా
డు । పొందుగ నాశీర్వదింపఁ భూమీశ్వరుండున్ ॥ ౫౮ క ॥ రంగగుముత్యపుసగ [illegible]
కంగులకైదూర్యపీఠకపుపైఁ జనఁగన్ । బంగారపుసింగా [illegible] పు । సిం [illegible] గద్దియ
నువసించుచువేడ్క [illegible] ॥ ౫౯ సీ ॥ సామంతరాజన్యసకలది [illegible] ల్లక [illegible] టు [illegible] గణ
సాంగపర [illegible] తములు । సత్పరిచారి [illegible] సా [illegible] ను [illegible] ల [illegible] మ [illegible] మము [illegible]
లు । సభసితాసితమణిప్రభలహర్నిశలును [illegible] యకగను ను [illegible] ములు [illegible] । గా [illegible] క
సంగీతగాంధర్వగా [illegible] ముల్ [illegible] ది జ [illegible] రాశీ [illegible] వ [illegible] ఘూ [illegible] ష [illegible] లుపమరవజ్రసింహాసన
ప్రదీప్త । శారదాసక్తుఁడై [illegible] జనఁబు [illegible] । స [illegible] పరిపాలనోన్నతనిత్యుఁడగుట ।
బ్రహ్మవైఖరిఁగొలువుఁ డెఁబా [illegible] పుండు ॥ ౬౦ ఉ ॥ అప్పుడుసత్కీర్తిసచివాగ్రణిశోభి
భవంబుఁజూచినా । డొప్పగ [illegible] టబోవు రినముం [illegible] టికొల్వున దేవ [illegible] యూ । చొప్పన
వట్లనేటికిని చూడఁగఁగ [illegible] నటంచుఁ భావ్యముల్ । గుప్పనఁగనాలంకులనుగుర్రిక్కుచుఁ
[illegible] న ప్రేమపొల్కఁ [illegible] న్ ॥ ౬౧ చ ॥ నుమిఁక [illegible] సత్కీర్తి [illegible] దనదేటికి [illegible] క
ముల్ । వెనుతవులంగఁ దామనుభ [illegible] ంపక కూడదు మెట్టివారికిన్ । దనకొక [illegible] చ్చు
జీఁవ [illegible] యుసౌఖ్యము నొందు పేళలన్ । మనుజుఁ [illegible] మోదమున మత్తిలు చేయవివేక
[illegible] మ [illegible] న్ ॥ ౬౨ ఉ । ఎంచఁగఁగొశకుం [illegible] ములనీఁగఁగరానిబుణంబు [illegible] న్ ।
బం [illegible] కలంచు పెల్లయదిబాలునిఁ జెక్కిలిగొట్టి పాలు [illegible] ంచిన [illegible] లగాఁద [illegible] తుకేదనితో
చదు నేను [illegible] నా । సంచితపుణ్య చేఁగలిగెఁ జాడ్యు [illegible] భయ [illegible] కసా [illegible] ముల్ ॥
౬ [illegible] ॥ ఆనిమంత్రిమనస్తాపము । నదువివేకవచ [illegible] మునను దువుచున్ । మ
న [illegible] ల [illegible] గొశకు [illegible] డి । [illegible] నలేఖం [illegible] ను [illegible] జ్ఞ వేశకొంగన్ ॥ ౬ [illegible] క । గురునా
[illegible] ముచాల్చ [illegible] । ద్వ [illegible] గాఁబు సేంపనందుఁ జగునధి [illegible] న్ । బు జనులనురప్పించు
[illegible] । రణాలుంలెక్క జెప్పగా గ్రమమెునదన్ ॥ ౬౫ క । గ [illegible] ను [illegible] ంబులకోటల ।
దు [illegible] పునో [illegible] ల [illegible] నె [illegible] దుజె । పు [illegible] మి [illegible] పన్నె [illegible] కు [illegible] న [illegible] ముషు [illegible] సాలు
[illegible] రి । న్ [illegible] ౬ [illegible] ॥ అమ [illegible] మాదే దాయ [illegible] దా [illegible] ము [illegible] భట్టవృత్తులు
[illegible] ను [illegible] । [illegible] త్రియ [illegible] జాతు మా [illegible] ంబులును [illegible] యా [illegible] మములును ।
[illegible] కొ [illegible] ధాన్య । లు [illegible] నువర్షా

దాయములును వర్గాదుల నుడియు బేహారుల సుంకమ్ములును । గుత్తసీమలవల్లను కో
ట్ల సంఖ్య । సకలదేశంబులను గన్న స ధనము । పరమహీపతులంపినపగిదిరొక్క ।
మక్కడెక్కడియాదాయ మిదియటంచు ॥ ౧౭ సీ ॥ విష్ణుశివాలయ విభవోత్సవము
c బడితరంబులకును బ్రత్యహంబు । నిలవిప్రకోట్లకు నిడునన్నసత్రవర్గాశన సత
యజ్ఞాదులకును । మందురావాటిక మత్తేభ సందోహములకును నానా ప్తబలములకు
। సైన్యనాయకమాన్య సచివపురోహిత బంధువ మూలపుంబళికెలకును । నూ
గంబులకును వినియోగములకు । వర్తనలకు నగ మసోవర్తులకును । జిల్లరల
ద్ర ర్తల జీతములకు । వివిధమైనట్టి వ్యయములు నివియటంచు ॥ ౧౮ చ ॥ మునున
కౌశికుండు తనముద్రలుగా నియమించుటొక్కటే । మునివ్యయమేమిలేదు దినమం
ఘ యింపcగ మాంహావిస్నుకుం । దనియcగ బియ్యముంబయకుcదప్పగcగట్టిన రెం
ధోవతుల్ । వినుcడిదెకాని పట్టినదిలేదఅవీసముమీధనంబునన్ ॥ ౧౯ క ॥ ఇcక
టిస్వాబు నికా । శికుననుమతిలేకమీకు శ్రీయస్కరమై । ప్రకటితమగుసద్వ్రియ
॥ । కకలంకుcడు సత్యకీర్తియత్నమునcదగన్ ॥ ౨౦ చ ॥ తరలకవ మీయవిధిc
భవద్గ హచారదోషముల్ । బరువడిబోనవగ్రహజపంబులు మములన్
మరే । శ్వతులకుభోజనంబులును సల్పఘటింప సహస్రసంఖ్యలై । నముగcజె
ద్ర వ్యములc జెకొనcగావలెమాపయిందయన్ ॥ ౨౧ తే-గీ ॥ కొ వ నిల్చినవి
యcచుc గోట్లసంఖ్య । లొ ర ధనధాన రాసుల నొప్పగించి । పూర్వమేమున్న
మిద బొక్కసముల । రొ క్కములుమీ యదిమేమెఱుcగమనఘ ॥ ౨౨ క ॥ మె
ది cబాలించితి । నీదినమున్వఱకుcజాలహెచ్చరికలతో । వైదికుcడను నాచేతం । గా
దు దాయెట్టులున్నcగైకొనవలయున్ ॥ ౨౩ క ॥ ధరణీశ్వరయిcకనెలవా । యరిగెద
గురునికడకు ననిననుయజ్ఞన్ । వరమతిcగనుcగొని యిట్లనె । సరసహరిశ్చంద్రc
పుడు సహనయుcడగుచున్ ॥ ౨౪ ఉ ॥ ఓవసుధామరేంద్ర సకలోర్వియు మేము
మీయధీ ముల్ । గావెయిటేలcబల్కనఱగా మదినెంచకు నెప్పటట్లనే । భూవ
లయాధిపత్యమిటుబూని దయామతినిల్వవ మీ । రేవిధిcబంపినన్నడతు నింతయు
క్రము నున్మునావుడున్ ॥ ౨౫ మ ॥ ప తత్వప్రకటాగమాంతరచనా పాండి
త్యమో, సంతతా । ధ్వరసాధ్వర్యధుర ధలత్వమొ హరిధ్యానప్రభావ బొ, బంధు
రయోగాసన ధీరతాభ్యస మో, దో ర్వర్యరాజన యో । గ్యరసాభావము బూను
ద్విజవర్గంబేడ రాజో త్తమా ॥ ౨౬ ॥ అనవిని మొక్కుచుననఘా । నను ధ
జేయcదలcచినన్ గొన్నాళ్లై । నను మీరిందుండcగవలె । నని డన్ మంచిదని
జ్ఞcడు లిచెన్ ॥ ౨౭ చ ॥ అదివఱకెల్లcదప్పరి సుయజ్ఞునియాజ్ఞకు లొగ్గ
తు గుచు cద లేని లోయననుండిరి గానవాగరుల్ । మదిసఱ

శ్రీ శ్రీధరాయనమః

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

౧. ॥ శ్రీరు ణీచరణలా । ఘోరసశోభితనిజాగ్రసౌధవిహారో । దారప్రమోద
ద న । హీరామలకీర్తిబృందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ ॥ దేవా పువధరింపుము, పాం
యాగ్రజునకు మార్కండేయుండి నియె ॥ ౩. క ॥ నరవరయొకశుభదినమునc।
cగహా శ్చంద్ర భుcడుపరువడియం శ్రీపు వెడలి నెలంతలుచా।మరములువీవంగcగ
మహీ మాన్నతుcడై ॥ ౪. సీ ॥ అంగణంబుసుశోభితాంబరంబనహస్తిమదయుక్త
హారమణులెసంగc । గపదాత్మముకుటసంగతుల సామంతులుసొవ చూర్ణవ
మాడ । ముకుళాబ్జములగతిమొగపుcగేలి వలతోc బరరాచగుమిసరోవరము
। వందితారికిరీటబృందేంద్రమణిరాజినిజ దాబ్జగతాళినికరములుగ । ఖచిత
తదర్పణకలితబింబి । తంబగుచుబహురూపముల్ దాల్చియున్న । మహితవివ ప్ర
సభామంటపమున । నవ్యమణిదివ్యసింహాసనమ్మునందు ॥ ౫. సీ ॥ జంబూతం ద్వీ
నాయకులు రు ప్లక్షవృక్షద్వీపపతులువారు । కుశమహీజద్వీప కువలయేశులువీరు
చన దీc ఘనులువారు । శాకశాఖిద్వీపలోకేశ్వరులువీరు శాల్మల ద్వీపసమి
వారు । రాగద్వీపగౌరితేజులు రువిశ్వతోపద్వీపవిభులువారు । వాసవాగ్ని
రప రుణపవన । ధ స నా తుల్ ఘన cబంపు । కా విపరా నివే
లుదెల్ప । నాయవనిభర్తకొలువుండెను సరమున ॥ ౬. మ ॥ ర జోద్భవుతే
ద్యుమణియో, హా భూభర్తయో । ధరకేతెంచుటకేమి తువనిచిత్తంబు
షహాశ్చ బం । భు మైయందవులcబూ cగాc దలిపెన్ సమీపో న్।
పున్ ట్టినాత్మగు ని కొంచిపోదంబున । ౭. క । గ య గ్గ
వ దులు చి రనిభర్తకిన్ । సద్ది కనతులోన న్ । దద ు
పె కొన ప ॥ ౮. ॥ వంద మొ మోదముc । జె
। గు ద పు ను । పొ డు c మ
అ ం ట్ల యె । . చ. ప ।

జలరుహబాంధవాన్వయనిశాధవ, యోనరనాథ, నేఁడుగా । లితము ... । ప్రతపోమతపఃప్రభావముల్ । కలఁగిమహాపదల్ గడచికాంతయుమీరును త్నముఖన్ । ఫలితసుకీర్తియుంగలుఁగఁబంతముతోనా రించెఁగౌశికు ... ల ధ భూతిఁదరమానుతిసేయఁగఁద ... భావమున్ ॥ ౧౧. క ॥ గురువును దైవము యు । నరయఁగగాథేయుఁడత యానతిమదిలోఁ । దరలకనాపదఁగడచి రసంపదలన్ శుభంబుఁజెందెదవింకన్ ॥ ౧౨. క ॥ అనవిని త్రిశంకునందనుఁ ... మీరానతిచ్చినట్టులగాధే । యునిదయయుమీకటాక్షము । ననువుగననుధ... సౌ స నుసమయమునన్ ॥ ౧౩. సీ ॥ తుఱుము నెమ్మి గ్రహింపఁ దఁజిక్కులేఁజిల్వపడ జేర్చుక్కబరీభవి ... ఁ । ... ర్చు రిక్కమచ్చిక ... డఁబున్న మకలువవింద మోము న । మోముసౌ మి, ని ... లజాలుహిమబిందు ప్తినానాసముత్యంబుదన । నా వకాంచనద్యుతి ... తిగె లుసే ట్లఁ ... గు...జెద ... లులమ మెఱపులటుల కష్మపౌజుల త ల్ గ్రమ్మకొ । భ...ఁ ...దె చ ... సఖులుగొలువ । శ్రీ లితధామ ... ంద్రమ లలామ ॥ ౧౪. । చను చిగు... య బున తులో ...పే చే । వ లుబడ నా...ని । వెనుకనువ యి కవేడన్ ౧౫. చ । ...ప్రుడు ష్ఠమహా యుసుయజ్ఞునిఁగన్గొనివిప్రవ... ఋలుయ కర్మములుధర్మములెన్నియునైననీ । విప్రులపతివ్రతామహిమవేయొ ఁబోలదే కదా । నృపతిమహాపదల్ గడపు టెల్లఁదదుత్తమశీలతంజుమీ ॥ ౧౬. వుఁడుఁగౌశికశిష్యుఁడు । భావమురంజి మీదుపలుకులు నిజమౌ । తావక మహిమకుఁ । దావలమౌ రిమహిమఁదరమెను ంపన్ ॥ ౧౭. చ ॥ పరమము నాకటిఁబల్కఁదలంచెదనానతీవలెన్ । గరుణ ... నాథునకొగా జంబుగ నన్ । మఱుగయియీశుభాంగిగళమంగళసూత్రముచిత్రవైఖరిన్ । రు కునే గను ట్టకనుండుటకేమిహేతువో ॥ ౧౮. చ ॥ అదియనుఁగా తత్సకుఁడహ నేటి లోహితాస్యుని । వ్రదములఁజెన్కఁబ్రేతపతినైచ్యకులప్రభవాధిపాక న్ ద నాన్నృపాలువె కుంగొనగారణమేమిౘా గా । సుదతిని బ్రాహ్మణు ... సూయశనె రుఁడేలుశేమకో । ౧౯. క ॥ ఇంతయనుం దెల్పఁగ లె । నె యతో... ము ంద్రవినఁగన । త్యంతముముదమ ... దుఃఖ । వి తలుమీ క రా వియును గలవే ॥ ౨౦. క ॥ అనవిని వసిష్ఠమహా ... । నుమనిసక ంబు ...వే ...నుమ... ప్రశ్నవేఁ తి । పని డఁ ...య నీకుఁబ్రజ్ఞ జెలంగన్

... చంద్రమ గార్వచ త్ర... ✻

... ఘ ... నాథు ... ఘును డు ... ష్మ ... డ

... తమ ట ... ర్తా డు డగుచు భ

బుధహితాతుఁడనమించిఘనదేవదేవతాపూజ ము । వితరణస ణవివిధధర్మం
గణితస కీర్తినలరియతఁడు । చింతసంతానహీన చేఁగలంగి । కరుణనిగొ ళ్వ
స్వామిసత్కటాక్ష । లీలనిజభా యగుమాగధీలతాంగి । కల్లచిత్తంబుబొ గఁగొ
కెలమి ॥ ౨౨. క ॥ నెలమసలెనునానాతికి । వలజయ్యెగ్ గొనువేగవళులున
చెక్ । గలకలమగునెమ్మోమున । నలరెనుజాండిమముమేననలసటబొడమెక్ ॥
. క ॥ శృంగారరసమునింపుచు । బంగరుబరణిలనుపంచబాణుఁడుయమరిం। చెక్
లపుబిర ల । నంగాఁగుచచూచుకములునలుపగుఁజెలికిక్ ॥ ౨౪. గీ॥ సమయమ
... ఁ సూ ఁజానమేన । నంటియుండుటకొదవింకననుచుపెడలి। వచ్చుయావనశ్రీ
మచ్చ టి । కారుగనుపట్టెకప్పనూగారుమిగుల ॥ ౨౫. ఉ ॥ ప్రా లమాస
లీగడు పొఁదుగమాగధిగా చెఁజైఁడిరే। కు యనా శశాంకుకళయో నమేల్
పుమిన్నచే । ది నబొమ్మనా సొబగుదీవియనాశుభలక్షణాకృతిక్ ।ముద్దుజెలంగ
నుమోదముతోనొకనాఁడువేడుకక్ ॥ ౨౬. మ ॥ తొలుతక్ జేసినపాపకర్మభ
... గ్రోయక్ ద ంబాశుభో । జ్వలరూపా కలశుణాకృతులపొూవర్ణించుచెట్లూ
వాచేఁ ద దండ్రిలీ ధనరాజ్యయుక్తముగనంతంగీడునుంజెఁడన । చ్చెలిజన్మించుట
కుష్టలగ్నమగుటంజింతించివిప్రోత్తముల్ ॥ ౨౭. క ॥ సంతానములేదనిమది । సంతత
నుజింతసేయుశం రుకరుణక్ । సంతానముగలిగియునది । సంతాపజహేతు య్యో
పతికకటా ॥ ౨౮. గీ ॥ ఏటికిదిదెల్పననిపురోహితులుయూర । కుఁడిరం టఁద
ండ్రిలు మలర । శిశువునకునామకరణంబుజేసిచంద్ర । మతియనఁగఁజెంచియని
శ బుమమతతోడ । ౨౯. ॥ తంత్రిభంగములచేఁదింద్రింపఁజనియించు శ్రీరమాసతి
జెలువుఁగాంచి । ఆత్మగురుండువజ్రాహతినొందంగ నొప్పునపర్ణతోను గాం
। య ంబు జనకుఁడక్ష ధిబొం ఁగవృద్ధి గాంచురోహిణితోడ రిమమించి । జనని
యి ప్రకాశ న్గొంధ గడినశా దామణితోడ మతఁగాంచి । నట్టులనెపుట్టి టికెఁ
ట్టియగుచు । సంప లసద్గుణంబు ఁజక్క నము । జదువునఁబ్రు ద్ధిఁగాంచుచునె
దుగుచుండె లీలనుప్పొంగిచఁద్రమతీలతాంగి ॥ ౦. చ ॥ అనిశమువక్త్ర మనుర
... దఱమే నుబాయకుండుసం । గనలనుపీడగానుపమగానకఁగుండుచును ము త్మ
లో । జభవాబలోచనభవప్రముఖుల్ వి తాకుమారికై । మనుజులనె నేలత
మా మానవతిం జింపఁగక్ ॥ ౩౧. చ ॥ విధుకళ బొలెఁజ దమతివేగమనోవిభ
... మయె । ప్ర మరజస్వలయె నదిబాంధవమిత్రులుత దండ్రిలుక్ । రథగ
... ము రాజ ము ముబొ దతానునుక్ । విభవగునట్టిదుష్టదినవే గుట
... ॥ ౩౨. ॥ సు చా చి సుదో మ. ...
... సహి తుఁడై ప యుక్తు డై ... కుచు

ట్టులనిరి దేవ । వినుచంద్రమతితో ల్తఁజనియించు దినలగ్నమతి దుష్టమగుటఁ దాఁచితిమి డు । నేఁడు నా సతి సమర్త్తాడిన వేళయు నంతకన్న నుగ్రమది వచింప । నోరయ యీ రాజ్యవారణాశ్వ । సైన్యధనధాన్య సామంత సచివయుతము । గాఁగఁదలిదం లకటశీఘ్రముగఁ గీడు । నొందఁ దానును విధవయ్యె యుండఁగలదు ॥ ౩౩. క॥ జనియిం మొదలుగనా । శనమయ్యె నునాకటి యొకటి సంతలము నిద । ర్శనముగ నిది హేతుగా । మనమునఁ బోఁచనిది యొకటి మనుజాధీశా ॥ ౩౪. క ॥ అక్కటయీ సతి క । క్కడఁద్రు కినను గడమయెల్ల నశించుజ్ । గ్రక్కున మోమాటముమ ఁ । ద చించెదము దూఱు దప్పినఁ జాలుజ్ ॥ ౩౫. గీ ॥ సుతయనఁగ గాదు మృత్యువాసు ను చఁ । దగదనుచు ధూసురుల్ దెల్ప బెగడి వేగ । నఱకఁబడిన ట్టి వృక్షం గు దో ప । ధరణి పైఁబడి మూర్ఛిల్లె ధరణివిభుఁడు ॥ ౩౬. క ॥ వినియఁటు యం పు ము । సరోదన మెసఁగె నంతఁగాం లు వేగజ్ । జనుడె చినేడ దేర్పఁగ । పి గులసంతాపమునజ్ ॥ ౩౭. చ ॥ కనికర మెంచి మంతు నుగాంచిత చ ధి లో । మునిఁగితి నెట్టులింకఁ దుడమున్ట బుట్టిన నాఁడె దెల్పరై । రనుపమ సద్గుణాన్విత జాత్మజఁ బ్రాయపు ముద్దు పట్టినె । ట్టన దెగఁజూడనక్కటకటా మును నెంతటి పాక నో ॥ ౩౮. వ ॥ అమాత్యులారా, మీరస్మ యంబగు హానివృ లకు బాధ్యు రు న మీబు మంబునం బ్రవర్తించెదఁ దరుణోపాయం బేమియని వే న నీయస్మ యించుటాదిగాఁ బ్రాప్తంబులయిన యనర్థంబులు ద్యోతంబులౌగదా, దుహిత నియొక్క మిత్తంబున సర్వనాశ స్వనాశంబులనోరఁవచ్చునే క పజేయుటకు నర్హ్యం గాదనువారును, యొక్క మాట జోస్య సాముద్రి శకున స్వ ంబులు సరిపడు పడవు గావున నిశ్చయంబనఁగూడునె తొడిఁబడనొకటిచే కడపటదుఃఖపడవలయ గావ ఁబదరుటకుచితంబుగాదనువారును, దురిత హేతువులగు నిట్టి కర్మంబులితగులు చు మెు ఖ, మీచిత్తవృత్తికివ నట్లు ప్రవర్తింపవలయుననువారుగాఁ బరెపరి తు మ తు వారించి నయవిశారదుండను సచివవరుండప్పుడ మిత్తేనికిట్లనియె గ దబ్బ అ రామశాస్త్ర, బుధరణివ శ । హానిఘటియించుననునిండ నతివ దాశ్చ శ్రీ వ యిం రాడువ ం లయు । గాననిందుకునొక కథ కలదు వినుఁడు ॥

మణిమాలికా వృత్తాంతము.

క ॥ మధురస సింధుని ంతర । మధురం తపుషి తాగమహిత న మ రా ఁడగు । మ న్నే నా మంచి లీ జ్ ౪౦. ఉ ॥ లుచు డు తు డాహ తా తా రప్రతి త చి త్రి ణిమా భ నో ॥ కా తూపు

మ్మ పై సలాకు, మోహపుఁ । దీపము, కాఱుక్రొమ్మె అపుడు దీవియ, తావులదీ
చి గ్రామణిజీవపుఁ జికిలిరత్నము చిల్కలకొల్కి నాఁదగుఁ । సామజరాజయా
జ నపుఁ రినివ్వటి ౘగఁ ॥ ౮౩. ఉ ॥ శుకమాపల్కు, కళంకుగన్పడనిమ
ఋఁజ దయందంబెనె । మ్మొకమా, మేనుకడానివన్నియపుటంబుల్ డించమేల్ సం
ఁ । రకమా, యక్కమలాక్షిమోవి పెలఁదిర్పఁ రానినానెంపుమా । ని మా, దా
డనంగలదె ం ద్రిలోకంబులఁ ॥ ౮౪. ఉ ॥ హామికఁజొచ్చిబాల్యమనునా
లంకుఁగ ంచియిచ్చగా । నామికగామిడై నిలిచియావలయెత్తి జెలంగుతద్వయో।
మ రాజకుంభపిల ద్గతినొప్పెఁగుచద్వయంబునా । రీమణికారయారుదనరెఁ గలి
చి దా ధారయై ॥ ౮౫. చ ॥ లల ముఖంబుసాటిగఁగ ంకముఁబాపుడటంచు
వే । లకువిధుండొసంగుది ముఁ జసంపదచేతఁగామివా । రలుమగుడంగ
ంబు నిటడియాసలేటికిఁ । జలమునపేడరాభ్రమతచంద్రసురౌఘముపామరు
గదా ౬. ఉ ॥ నా మనోహరా తి నం డుచోడ ము ందుచు మనో । జా
అసుహాత్ర ములజా వహించుచుసర్వమేదినీ । నే లు యభా ములు త్యము
బంప గవచ్చి ట్టిత ।ద్దూతజనౌఘముండొలఁగఁదోరియఁగఁగూడదుతద్గృహంబునఁ।
గీ ॥అదిగణింపఁగనేమికయమరనాథుఁ । డాది తులోకరాకరనుపరాయ
ములసంచ చుయానారదునకు । దినమునొకచోటనిల్వఁగాఁ అ ॥ ౮౮.
చటులేంద్ర నీలసాం చారుప్రభాపూరంబులాపు బోజి వేణి । మ తాల
గనిగసొగసుమేల్ వగఁగుల్కునింతిపల్వరుసకాంతి । పద్మరాగో ప్ర
చ న్నొందుమురి ంబుముదితకెమ్మోవికేవి । స ఁబురతిజాతివన్నెపచ్చ సర
రయానారినూగారుతీరు । చాలము లలేచాళ్లుచానగోళు । కంబుగళపా ము
పగడంబుడంబు । గా సతికొప్పెమణిమాలికాసమాఖ్య ళుకుమైకుందనం
జె గ ॥ ॥ వ్వ రించుమన ంచు లేనికుమా ామణీ । యావ స
రల దరశుభాక కి గుమో గుఁడేఁ డివ్వనరాశివేష్టి మహీతి నాక లం
లే దా నెవ గఁ త్రభానుఁడెడ త్యముఁజింతిలుచుండె డఁ ॥ ౯౦ క ।
జ క్షి గ మెటిద । వైకు గరంబువెలు మధుసూ దనుఁ లకు గ్గి
కు । సమతిఁజనుదెంచ యహైకొ వేడ్కఁ ॥ । మ కంద జ
విఁ వె ల్లనఁజొన్పిరాచకుళ్ళా జెట్టి । గిచు నాము బు। చూర్ణరేఖచే
న్నా దఁదీర్చి । కుంకుమ టిసోఁకులపై డి ంద్రించగ
ఘ మట్టిచ డముపై గారు టిచె గు కిం
ంచిందు సా చే
గనా బు ॥

దిక్కులనిజతేజం । బలరంగమత్తేభయానమలవడఁజనుదేఁ । దెలియంగనిపీథు పులుగొనియద్భుతములలరంబురజను లెలమిన్ ॥ ౪౩. ఉ ॥ ఎక్కడనైనఁగన్నడె న మ్మహిలోనిటువంటిరాజహెూ । యక్కమలాయతాక్షుఁడో, సురా వరేణ్యుఁడో, శంబరారియో । చుక్కలతేఁడో, గాకన్నృపసూనుఁ చిత్తరువందువ్రాయరా । ద క్కటువీనిచక్కదనమమ్మరెయంచునుతించునయ్యెడన్ । ౪౪. సీ ॥ నిరుపమచంద్రస న్నిభముఖా మువానిధవళాబ్జపత్రనేత్రములవాని । మెఱుఁగుంజామనిచాయమే దమువానిఁగ బుసౌందర్యకంఠంబువాని । సవురై పటు రాజానుబాహుల జారువిశాలవక్షంబువానిఁ । జెలువంపుఁజిన్నారిసింహమ ముఁవానిఁగరి రాభోరు గ్మంబువానిఁ । గదిసాధనమెఱుయలునె డలవాని । జపీథులవ చ్చనా కు రు । సౌధమునను కాంచెనాశ్చర కలిత । మానసాంభోజయ్యెచిత్రభానుపుత్రి ఉ ॥ అక్కలకం కంఠితెలియ నిన డె ంపుచున్ । క్క ణ ద్దు హిణిచాయలజంటదారిమేల్ । జో క్రువాఁ చెంగలువసూ టా బాటు పె । పెక్క గ నా టన్ వలిపుటిక్కువఁ క్కనరేచియార్చి న్ । ౪౫. టులఁగనిద్వి యవ థకగ్గమగుచుఁ । గడమ ల్లనులీనమైత్రుణములోనఁ । దుద కఁబాల్పడితోయజాక్షి । మఱచినెమ్మేనుజె మీఁదనాటిఁగెనపుడు ॥ ౪౭. ఉ । యపాటుఁజూచికడఁకన్మదినద్భుతమందిలోమ్మన । ద్దిన్నగఁజేర్చిపట్టియొ స ఁదెపిఁలఁజేసిరేమెనీ । కున్నటులుండియిట్టులఁబయోరుహలోచననాగ, మె వా ల్గన్ను ఁదేలపైచిచెలికత్తియఁగన్గొనిపల్కెఁగొంకుచున్ ॥ ౪౮. క ॥ ఓయమ్మ లేదా । కాయ శతకోటిరూపకాశలుఁడదెర । ధ్యాయ మార్గంబుననెట క్రో గ్చునున్నరాచకొమరునిఁదరుణీ ॥ ౯. క ॥ కంటిగదావింటివెనా । వెంటనువ న తుంటవింటితులవవా । ల్గంటియటువంటినృపసుతుఁ । జంటిమొనజ్జే కున్న ఁ గ గలనే ॥ ౫౦. క ॥ అనిమగుడనునదిమూర్చి । ననొకనేర్పుననుదేర్చిలేమలు త జనకు కెలమిన్ । వినుపించిరిదాఁచకతిపవృత్తాంతంబున్ ॥ ౫ . ॥ వా మించి టువ టిమనోహరరూపవైభవా । కారునిసై నా నిలతామహితా చుమోహనా । కారుఁడునేటికిన్గ గెఁగానిపుడ చునునెంచి త్రివి । స్త్రా త్ర భానుఁడుహజారముఁజేరఁగవచ్చి । క్కనన్ ॥ ౫౨. గీ ॥ కొలువులోను యా ం । క్రొత్తగానెవ్వఁడోరాచకొమరుఁడో డు మ రి వ చ్చె న్నె । య దగుచా దో మ్మనుచు పుడు । ౫౩. చ । ద చ్ఛ మ రు ల్లనుగుముఁగూ గూడ లా గ గా చి దుమ ౯ న్ని । ౫ . వ త శేషం

క తాదిసంతోషమానసుండై, చిత్రభానుండుపవ్వులన్గాంచి, లేచి, యెదురో ,
తెచ్చి సమీపంబునమణిమయపీఠంబునందునిల్పి, తానునిజాసనంబునన్గూర్చు ,
యెదుడివచ్చితి , మిమ్ముభావింపదేవతాశ్రేష్ఠుండవనుచుందోఁచుచున్నయది, మీస
త్కులనామంబులు నిజంబునచియింపన్దగుననినఁ దత్కుహనామహీవరకుమారుండిట్లని
యె ॥ ౧౫. క ॥ నిజములుబల్కెడువారును । నిజమనుచునుదెల్పనదియనిజమనువా
ఁడ । త్రిజగములనైనఁగలరే । నిజమనితెల్పెదముమీకునిజమోకాదో ॥

❊ కుహనాభూధరునిచరిత్రము. ❊

౧౬. ॥ ఇలనాదుపేరువెన్నెలగంటిశ్రీపతిరాజందురుత్తమరా కులుండ । బ
యు దోకండుజెంపఁగఁజెరిగినవాఁడఁదలిదండ్రులుందురుదలఁచిచూడ । నదితీరవ
కశ్యపము గోత్రధరుండరత్నాకరపురముమాది । యిలభోగిరాజునుయిమ్మడి
త్రిరాజుపడన కల గాపాడుచంద్రు । ధీరమతులెన్నమాయన్నదేవరాజు । రంగప
రాజువెంగ రాజువద । రాజులుందురుదేహంబుప్రాణములును । నొకటిగావారెమే
నైయుర్వివెలయ ॥ ౧౭. క కమలపతిరాజుకూఁతురు । కమలాఖ్యనుజిన్ననాఁడెక
డువేడుతోఁ । గ్రమముననువివాహంబై । తిమిదానికిఫలవియేమిదెల్పెదున్నృపతీ ॥
౧౮. ॥ ఇందురమ్మన్నవేగరమ్మెక్కు, మందె। మేలము లోకమాతవుమేలటంచుఁ
బ గడులోకులకిచ్చుమెప్పుగధనంబు । నెల్లఁ పలతవిహరించునిటనిలపు ॥ ౧౯.
గెంగొడుకొండంగ బుమాలినవాఁడుక్షయరోగమునబావ డుఁగృశించు । ధర
రాసులుదాఁచుకమామాపయప్పులచేభంగమందుచుండు । టువంటిసాంగతేమె
డుబాయుదునంచునేనిల్లఁటముండియుండి । వేరిమదిరోసివెడలివచ్చితిగదా
ము లుములయందుఁగాంతులేక । సన్నవస్త్రంబుజాలు న్నాదరించి । నిల్పుచుట్టంబుగ
ల్గి లుతు నుచు । సకలపట్టణభూములుసంచరింపు । చున్నవాఁడననదుగానెన్న
వ ॥ ౨౦. ॥ చలమువచ్చినఁజొత్తుజలరాశిలోనైన మొనైఁడి నునానుకొం
। బటుసర మేది భారమైనవహింతుమనుజసింహము ౦౧ కిఁజొత్తు । మెఱ వ
వ్రతమిన్నం వెలయుదుఁబంతగించినరాచపౌఁజునణఁతు । బ ముఖంబులవచ్చు
అనైవ తు ంతుఁబురవరు తిలంగ । దుష్టజనమానిసీవ్ర ని లఢఁతు
తు డనఁ వా శినడఁతుఁ । బాల తోఁచు యెను డింపఁ । గట్టిపెట్టితిని
లములు ॥ ౨౧. ॥చ వ నెర్లు, కెన్ను, మోర, గో । నొటిపదము ,
డ ట । పింటు, లోకంటు, కౌగిటు, టిదం । వైఖరు నోర్తుఁబో నై
॥ అ కుఱమక్కు మానై । ము ను లెద
క్కెడఁ లమపెూ
న్గప గు మి థ

మిక్కిలికోరికల ంజేకుతె । - ఫుసనిల్వంఁడెప్పుడును గాశ్యపగోత్రిలెమాకుబంధు-
వినుతాంగినందుప్రియపుత్రునిసీకె డెబం సేసెదక ॥ ౭౪.క॥ ఈరాజ్యభా మె ..
ధీర నువహించియుండెతిరమతినెపుడు । న్సారమనినిల్చినున్మన । వా కంభోషిం..
చుండవలయునటన్నక ॥ ౭౫.ఉ ॥ ఈరలుప్రేమమీఱసుతనిచ్చు తెఱంగదినిక్కమైన
సం । సారమురోసిబంధుజనసంఘముఁబాయుచ చ్చియుండిరే । సారకనెందుఁబో
యెదనిజంబుగఁదల్లియుఁదండ్రిపీవెకా । గారవ మొప్ప నెంచికల కాలమునిచ్చట నేవ
చేదక ॥ ౭౬. క ॥ ఈరాజ్యభారమెల్లను।ధీరతవహియింపుమనిన తెఱఁగొ కటిసా-
సేరనుమీబు మతు । ఆకమీవ నుందుమిక్కిలిభక్తిక । ౭౭. మ ॥ అ న్సమ్మ మీ
ఱఁగానప యత్యం ంపు మోదబున । నదౌయానతిబ్రాహ్మణుం భము చార్త
బుల్విలో ంపఁగా । ఘనత. ధనకోటివచ్చుటకురేఖలా ్రియుచు ంచియి । ప-
నరసీఁడునలంకరించుటకును బుగా ంచు క ॥ ౭. ల్లు డి యు
— లె నుఘటియించిపంపిరెలమిక ధరణి । భు డులేచి గ । న
దె సతు కానంద । ౭౮ క ॥ అం టబా ధ రణీ । కా తులు నుద
ప్ర ములురా । నత అవిభవమ డు ం సను శుభముహూ సమయ
క ॥ ౮౦. చ అమితవినోదవా ములునాగమ ఘోషములుల్లసిల్ల గా। మ
జిత్రభానుఁడుకుమారికయామణిమా కాసతిక । విమలమనోహరాంగినతివేడ
వివా మొ ర్చిహెచ్చుగా బ్రమదముతోడఁదత్కపటరా కుమారునకగ్నిసా
గ ॥ ౮౧. క ॥ వే బు ంబ య మెదుదిన బులనొన యాదంపతు క
మో ం ంగంజె లు సా రమునఁబను ంగే సద ములో క ॥ ౮౨. చ ॥
రసాలా బు న్గుచ హణచంచద వ స్త్రాంబుజ । రణా న్మధురోష్ఠచు
నోదప్ర ాదం లక । స్మ కె బహుచిత్రబంధక నాచ తురధుర్యంబు
చెన్మణిమాలి స్థయరమాకాంతుండురాజా తిక ॥ ౮౩. ఉ కొన్ని న
కుంతలి ం రాజ్యభో సం । న్తఁ చ్ప్రత్యహంఁబాయక వెన్ను
డియు యి । మ గార చు తిమామనుప్రేమను రియొక్కనా డ
ఘు వి య బున ట్లు మం బు క ర .క ॥ నిజము మ యు ల ।
బులు న్నవెం స తాపము । బిజియ మరుబ ధు । । మున్పితు చి
వే. ద ని క ॥ ౮౪. ॥ తలనాయకు పము క్కుచుఁ కొ
బు చినాఁడ మాటలునే లే । యెయిందు ల్తు
మ నా గ నె ల మి
కు త ను న
జా । అ ల

ంతో స్పష్టంగా । మామాసంశయమందనేమిటికిఁకన్నాబం సం ంబునఁ ।
ం డగవత్తురొ వెదకుచుమన్నేముందుగాఁబోయివా । రేమ న్దగఁబ చ్చి
టనేన ప్పుడున్నిల్చెదఁ ॥ ౭౭. క ॥ అనిసమ్మ గాఁబల్కుచు । నను ంచు
వ యటఁచ్రియాంగనతోడఁ । వినిపించినమఖ్గన । వనితామణిమూర్ఛనొం
ఁబొగలంగఁ　౭౮. ఉ ॥ తిన్నగనేదదేర్చి, సుదతీమణి, నిన్నెడఁబాసియందు
। కుసన్నవచ్చియనిశంబునునిన్నిశలఁ రమింతునే । నన్నులెఱుంగరాదతిర
ప్యమట చు దృశ మయ్యెన । వ్వెన్నుఁడునట్లుయామినులవేడ్క రమించిచనుఁ ద
మతిఁ ॥ ౭౯. క ॥ పీడకనిట్టులనార్తై । దేఁడుములువిహరించగ మిరవుగనించె।
సీ డావ కినియాహరి।కో గమేమనుచుఁదెల్పగుణరత్ననిధీ ॥ వ॥ అంత ॥ ౮౧. ॥
ఆ పు పు సట । లఁపు న్మనల లుపుతనుమధ్యమున । బలుపుఁమైతె
లుఁ । పొలుపున్గాంచిగుసగు లఁబొప్పుచుఁగాంతల్ ॥ ౮౨. క॥ అదిఅయి పో
శీ కు । బొ లఁగరాదిదు డెఁబొందఁగ సెఁ । గదయమ్మజె యా క।
మున కట్లుచూలు చెఁ ॥ ౮౩. । కనుఁగొనియుం జనకుగ్ర
సఁ ఁ యింకదాఁచినఁ । మనకునుబ్రాణహా యనిమానకవేఁజనిమం నంబు
। వనితలుకొంకుతోభయము. నిపించిరియేమిపాయదో । మనుజవరాగ్రగ
మణిమా కగర్భముఁదాల్చెం ॥ ౮౪. క । ఎ ఁడునేపాపముమా । క
బడ దుమిగులఁగాపాం ుమె । మున్నారముమీయాజ్ఞను । నెన్నఁ దైవం
గునితెఱఁగ నఁ ॥ ౮౫. క ॥ అదరిపడివినుచునైర ము । జెవరన్నా రచు
అ స జె ధితహతహం । బొదలుచుఁదర్జనినాసికఁ।గదియిండలయాఁ న తా
నను డై ॥ ౮౬. ఉ ॥ మక్కువఁదెల్పియొక్కమటుమాయలరాకొమరుండు చ్చితా ।
కు ట్టుమంచువచియించిసఖీమణిఁజెం యా న । గక్కున మోసపుచ్చి
గా ఁ నెట్లునిసం తంబునేఁ । బొక్కుచునున్నచోఁ డుగుఁబోలినవా యిదేమి
మా ॥ ౮౭. క । హెచ్చంబులే కులమున నచ్చపుమడిచీరమ యలయంటి తిఁ।
చ నే డిఁట । హెచ్చు నేమైనఁబాయదెట్లుతరింతుఁ ॥ ౮౮. గీ ॥ ఇల
బాయునాయుగైదే డులకును । జెలువగ ంబుఁదాల్చినచెనఁటిమాట। దాఁగు
య వయఁ లఁపరాదు । పరులెఱుఁగకు డవేగమేప హరింతు ॥ ౮౯. మ ॥
అ హ త్తినాత్మసుత దా క్తయ్యెయు వం । చ బంగారపుమ దసం
య చ చిభ శిచే। తనుసామీప్య వాహము ద్రాక్షిణాతఁ వై ఁ
బం నే బ్రవేశించెన్మహాంభోనిధిఁ । ౧౦ ౦ । ఆపు
రానే తా కా సాకా బు
మ

ఝుళాయమానసాగరాంభోభంగమహోత్తుంగతరంగసంఘాతఘాతంబులఁ గ్రి
మ్మిదైనందందఁగొట్టుమిట్టాడుమందసంబునందదరి నిద్రమేల్కని శ్వప్నాద్యవసయిం
గాదని శ - యందునుషుప్తింజెందు తనకయోయిట్లాపత్పరంపరయేమకోదై
యిదిమాయయో, తోయధియో, యడవియో, యడుపీథియో, యనివన గా
యించి గుండియలుబగిలి దిగులొంది వడికొట్టునందడఁబడు చెట్టియంబడిదైవ -
బ్రాణంబువెడలక యోయమ్మా, ఓయయ్యా, ఓయనుంగులారాయని సారెసారెకు
మాఱుఁబల్కవారెవ్వరులేక తమవారలచైతన్యంబకాయనియెన్నుచు, జ్ఞానంబుపా
మిడండగానక పుండరీకాక్షుండు దక్కఁద -రులుదిక్కయె దిరేయ యు
మాత్రతనతిక్రమించురోద ంబడంచి శ్రీహ పాదంబులు త్పద్మ బుఁజే ంద ంచి
మ్మణిమాలికావఘూరత్నంబిట్లనియె ॥ ౧ ౧. ఉ॥ ఓజగ వధూరమణ, యోచద
రాస్యముఖామరస్తుతా । యోజి దానవ ర, యోయమితా వా డనాయకా
యోజయశీల, యోవరద, యోమునిసేవిత, యోముకుంద, రా మును-
గునను వేఁ గన వే, గరుణింపవేహరీ ॥ ౧౦౨. ॥ న ం చే త్య తబాధల
గుబ్బల్లోమనేలి పరమపురుష । ఘన గా జలగ్రాహంబుచేఁజిక్కద్విరదా ష
కిఁబ్రోచుదీన క్ష । కుటిలదూరా ను పాల్నఁబడకుండనంబరీషునిఁగాచినట్టి ర
ద । యమకింకరులచేతనగపడునయ్యజామీళుఁబాలించినమిత్రతేజ । యాపదలు
నే న్ననాత్మఁదలఁప । లీలతోనేఁడునామొఱాలింపుమీవు। య శోకా లిరు డ
నా రి చె । దరి డుకటాతు రినిని త్తజిమహాత్మ ॥ ౦౩. క ॥ నిప్రి-రా
మొ -రి । తనయాత్మనెతెం పేమఁ దౌర్జన్యనిఁబను ॥ నియతఁడువా ఁ
డి కనకపుమంద ముఁదెచ్చి కన్నఁనభక్తిక ॥ ౧౦౪. సీ । ఇం దిదిక -
వ వ ంపఁబంకరుహాభపుండుపజ్జఁజెలఁగ। స్మరవైరియతిమైత్రిసరసోక్తులను ప్ప
.. ట్లసంఖ్యనుసురల్గొ చినిల్వ । సకలవేదోక్తులసన్నును బింపవిదా ధరశ్రేణి
-య । గంధర్వసంఘము -నంబుఘటియింపనప్సరోగణములు తుచుండఁ ।
ము టిద దివ భవన మ । దతేమహోన్న వ్రజసాధంబునందుఁ దమి
లె- ల్వ త పే । ండుకొలువుండుచక్రిసన్నిధినినిల్పె ॥ ౧౦౫. ॥ ంద
గధరు డప్ప । మందానందా -డగుచుమందస్మితుఁడై । మంద దానెతివి
యక । మం - యనువెడలిమదినద్భుతయై॥ ౧౦౬. సీ॥ న టి నానా-
భ చే తు మిన్నుచెన్నుదొలఁక । గరుణారసోద్భా గరిమవాలను
శా -మనష్టి- ఘటి । గవకే శంఖచక్ర బులు టుసా ద్రచ - తప
ఘ మే - దాల్చు డా . యసాలుజి హ స కు రులా ౦
టె - గా- - రు ష - . ప్పు

చరిత్రుఁ డౌదగాత్రు । నిందిరాభర్తఁ గాంచెఁ బూర్ణేందువదన ॥ ౧౦౭. క ॥
శలుమీఱు బంగరు । కలశంబులబీఱు సేయుగ చనుఁగవతోఁ । దొలఁగెడు ప
ఁజ న । నెలకొల్పుచుఁ జూచి పొగడ నిరుపమ జితితో ॥ ౧౦౮. మా ని ॥ జ
య శుభనామా సర్వలోకాభిరామా । జయజయరవిధామా చారుసత్కీర్తిసోమా ।
యజగజగతీశా సాధుభావప్రకాశా । జయజయయఘనాశా శత్రురాట్కంఠపాశా ॥
౧౦౯. ॥ శాంకరీధనమిత్ర, సన్నుతచారిత్ర, పరమపవిత్ర, పంకరుహనేత్ర । పాలి
సురజాల, భవ ... శీల, కరుణాలవాల, రాక్షసవిఫాల । సర్వలోకాధ్యక్ష, గ
రిపు క్ష, స నరక్ష, విశాలవక్ష । శమనసన్నిభకోప, చటులబాహాటోప, స్మ
కోటిసమరూప శా చాప । మకరకుండలకేయూర, మంజుభాష । శరణుశరణయ్య
నుఁ బో వు సాధుపో । భక్తమందార, కాతరభయవిదూర । జలధరశ్యామ, దేవతా
భ మ ॥ ౧౧౦. మత్తకోకిల ॥ దేవ నీచరణాంబుజంబులు ధీరతం గనుఁ గొంటి నో ।
య రూపపాపముఁ బాయ ధన్యత నొందితిన్ । గావుమంటి మొఱాలకింపుచుఁ
మున్న నీకనా । జీవముం దయ నిల్వఁ జేసితి చేరి మ్రొక్కెద శ్రీహరీ ॥ ౧౧౧. ఉ ॥
మాల ంపు బృథివిన్ మధురాపుర మేలు సత్యసం । పన్నుఁడు చిత్రభానుఁ స
పార్థివ పుత్రకనాదయానిధీ । మన్నన సొక్క రాజు సుకుమారునికిం జనకుండు పెడ్క
। నన్నటు పెండ్లి జే నుమనం నామది కోర్కెఁ గాంచుచున్ ॥ ౧౧౨. క ॥ ఆ
రాసుత ందటితో । నూ కిఁ బోయి దని పోయి యొకనాఁ డును నె । వ్వరెఱుఁగకుం
డ న్ । గూరిమి ననుఁ గూడి జరుగు గుణరత్నని ॥ ౧౧౩. గీ ॥ ఒరులకత్తైఱఁ గెఱుఁ
ం చియుంటి । నట్లు జ గెను బహుకాలమరయని వుడు । యేమి హేతవో మాతం
డ్రికింతయైనఁ । గరుణవో మకనిద్రింపఁ గడలివైచె ॥ ౧౧౪. ఉ ॥ ఓ మాత్మ ప్రా
ణముల నొందఁగఁ జేసెద రింతెతం డ్రిన్ । బా పుబ చేత నెడఁ బాపెను నచ్చటికో
నాథుఁడా । ని రాజు చెంతకును జేరఁ ఘటిం పలేన్ యామతిన్ । డా తిఁ బా
య డుటలు ధర్మవె సత్కుల కాంత కెంతయున్ ॥ ౧౧౫. చ ॥ అనవి నవ్వుచున్ స
జాక్షుఁడు యి నిపల్కెనాఁడు నీ । యనుపమ సుందరాక తివ హాత్ములు సన్నుతి సే
మోహము మనసుఁ గలంపవచ్చి మతిమక్కువతో నిను బెం యాడియు । ట్ల
ము రే రాజతనయాంక తిఁ గూడిన వాఁడనేఁ జుమీ । ౧౧౬. మ ॥ వెలయన్ కుసు
మ నిలువన్ । వీక్షించి తచ్ఛిన్నముల్ నలినా మణినాథుఁ సియకట లేఁ
యో గదా । తెలియం జాలగు లే మొవంశమ కీర్తిం జెందెగా ంచు । తలిదం
యించి ంతె నుఁ గాంతాపాపముల్ జెందునే ॥ ౧౧౭. క ॥ నై పి చిన
మీ ర క్ష గా గదనుచు । మా ట్లొనరి చి నా వ రూ
ప ॥ ౧౧౮ । నుచు ద దా ను

ట్టి నింటికిం జేటుఁబుట్టు నేఁబుట్టినదినమనియానాఁడుడెం ంగొంకి । రఁటయిపుడు దేశ
ర్తాదినవేళ యనంతకుఁగీడుగానఖిలరాజ్య । ధనధాన్యవస్తు వాహనమంత్రిబాంధవస్వ
జనయుక్తముగ నాశంబునొంది । దానిగ్గయి పుత్రశోకంబుఁదాల్ప గ్నిఁ । బడఁగ వై
వ్యమునుబొందియడలుచుండఁ । గలదువ ంపుఁడనుచువిప్రులువచింప । నదినిఁ
యించెమాతండ్రియడయుఁడగుచు ॥ ౧౮ , క ॥ మీపదయుగ్మముఁగంటిని । నా
లిఁటదొలఁగె మ్రొక్కినప్పుడెయిట్లా । ప్రాపైదీవించితిరో । తాపస కులవర్య య
యెదన్నఁబువకుఁడీ ॥ ౧౮౨, వ ॥ అనిన నన్నృపచుయోగదృష్టి నిమయుండాత్మనిఁల
కింపుచుఁ । వనితాశాస్త్రముకల్లగాదువినుదై వజ్ఞుల్నిడా ంబుగా । వినుపిం న్వి
మీగురుండటులఁగావించెన్నదాయై మ । ద్వినుతాధిక్యతపోమహ మ ఁద
ంగంచేదఁ ॥ ౧౮౩ , గీ ॥ ప్రేమనాసుతమందోదరియును నొకటి । నీవునొ టియె
తొ ౘదీవించినట్టి । పలుకుఁజెలించెదనుదే తలును పఁ। దెలియుమిందుకును మసా
ధంతునొకటి॥ ౧౮౪, ఉ ॥ కా తుఁడు ను ంతము గట్టినమ గళసూత్రచి ముఁ ।
గాంతరొజా నాత కిఁగానికనంబడకుండఁజేతుగో। ంతయునేరికై ,ఖిధవానన ౘ
పముదీఱు ం న । ంతము చ్చునాప లునబ్దములోఁగడతేరు ట్లనే ॥ ౧౮౫ ,
స్సీకువిచా మేలఘుపి తలిదండ్రులు నేననుమ్మయ । స్తోకచరిత్ర వై విభునితో సకలాంబు
ధిపే తావనీ । ప్రాకటరాజ్యసంపదలభాసిలుచుండెదవమ్మనమ్మ మీ । లోకములో
వ నకులున్వరవృద్ధివహింతు రెంతయుఁ ॥౧౮౬ , క ॥వనితాయివ్వనిఁదపమే।ననిశమ
గావింతుమయుఁడఁటుందురు న్నఁ । దనకూరిమిడుహితలలో । ఘనముగనిన్నెంత
నుచుఁగరుణదలిర్పఁ ॥ ౧ ౭ , వ ॥ అనియిట్లయ్యతివరుండూరడింపఁబరమానం
భరితాంతఃకరణయై ఖేదంబపనయింపుచు నితరచింత ర ంతయులేక జ్యోతిష్మంతు
మారికారత్నంబునమ్మయనాశ్రమంబుననుల్లంబలరఁ దల్లియుం దండ్రియుంగురువునై
ంబతంౘకానెంచిపరిచర్యఁజేయుచుండునయ్యెడ ॥ ౧౮౮, సీ ॥ విద్రుమ స్తంభ
భ శో తం నై శేటపల్రంపుడంతెలఁజెలంగ। వణికమాహాణిక కొణిగలఁజెల
దుపుష్యరా పువలభులనె ం । లంపుగొప్పలిన్నెలవన్నెదులకించివైడూ పు
లోపలఁ నర్చి । కాంచనావ ణసంఘటితమైదర్పణకుడ్యసంతతులచేఁగోమరుమి
స్ఫటికసొపానమా క్తి జాలజాల । మరకతకలాపశిఖికాం సురుచిరా।గ । ర
టొయి నా।శమారామ మఁ। దగసృజించెనుదివ సొంబుమయుఁడు ౧ ౯
బో ను సా ం చా సహస్రంబుల ,ం గా
। ను గ యు డ రువిభవమునఁ ।

ఆ. సాంతము.

ఉ॥ కరధృతగోత్రగోత్రరిపుగర్వమదాపహభీమభీమసో
దర మిత్రమిత్రకుముదప్రియశోభితనేత్రనేత్రసం
భరితసువర్ణవర్ణనశుభప్రదనామవిహారహారదా
మరుచిరకంధరకంధరజితమానితకాంబవభోగభోగదా॥

క॥ కమలాప్రియాంతరంగా
కమలాహృత్కమలభృంగకరుణాపాంగా
కమలధరసన్నిభాంగా
విమతభయదకదనరంగవిహగతురంగా॥

వసంతతిలకము॥ రాధాకుచద్వయిచరత్కరయుగ్మపాళీ
మాధుర్యభూషితసమంచితవాక్యశీలీ
సిద్ధోరుశౌర్యపటురోషవిహారశాలీ
ప్రాధుర్యకాంతితచిత్రసహస్రహేళీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిచిత్రహారితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్రశృంగారకవిత్వవైభవతక్కెళ్లపాటి
వేంకటమంత్రితనూభవ రసపాండిత్యలింగనామాత్యప్రణీ
తంబైనయుత్తరహరి కథయనుమహాప్రబంధంబునందు
వి మిత్రశి డగుసుమయజుండువస్తమ మునిం
గనిచంద్రమదేవిగళమంగళసూత్రంబు పరుల
కుంగనుపింపకుండుటకుం గారణంబేమి యని
యడుగుటయుం జంద్రమతీజననప్రకారంబు
తనికిం దె టయుం జిత్రభానుకుమారిక
పాణిమా కయనుకన కనుపెన్నుండుక
టరాజవేషంబునవివాహంబైచన్న
కథావృత్తాంతంబునుజంద్రమతినిం
దజ్జనకుండుమహానదిద్వీపంబంచి
నమయుండువెడలించినిజాత్మజ
గా సంరక్షించుటయు నుకథ
లంగలిగినద్వితీయాశ్వా
సము సంపూర్ణము.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము-పద్యకావ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీవసుదేవసుధాపా। రావారశశాంకశంకరస్తోత్రచరి। త్రావిమలధావ
బు। గ్రీవాదంతజితకుందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ॥ దేవాయవధరింపుము॥

వసంతర్తువర్ణనము.

౩. గీ॥ అంతటవసంతమలరెదిగంతవ ల । తాంతపరిమళతోషితస్వాంతచలిత
ం విరచితమధుకరాత్యంతరుతయు। తాం కాశాగతానిలాక్రాంతమగుచు॥ ౪.మ॥
వెంటన్మ నుబోనినేరమెలమి యంగసర్వస్వమా । ఋతురాజుంగనిగాన్క-సేయ
ఆండారూఢి దయన్మెచ్చియ । ౨ మాణిక్యప్రభూపణాళిబహుమానం గై
౨టు। త్త త్తుఃబులంబండుటాకులురులందాల్చె పవాళంబులన్ ॥ ౫. చ॥ ఇలశ
ర్కు మ డ- ద్ధతిదాడిఁజెట్టువి । చ్ఛలవిడిఁజిక్కుతత్తుహీనసైన్యములం జె
ట్టకట్టె । చల నన్నానికుంజతరుజాలములన్నుమరాజిదట్టమై। యలరెనువాటిఁ
చుతలయారులనందిరుగాడుఁదుమ్మెదల్॥ ౬.చ॥ అనుపమవీక్షిఁజైత్రకుముదాప్త
వోదయసుప్రకాశత। న్వనపుటభేదనప్రకటవర్ణి భూరుహసాధరా చ । క్కనగుల
తసాంద్రశశికాం పుచో ఖగర గిజాలుఁజే।ల్చినజలబింబబృందమనఁజిందుమరంద
ల దుఁజూచి న్॥ ౭. ॥ స్రగ్గ దోఁటకోటలకుఁజైత్రుఁడు గాపుగనిల్పుపచ్చ
। లగ్గలదింపులోయనశలాటులుదీటగుఁగొమ్మకొమ్మలన్ । నిగ్గగమానియంగ
స ంబులసన్నముత్యపు । గ్గుల పచ్చపూసగుమి చాలనఁగాఁ బువుఁ దె
। ౮. ఉ॥ ఒప్పునర దేశములనూ ర తరుప్రజాళితా।మప్పడుభక్తియు
। డాఋతురాజుకియ్యఁగాఁ। ప్పము న్ హ ద్రపటఖండమఃన్మడిఁగొన్న
ల।మెప్ప ముల్లెల మించెఖలప్రతతుల్ ప్ర ప్తమై॥ ౯. ఉ॥ కొల్ల,ఖ
గొండిద డాళులా మీ। రొల్లరొయంచు లు గయో నుత
ిన్। వె ద్రోయువా గవే కన్నో అఁబ నో ల్ల స

పదన్బాగరుప్రల్లదమోప్రబలెన్నికా టుల్॥ ౧౦. క॥ మారుఁడు రాఁగలఁడని శృ
ంగారముగా వనులమధుఁడు కట్టించెనొకో। తోరణములనఁగఁ జిల్కలు। బారుగ
యుంపుచుండెఁ ఖలవిభ్రాంతిన్॥ ౧౧. చ॥ నవసూనాంచితశాలలో మధుఁడు నానా
హూతృధ్వజప్రవణోత్తికిన్ శిశిరప్రసిద్ధ పశువున్బట్టించి ప్రేల్చెన్మరందవరాజ్యాహు
తిప్రజ్వరిల్లఁదలిరుందట్టంపుచూతప్రభా। సవనాగ్రంబ్రభవించు ధూమతతినో జంబర్వ
లంబముల్॥ ౧౨. సీ॥ జింకతత్తడులతో జెంకినిల్వనికల్ల మేనిదిమ్మరితేర్లు మెండుకొ
నఁగ। జిడుగులేఁజిగురాకు చేరుడుబియ్యాలకవణంపు లేనుంగుగములు గదలఁ। గండ
కెక్కరదండిఖాణంపు లెంకలజీనిము స్త్రీడు తేజీలునడువ। పూఁదేనెజీతాలపొగరుపాట
లెక్కనీలిడాల్దూలెలగోలునడువ। నిటుజతుర్విధదళములుద్భటముగాఁగఁ। బా[illegible]
గాముని దళవాయిడాయవలపు। రాయలారామ[illegible]నడిగెరహివియోగి। సముదయవనత
పలాయనములుగాఁగ॥ ౧౩. ఉ॥ అత్తఱిఁజి[illegible]జాతవి యాంక మనోహరగీతపాఠ
న్మత్తమ[illegible]వ్రతావృతసమంచితపుష్పనికుంజపుంజర। మ్యోత్తమమా మయాశ్రమగత
జ్వల[illegible] నాం రంబులన్। హత్తినవేడ్కఁజ ద్రమతియాప్తసఖుల్గొలువ రింపుచు

వనవిహారవర్ణనము.

౧౪. సీ॥ పొన్నగున్నలనీడఁగన్నెమావులజాడ మురియుచుఁడాఁగిలిమూఁ
డు। వృక్షపుంజంబుల వివిధకుంజంబులనలరుఁదీవెలలనుయ్యాలలూఁగుఁ। బుపొ డు[illegible]
రంట్లగప్పురపుటనంట్లనా[illegible]గావెన్నెలకుప్పలాడుఁ। బొదరింటిపట్టులఁజదర పు
లఁబంతుగాగోరింటబంతులాడు। వెదకిపువ్వులఁ దుముఁదుమ్మెదలగదుము। ఫల సం
బులఁబిల్చుఁజి[illegible]లనుబిల్చు। రులునలుదిక్కుల[illegible]దీడిచెలులఁగూడి। శా నుపొ చం
ద్రమతీలతాంగి। ౧౫. క॥ అంతటనొక ర్తుజ్యోతి। ష్మంతునిసుతఁజూచి ప్రొద్దుజరు[illegible]
బలా। యింతులతోవనిలోఁగల। వింతలుజూతమ్మురమ్ము వేడుకలలరన్॥ ౧౬. క॥
ఓండెకాయపండుల। విరివిన్వనతరులు విఱ్ఱవీఁగుచుధరపై। నొఱఁగెనొకించుకగంటే। వి
రిచోఁ సఁడు క్కు ధమేర్పడఁ న్। ౧౭. మ॥ నవసూనాంచి శాఖలారొడనెడన్
రత్నా సానుప్ర [illegible]। దవు ంబై గుమిఁగూడుకోయిలలుచెంతన్మేఘుబృ దంబుగా బ్ర
వణ [illegible]కులతాఁగులచ్చ బుగాభాసిల్లెడి [illegible]ంజెయా। చివురుంజొంప [illegible]మావి[illegible] గి
నాఁజెన్నొందుఁజ ద్రాననా॥ ౧౮. ఉ కామినిహోయొకింతతుదఁగన్పడ జుట్టి[illegible]
ఉ డచే। నామికయుప్పమెప న సితాంకసుధాకరుఁ దా[illegible] లీ ఁదాఁ। [illegible]మ
ద[illegible]ట రిజా వంబ రారెచూ[illegible] మా। రామనుప్రోవుజేయు పు పుసదా
[illegible]। ౧౯. మ। పొలఁ వే [illegible]ంచుగాఁగురువ బున్ఱొమ్ము జేర్ప [illegible] ల
ంబొ గుచ బుూన గోము [illegible]దేమేయ న్ నలినాక్షిమ[illegible]యో

న్నాగభ్రమరాగొంగిటన్। జె మిందాల్చినదేమొనానదియుఁ జూచెన్గంటెకోపం
ఙ్॥ ౨౦. క॥ చివురుంబయటఁటఁ బమల్చుచుఁ। బువుగుత్తులనెడియురోజపుమ్మధుదు
।బపురయళిశిశువుకొనఁగెడుఁ।బ్రవిమలమతిఁజూడుదీవెబాలింతసఖీ॥ ౨౧. ఉ॥క్రొ
న్ననవింటిరాయఁడదిగోచనుదెంచెనటంచుఁజైత్రుఁడు। న్నన్నుతవైభవంబలరసంపఁగి
వెకురుంజునల్లడన్। బన్నినదీపపున్నిఖలబాగునఁదత్కుసుమంబులేర్పడన్। గన్నియ
టివేవిరిసెగ్రక్కునఁదుమ్మెదజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౨౨. ॥ స్మరతేజఃపుఁజంబన।విరిమొ
కింశుకంబువిరివిగఁజె ఁగెన్। ధరణికివన్నెగఁగంటె। విరహిణులీవనికిఁజేరవెఱతు
సాధ్వీ॥ ౨౩. ఉ॥ అల్ల గోకచంబునకునందముయీసహకారనవ్యస। త్పలవమెత్త
యనినఁబక్కునవ్వుచుఁబల్కెనో ర్తుయో।కల్లరియి యేలఁబలుకన్నహకా సమీప
మొం తాఁ। బల్లవమెత్తునాయదిత్రపారహితోజ్జ్వలమావసాబ్జయై॥ ౨౪. చ॥ కలకల
నవ్వఁటదొలఁగన్దమిఁజేకొనఁజేరునంతలోఁ। బలపలబీజపత్త్రగనుపట్టెనొకించు
కప్రీలిదాడిమీ। లమదెపక మైలొడిమఁబానీయిలంబడె జంత గ లె । పలుజిగిగు
బలుంగనిత్ర న్ నీకటు క్కవైఖరిన్॥ ౨ . ॥ పాటలేమిఁబ్రియాళుపజ్జరాఁ
వమ్మతెరలకఁజూచెదుతిల మబల। అలసితోయేల వావిలిచెంతనుసురనమావిపైఁజె
వాఱ నేమి। ద్దు బు కుపొన్న ద్దసుద్దులుచే వదలవుయదెకురువకముపిడు
। డగో గు వ్వేదుమొగమువేల్చెదవుసంపెఁగకుఁజేరి। ప లనుద
నుమిసెదవుయ య। శోకవకుళ బులనుగిం నుడిసెనేమొ। తెఱవస పోయి
వ ర్తిం వమ్మ। తెలియకంటిమియిక్క తెలిసెనమ్మ॥ ౨౬. క॥ అనిపలుమఱుఁ
మతీ। జాయత నేత్రితోడవనివింతలుజ। వ్వనులంతయుఁదెల్పుచుపి । చ్చల డి
రులుగోయఁజతురతమెఱయన్॥ ౨౭. సీ॥ చివురులుగొనకుమంచివురు మరువేఁటకా
హికిఁగానివరయ। మ యీపొన్నగొమ్మెల్లగోయుము క్కకుం బడవేమిమాకం
ము కు। గోరంటఁజిదిమిం గోరంట నుగెంపుయ యతమాని వెదగ ంపు। చంప
పెత్తిదాఁచంబకపకన మొల్లలియ్యవదేమెమొల్ల మనియె। యే కే పాడెదొయే
గొ। చూచి లకంబుగై కొనఁజూచెజాణ। మావిభవమొందుఁ గే ంటమావిభవ
। రుగఁగోయిఁడటంచునొండొరులునగుచు॥ ౨౮. ఉ॥ మచ్చికఁ న్నదొటనడి
నుదై టనుబు బంతులన్। ముచ్చటజెం పోనియకమూఁగెదరంచన నో ర్తుబ
బో। చ్చటదీ దోయికనుముందవత్సరమోర్పు తెచ్చుకో। త్మ చ్చగునేయటన్న
మిట్టికెఱ గు చ్చమెచ్చ న్॥ ౨౯. చ॥ లికుచఫలంబులంటియ లీలలలేమలు గో
వా కయొకబోటి యో చెఱంగుఁదొలంగి ము యో ర్తుకొ । చ డి
వ చలి బు కై ం డ్లివే। ఁక జనేన ంచనన దెమసి మొల్లనన

వ్వారందఱుక॥ ౩౦. సీ॥ కుముదమ్ములవలనిక్కుముదమ్ములున్నవియల్లి నదదిగొయా ల్లి చెంతఁ। గేతకిపెతకబోకేతతిగాడమ్మ మెఱయునుదాలకరిమెఱయునపుడు। మి ల మేమిమామిడినెక్కఁగలవ కెంకుకమదెవ్రాలెఁగింకుకముఁగోయు। కరవీరమి క్కరవీరలకునేమిపొగడెదఁజాతముపొగడలిమ్ము। మరువమెత్తకురమ్ముయామరు మ్మ। కన్నెరవుసేయకువెయొడగన్నెరకును। వేఱుసేతురశేకురువేరుదాఁచి। కొమ్మ దానినొకపాలుఁగొమ్మనీవు॥ ౩౧. క॥ అనుచుం బ్రసవాపచయం। బునఁగోకిలకుకని దములనొండురులక। వనిఁదచ్చన లాడుచుఁజ। య్యన బడలికలొదవ వా ర్వి భ్రాంతిక॥

వార్విహారవ ...నము.

౩౨. ఉ॥ సారముఁజంచరీకకులసా సకుక్కటచ వా ం మ వ్య గంధసుమజాతమరందరజఃప్రభావనీ। తీరముఁబద్మి కుము...దిపి వ... ధాభ కా। సారముఁజేరిమందవిలసత్పవనాగతశాం ఘర్మలై॥ ౩౩. ఉ॥ ంగు డాల్చె ఆవి కల్పడలించిచెఱంగు ంగరుక। ర గుల గువల్వలుదెరల్చుచుఁబావడదూమ కగ శల్।సింగపుఁజిన్ని కౌనులనుజిక్కఁ దించి గించికాంతులు।ప్పొంగెడుమేనులందుదు భూషలుకొన్నిదొలంగఁజేసినక॥౩౪. ఉ॥ సందెడలంగఁబయ్యెదలఁజాటొకయించుం లేకబాలికా। బృందపయోధర తులుపేర్చిసరోవరమందిరంబున। య్యిందిర వేడ్క ల డిర స్వనకేళినితీవెగుంపులో। బొందుగఁదీ నట్టి ననుపుప్పొ వెన్నెలకుప్ప యనక॥ ౩౫. క॥ జక్కవలుకొల కై ఁద ఁ। కు...నగమకించుచునఁ బాలి క గ్రిక్కిరిసిపొదలను తులు। గ్రక్కునసీ ంబుఁజేసి లకల గుచుక ౬. శా। నే చెల్లె తీనరాఁగదవెయే లజాగుయోసక్కలో। తేమో నేవెఱతుక భళామెఱుఁ యీబూటకాలమ్మలా। రామెల్ల ంధిగరమ్మ మెట్లుకదుజీర్కాముందుగాఁబోకురా। డ మ్మచెల్లగదపోసమ్మానసుందోర్యకే॥ ౩౭. క॥ అనుచుసరోవరము। వ్వ ఱయొండొరులమీఁదవడిఁజొరఁబ ర। త్యనుపమవిలాసకేళి జనితమహా చ తు ములక॥ వ॥ మఱియును॥ ౩౮.సీ॥లకుముకి తి గొంచకమని టిచే న ద ల ఒలునదియు। నిలువకసరియొఁదఁగలవె జాలమ్ము రమ్మ చు ంటమిటా ం చున యు। నెటుఁదేలునొయనియేమరుజెలిత్రుళ్ళిప ంకిపాదం ులొ యు యపడు రిబాణిబలిమిలోఁతుకునీ పడదార్సిమోఱఁజెం ఁబట్టునదియు న మొ మునేగ యుండ ట్ట గ ఫీఁ చున యు నొ జే జరుగు । రెగియప్పడ జముఖులు గదలె ఁఖులువా। చ

లుపగక్రై దల్ల డిల్లుపగిదిన్గొలనఙ॥ ౪౦. ఉ॥ ఇంతియొక ర్తునీటంబడియీాఁదఁగ నేత్రశక్తినా। ద్యంతమువద్విఘూతిగొనిహామికనేటికిఁజిక్కెనంచునో। వంతదాం దా సవలులుకాళ్ళనుమేనఁజుట్టుకో। నెంతయు తిజెగ్గడిలనిందుముఖుల్విడిపించిరయ్యెడన్॥ ౧. సీ॥ కచ్ఛపగ్రాహసైకతగభీరావర్త బిసకోకదరమీన లసితపద్మ। వాలశోభితసరసాపగాతతుల్కం పైరతిసల్పుకడిమిమెఱసీ। పదజంఘకటినాభిబాహువక్షోరుహగళనేత్రముఖవేణికలితరుచులు। సరసీపైఁబర్వవిచ్చలవిడి తమిఁదొట్టిదిలై యీాఁదుచుఁబట్టి పెనఁగి। నీటనొండొరుముంచుచునిగుడిచల్లు। లాటలనుమించిమిటులై సాటిదెరలు। బోఁటిగుమిజేరిరోటమురజాటుకొనుచు। సలిలకేళినివిహరించిచంద్రముఖులు॥ ౪౨. క॥ జలములవెలుప మేనులు। నలకలుతడియొత్తిపైఁడియంచుఅఁగువ। న్నెలదుప్పటములుగట్టుక। తళుకుంగంచుకములెడలఁదాగుచువేడ్కన్॥ . ఉ॥ కమ్మనియేణనా తిలకంబులుఫాలములందుది యం। దంబుగ ంజనంబు నుదలదేర్పుచుఁబుప్పమాలికల్। కొప్పుడులందుఁ జాన్పితళుకున్దనువల్లి కలందురత్నపుర్। సొమ్ములుబాల్చిబోంట్లుపసుసంకుమిటారికటారులోయనన్॥ ౪౪. క॥ సంగతిగాఁజంద్రమతీ। బంగరుబొమ్మకునుమెఱుఁగుఁబన్నినరీతిన్। శృంగారింపుచువేడుక।నం నల క్రిఁజెం నలరెడువేళ ౪. చ తుర ము నె కతూపులపొదుల్బలువిల్లుధ చివచ్చి। త ముగనొక్కరా తుఁడదా ఎనన ముడిగ్గుచు సన్।సరసీజలంబు గ్ర చల్ల నిడలవిశ్రమింపఁబో। సరగునఁగ చెనిందుముఖిఁజంద్రమతిన్సుదతీశి ణ ॥ ౬. క॥ అతన్వంగియఁజే। జాతాయతసన్నిభాతిసౌందర్యధరున్। పీతభయుసార్వభౌమ। ఖ్యాతమహాలక్షణాంగుఁగనుఁగొనియతనిన్॥ ౪౭. ఉ॥ తే ము ప్రాయమున్సొబగుతీరుమనంబుఁగలంపఁజిల్కరా।తేజివజీరుఁడుప్పరముద్రిప్పమెఱుంగులు ప్పజాజినే। జాజళుకు టింపనటచానలుదిగ్గు లేచిగ్రమ్మకో। రాజకుమా గా వురాచలియింపక రతాత్మయై ౪౮ ఉ॥ ఎక్కడివాఁడొయీాచెలువుఁడిం పట్టియిరంభచుట్టమో। చుక్కలతేఁడొశ బరునిసూఁడొవసంతుఁడొకాకభూమి। నె డయిట్టిరాజుజనియించుటలెక్కడనిక్కమెన్న నే। యిక్కువనేర్చెనొక్కొసృజియింప గ ధాతక్రొ గన్। ౪౯. సీ॥ ముఖరా బిరుదప్రముఖచామరలరీతిధ ధ ద్యు బులలర। గా భర్మాచలకలితశృంగ ప్రతిభచేనెగుభుజా తిశయి ఉకొను గంబుచేఁజిక్కుకవదంతితుండంబు న గఁబెంపొడలుమెఱస। దేహ వాటములీలనొమ్ముగావెడఁదలొమ్మె మ్ము గాంచె। డాసిపదకాం బూ। తొల గడంపుపేర మముమెఱసఁ। గా టిలే దనవు నూనవిభ ప్తిఁజెందెఁబో యందె ॥ ౪ . మును

త్రిశంకుని। నందనుఁడా కారవిజితనలినాస్త్రుఁడటం। చుందగనతఁడేనోయీ। యం మనుజులకుగలదెయది గాదనుచుజ॥ ౫౧. క॥ వడిలేచిచూచిచూడని। కుడియెడమఁ గుడుకన్నుఁగొనల మెఱుంగుల్। బడిబడి వెడలఁగ నటునిటు। నడయాడుచునుండఁజూచి రవరుఁడంతజ॥ ౫౨. సీ॥ తొలుఁదొల్తఁగనుదమ్ములల విప్పుగుతెప్పకవనాచి తపకఁగాంచికాంచి। కడఁగియా వెంబడి గాటంబుగా నాటి చెదరని డెందంబు చిక్కి చిక్కి। అఁగి యెన్నఁగరాని మదనసామ్రాజ్య బంధుర సంపదల కాసమెట్టఁదొట్టి। ఆ జెందునవశతనాగిమల్లాడుచుఁబటులీల ధైర్యంబు పట్టిపట్టి। సతిమనోహరిరీతులచ్చుముజేయ। మంటువిల్దంట ంటకవెంటనంటి। కొనెడిచులువ ముపరాకుజేసి। మమ నిటు నెయారాచకొమరుఁడపుడు॥ ౫౩. మ॥ ఇదిమున్నంటిమయాశ్రమంబవుఁగదా యె చగఁగు:దోల్లస। ద్రదనారత్నమిదెవ్వతో మునితపోరాజ్యేందిరోసద్రుచి। ప్రదగాంచకన్నిరాకుమారియిఁటకుజ రాఁగారణంబేమియా। త్రిశంద్రప్రియతా లాస తివర్తించంగ నేతెంచెనో॥

చంద్రమతీసతీవర్ణనము.

౫౪. క॥ స్మరబాణములై ధ్మనునా। ... ంగూర్చి మెఱుపుసోడికంబుగను। శశికళామ్ర। మొఱపుగఁబదనిచ్చి జేసెన ధిదీనిజ॥ ౫౫. క॥ కాకుండిననిగ ముఖ్య। నీకళ్లుకుస్మైమితారమీ తేటకళల్। లోకములఁగలవెచెలువల। కాకమలజునేర్పు బాగడఁగా దరమగునే॥ ౫౬. గీ॥ వర్ణితాంగప్రభూతలావణ్యకం। యందుయావనోర్మి లచే డుగుముట్టి। ప ధవిలుకూర్మమా క్తికప్రభలనంగఁ। జెల్లునా దీ మీగాళ్లుగ ళ్లు। ౫౭. మ॥ రుడుజగంటలుగట్టిసుంకువెలయజ ంకంబుతోనెం ఁగా ఱఅకుల్జూ పెనుబోదుడనిఁ సిసుృక్కన్వ్రాలుచుజగంకిగాఁ। బరుచాందనైగునంతైగా గలమగర్భంబు ్రణ యమై। సరసీజాననజం ఁకాప్రతిభ కెంచన్నాటిరానే నేశ్రు. ॥ గట్టి ఱపట్టులెత్తవలిగా తరట్లనుగొట్టిసారెకుజ। బొట్టలుచీ ౦ ముఫా దె నే పోవనిచ్చునే। నెట్ట దీనినున్నాడల గాలకు ్రిగాఁబెనంగితా। అట్టుగ ఁగాంచి య టు నెం గ బెట్టి జ॥ ౫౯. ఉ॥ ఈ నస స తు। మి వ న్నకటాలి ద లిపి। రాడఁగ కలం దును లైపడఁ ద్రోయుచు మారుసా జ। వోడకరూఢిఁగాంచి రుదొంది పొన్మాలనూ ఘంటమా ష్టి మేటివై టికీ టిసిటగునివ్వఘాటి జ॥ ౬౦. చ॥ లు ఉ దుల్కు బులునుభా మ రు, మ య దలరెడుమ మ ద టించెనుధా ం దా। వె ... కా డను శ యుం దొ కెదుగానిలే దో ను ... య వ యగు సద ...

నజనువివరంబన। నివ్వటిలెగభీరనాభినెలంతకుభళిరా ॥ ౬౨. ఉ॥ కన్నియయౌవ
నగమకంబగుచన్నవతక్కువెక్కువల్। గ్రన్ననజుట్టుఁగొల్చిసరిగాఘటియించి య
జుండురెంటిసం। దెన్నఁగనింతెకానియెడమేదనియచ్చటజాఅవైచులే। సన్నపునీలసూ
త్రమ ఁజానకునారుదనర్చెఁదీరుగన్ ॥ ౬౩, ఉ॥ అంగనయంగరాజ్యమునహ స్తయుగా
రణాంతరంబు ం। దుంగొమరొందుచారుకుచదు ములన్నాలరాయలాక్రమిం। చంగ
యించుకాంతిజిగిసంచపునిచ్చనమెట్లులీలఁజూ। డ గనుపట్టెనమ్మరెమిటారి వళీతతి
మాహనాకృతిన్ ॥ ౬౪. గీ॥ వనితగతులుహంసప్రభావంబుఁగరప। సమ్మదంబుననుదు
శాత్కిసంతతంబు। కదనీయుపా ంగుచక్రవాకంబులనఁగఁ। బడఁతికిఁజెలంగురంగుగు
లబెడంగు॥ ౬౫. సీ॥అంగుళీద సుపాణ్యంబుజంబులరమ్యమౌబాహులుబిసంబులనఁగ
దె। కలితరేఖామౌక్తికద్యు ప్రతిభచేఁదనరుకంఠముశంఖమనఁగరాదె। ఆశాస్ప
ంబుగానతిరాగమలరించుయధరంబుమాణిక్యమనఁగరాదె। ఘనసారవిభలాసఁగలఁ
సుదంతంబులనువాండుకెందమ్ములనఁగరాదె। కమ్మపౌజులడాత్తైర ల్గఁదేరి। చూ
డనీడలుదేరుచునీడులేని। మినుకుచెక్కిళుల మ్ములనఁగరాదె। దీనికా రయనుచుఁగీ
రించిమటియు॥ ౬౬. క॥ ఎగరిపడిమొగముకన్నులు। తొగరొందంగినియసాటిదొర
యంగలవే। మగువమృదూక్తులమధురిమ। కగడొగడశుకపికంబులగములపాలై ॥ ౬౭.
చ॥ వకసే శాభ్రమరయుగ్మముఁదోలఁగవచ్చికో నన్। జవమరియొక్కడిగతి
కిజాలుటశకాము గానఁజిక్కిత। త్ప్రివిమలకాంతిరజ్జువు బాయఁగఁగూడ కట్టిఁ డ్డి
దో ప్రసూనమననాసికయాసఖికండమౌఁగదా॥ ౬౮. చ ॥ జగములుజూచి
రో చువిస తతముల్నిజరాజ్యరాజధా। నిగదగునంచునెంచిచెలినిన్వాలరాయలుమెచ్చి
నిల్పున। ట్టిగమకపుంబెడంగుకదటెక్కెములోయనటెకు ఁజూపెనా। నిగనిగగండు
మీస్బెళుకునిగ్గులనిగ్గ జయానసేత్రముల్ ॥ ౬౯. చ ॥ వి యనుమోప్రియుఁ దుంటలగు
సుమాస్త్రమదా శింజినుల్। చెఱకువిలుంగణింపనని చిత్తజుఁడొల్లక యిఁ నా
। గ్రరచితచంపకాంబకముగ్రన్మ్మకచూపులదేటినారిచేఁ। బురుషులనేయఁబూని
ను మ్మలెచాపముగాధరించెనో॥ ౭౦. గీ॥ నవనిఘలునైనవిలువయెనాతికనుచు। వ
గ జ్ఞానసారస్వతవినుతప్ర। వీణయనిఫాలమునవ్రాసి ధియొనర్చెఁ। గడలనవసంఖ
నొప్పఁగర్ణయుగము ॥ ౭౧. చ॥ కడసిశశాంకుఁ షతిముఖంబయివేణితమంబుమీ
గ నెదు ఁగవచ్చుహీనబలమెంచితనంతనెకన్నుఁదామరల్। పదటిమిగొప్పతెప్ప
బై సాముజిక్కినన్। నుదురరచందురుండ జనుల్మతిలేఁతనెలం నా
గ ౭ ॥ చారునేత్రయుగచకోరముల్విలసిల్లలాలి ర్ణోత్పలంబులల నా
త్రము ఁగూడమధురాధరాంచితసు దొలక। ఘనశిరోజప్ర గగ బు

నెనయంగఁదెలిమందహాసచంద్రికలువెలయ । విరచితాపాంగసత్కిరణముల్నిగు బాల్యచోరాదులుబరచుచుండ। యౌవనక్షీరవారాశినవతరించు। పూర్ణహరిణాం బ బంబెపొలఁతిమోము । కందెదనుమేనఁగృశతపగల్వెలుంగఁ । జాలఁడనుచెల్లఁ ద లాచందురుండు॥ ౭౩, ఉ॥ రాలుసురేంద్రనీలమణిరాజఘనౌఘముసారెతుంపురుల్ । లుమయూరపింఛముతెఱంగెనయందుదచిత్రవర్ణపుక్ । రాలుయటంచుదాటినపురా గుబోనెతీనొక్కమెత్తపుక్ । వాలుమెఱుంగుకప్పుజిగివన్నె రుల్గొనుదీనిపెన్నెరుల్ ౭౪. సీ॥ మానవమానినీమణిగాదురాయిదిపోసఁగఁదీర్చినపైఁడిబొమ్మగాని।పైఁడి మ్మకుఁబావిపరిథవిల్లునెకాదునవ్యకందర్పబాణంబుగాని। దర్పకబాణము తివెలుంగు కామమిసిమించుక్రొక్కారుమెఱుపుగాని । కారుక్రొమ్మెఱపైనఁతీరేర్పడునెకాదు ణింగనూతనరంభగాని। రంభగాదురమదనసామ్రాజ్యలక్ష్మి । గాననీచానఁజూడమా మా వతుల। నమరగంధర్వకిన్నరయక్షసాధ్యు। లందనుచురాజుపా వ త్మ డ ౭౫. ॥ అత్తఱిఁబ్రేమఁజంద్రమతియానతిన గనయోర్తువచ్చియా । ఋత్తగ మునమక్షమమొం యునోరఁజేరియో। చిత్రజరూపభూపకులశేఖరమీరలుయె యే। యు మవ రాజమ ఘూ లిఁజె జెనుదావకాఖ్యపై॥ ౭౬. గీ॥ కోపగించ మన చేకొనుచునాన। తీయఁదగునేనికరుణింపుఁడీశుభాంగి । ధరణివిభుఁడుజ్యోతిష్మ తుత యచంద్ర। మతిమయుఁడుపెంచినప్రియకుమారియనిన॥ ౭౭. క ॥ వినియొక్కిం దలంపుచు। ముని న్యకమైన మోహముంబొడమునెనా। కనితోలఁగెనుబోసంశయ । తత్సఖిఁజూచిప కెనతిహర్షమునక్ ॥ ౭౮. మ ॥ సకియావిస్మత్రిశంకుసూనుఁడ శ్చం ండునాపేరుబా।యకసైన్యా శితోడఘోరమృగయావ్యాసక్తచిత్తుండనై। కటా ంద్రసానువులుజేరన్వచ్చివర్తించుచో। నాకక్రోడంబలయించిచి కరు నాక ంబుగక్ ॥ ౭౯. చ॥ చలమునవచ్చియామృగముజాడయుఁగానక దపి పి । గల గిమయాశ్రమంబి యకావలెమున్వినియుఁదునేకదా । తెలిసెద చు జ ు ట దేజినిడిగ్గిజ ంబుగ్రోలుచోఁ । గొల తటానమిమ్మునలికుంతలి చి బు క్ ॥ ౮ . । ఈచానమోహనాంగ । పౌరిచర్యకళామనోహ ప్ర దాఁచ కనేలమరునా। రాచము కు గుపడంగరాపైతిసఖీ ॥ ౮౧. ఉ॥ కన రా యుగావు భావముజిక్కె చఁబో। న్యులటంచుబంధువులకాత్మద నదుచై। న్యముసర్వసం లుత శకుందెదు ార వంశరా జ లవకా సత్యమునాం డుమ దగామి । ౮౨. । క్ష్వినా గాం। స్వ నా మి యు ఢు ర్వాఉ డెఱు గు దయ వ న్మ క రే అ వ్యయాచె క ధి యా దురాదుయె డీ నట

మరిచటకువచ్చుటక తమందియీవిధం। బనఘచరిత్ర వేడఁదెలియన్విని చుట్టరిక ప్రసం
ముల్। ఘనమతిను గ్గడించితిరి కావున నేమనివిన్నవించెదన్ ॥ ౮౮. క॥ అంగనభావ
ది తెలి। యంగనఁగావలెనటంచు నదియును దనుడా। యంగనకాంగని మరుఁడే। య
నలియ గుట్టుకొంత నాత్మనునిల్వన్॥ ౮౯. చ ॥ సకియనుజూచినవ్వుడఁచి చంద్రమ
తిబల్కెనన్నియున్। నికటము గాఁగవింటిఁదరుణీమణి పెద్దలచాటు దానస్రు। క్కకగు
నాజ్ఞ మీఱఁగులకాంతకు ధర్మమె వేడినంతఁబా। యకమయుఁడాత్మకోర్కెవెలయ
కూర్చును వేయునేటికిన్॥ ౯౦. వ॥ అనియన్నరవరుండు వినంబల్కి పెక్కుమాటలా
నోడి చంద్రమతీక్రీడావతీలలామంబు చంద్రప్రభానుగత తారకానికరంబు తెఱంగున
గనామణులనుసరింప గ్రక్కునగిరుక్కునమళ్ళి కంకణాంగదఝణఝణత్కారంబులు
ల్లన లంబగు సిగ్గుతమకంబులిగ్గులాడ నంచలంచల నించించుకతిరిగితిరిగి చూచుచు
న్నమా పొన్నగున్నలనల్లుకొన్న యేలావలిదాక్షిపంది మందమ దగతులనరిగి సురు
చి సారభాభిరామంబులగుదామరకొలంకు కెంకులరయుచుఁ గ్రొంపు టనంటులనంటి
యుపగుపూజప్పరంబులకుప్పళించుకమ్మతావి తెమ్మెరలకుంగంటు గింపుచు వెంటఁబడురా
చ కదరుచుఁబడటిమి టి సోపాన ఘటితశో త సౌధంబెక్కియంతః రం
బు కేగె ॥౯ ఉ। శ సామ భటాదులునార కొ చు మ నీ।
తు జ వెంట గుతు ంబ ర జను దేర జూచియ తంతము ఖే కాపట ధాణ
తూ శూపమా। శాంతములందు దీటుకొన నవ ని చెంతదిగెన్ నృపాలు
న్। ౯౨. గిజరతాజి గాపటకుటీరము లెత్తగఁబంచి సైన్యముల్। బగులఁగడి
యవ్వనికుపద్రవముల్ ఘటియింపకుండనం। దొగినిజయాజ్ఞఁజాటి విభవోన్నతినుం
త్రిశంకుసూనురా। కగరిమ శి కోటిగని గ్రక్కునఁదెల మయు దు వేడ్కతో ॥
౯. క॥ అపుడు మనదీతటిసన్నైడు। పమునంజాలించివచ్చుతఱిఁదగవినుచున్।నృప యె
ర్కా నతులిడి। విపులమతిన్నర్ఘ్యపా విధులొనరింపన్॥ ౯౦.క ॥ వేదోక్తమగు
దా। ర్వాదంబులనాత్మఁజెలఁగి వరమణి శిన్। మోదమున నిల్పి రాజును। నా టవ
పక్షేమననియెన్మయుఁడున్॥౯౧. ఉ॥ నెట్టినరాజ్యమున్విడిచి నెమ్మదినీజ కుండ
కుం।బట్టముగట్టి చన్న పిదపకాధరనీగుణకీర్తిచంద్రి ల్। చుట్టు వెలు గుచున్నని
జ చుప్రియం బెడఁదొట్టి యుండఁడా। నెట్టితపంబు పేర్మిఫలియించెను కన్నొనఁగగ్గె
గా। ౯౨ నావుడుయావిభుండుముని నాయకధన్యునిఁజేయనన్నుస వ
చి క్కెదరెల శుభంబులందఁగాఁ। దావలమెన్నఁ వ పదద్వ
వా ం। గావు మీ పా హిమ ల్గినమ భాగ మెట్టి । ౯
మీ వ రుహహి ంశచం వచ్చి కా ం। నుమానింపక
ం ఱ నుమ మంత్రియనియె డ్కన్॥ ౯ . ఉ తా వర్గ వేఁటత

వచ్చుగవచ్చినృపాలుఁడి రక్ । దాపసమీఱునొక్క వనితామణి నిచ్చటఁగాంచిమా
సల। తాపసమేతుఁడయి యమతల్వోలిఁబుచ్చినచోనఘాఘఘా। తాపసరంచుబుద్ధిమ
నితన్విఁకిఁజిక్కనెయంచుముండెడిక్ ॥ ౯౫. చ॥ ఇఁకనొకమాటయాకువలయేక్షణ ఖా
వివివాహలక్షణా। ధికయుశదాదయాగుణమతిక్ సుతకంటెనుగారవించిబా। యకయి
టమీరువెంచిననృపాత్మజయంచుననొండువింటిమా। సకియనుపెండ్లియాడఁగరసాత
నాథుఁడుదల్చెసంయమీ ॥ ౯౬. క॥ నావిన్నపముంగైకొని। భావముననను గహించి
మప్రీతిక్। భూవల్లభునకుఁబట్టపు । దేవిగనిప్పించవలెసతీమణినఘా॥౯ . చ ॥
నిసచివుండుబల్కనధరాధిపుఁగన్గొనిమానియిట్లనెక్ । మనునిభకోసలేశునికుమా
యాటిదినిశ్చయంబునె । మ్మినిమముఁజేరఁగానొకనిమిత్తమునక్ దయఁబెంచినట్టిమ ।
త్తనయలతాంగి కిపుడదానినొసంగెడుభా.. మబ్బునే॥ ౯౮. ॥ సాక్షిగనిఁట వా
హంబొనర్తు। న భములడంగిశుభములునా హిల్ల । సరగనే మమేది చ మెల నా
నితనీకుఁ ట్టంపుదేవిగాఁగ॥ ౯౯.క ॥ అనిచంద్రమతిహరి ం । ద్యినకుం
ంగుడు నుచునచటక్। ము గణములు న యి। మొనరించుచుమంత్రిఁగనిమయ్యుం
టనియెక్॥ ౧౦౦. చ॥ విమిమిఁకస పీపతినెమ్మదిఁగోరినట్లుయిం। దను
గ పెండ్లిసేయుటకుయత్నముజేసెదనెల్లిలగ్నమీ । వనినిలుడంచుఁగావలయువస్తువు
దలరందపంబుపెం । పునగొనరించిశిష్యగణముల్ గొలువంజనెఁబర్ణశాలకుక్॥

సాయంసమయాదివర్ణనము.

౧ చ॥జగమునసందెవేళయనుచైత్రునిరాకకుఁగ్రుంకుగట్టుతా।నగమగుగానన
తా పపల్లవరాజిజేర్చిబా।గుగఁబరిపక్వమైనఫలగుచ్ఛమునిచ్చగరాలువైఖరిక్।
గ గదాయన పరతోయధిమున్గెనుగుంకుమచ్ఛవిక్॥ ౧౦౨. గీ॥ కాలవశత ను
నుగడువఁబ న । విడిచితన్మధ్యముననుండివెడలివచ్చు।ఘర్మమయుఁడైన శ్రీవిష్ణుభ
కా । రహించిదనరారెఁబోసాంధ్య రాగమపుడు ॥ ౧౦౩. ఉ ॥ కో ముఖోల్ల
హికోటు నేయుచువచ్చుమారుడే హకరకాంతులుక్ గుణమదాళుల డాల తేక్షు
ర్మకో। ద్రే రుచుల్మహి నిసితేషుచయంబగున గల్వపూ । తేకులనిగ్గులంబె
రేకచు।గమ్మెనుజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౧౦౪. క॥ పటు రసాం తా డ । ట
ధు కల్లోలో। త్క జ తపరంప లన । నటుచ ం న గ రె
ల మ॥ తొలు బూ దిశాంగ గల చ ం దురా దల్చెనొ
న్ప చ లేయనుమ బూ రే। లిరుంబోఁ య డ్నై
వ ము । పు నాథన ంబుక్ దో చె బాి

౧౧౮. గీ॥ రాజపై నట్టినిన్నునిరాకరించి । యినుఁడువచ్చునుగువలయంబెల్ల ఁగల చి।
౧౧౯. మరవిడాఁగుననికోపమెనయవచ్చె । ననఁగఁదొలిదిక్కుశశిదోఁచెనరుణరుచుల ॥
౧౨౦. శా॥ రేకల్ యిన్మనుబాసిదాల్చువిరహాదేవ్రికాగ్నితత్సంగతిన్ ।వీఁకంబుచ్చుచుఁ
కదంపతుల ద్వీపింబడన్పై చెనా। జోకన్నర క్తిమపీడఁగాశశిదెగంపుభ్రి విన్నిం
టియా। కాకన్నందినమచ్చనాయెడఫయింగప్పండమైమొప్పఁగన్ ॥ ౧౨౧. సీ హరు
లదిగవిధుండ నెడఁభగిరథుఁగదసీవచ్చినవియన్నదియనంగ । శశికజుండోషధీశత్వంబు
నకొనర్చుకలితాభిషేకదుఁబనంగఁ । గాలమంబరమనుగని నెత్తుహంకాంక పటువజ్ర
మణిభవ ప్రభయనంగ । వనినెలపావిపెలయులాంచననికుంజచ్యుతవిచికలచ వియనతి
గ । గా చం శడిండీ కాశతార। కాశరత్ప మోదచయనికాశహంసి। కా చీందా్రి
తరు క తగుణ। భూలనిస్తంద్రసాంద్రచందా్రితపంబు॥౧౨౨. వ॥ అట్టిసాంద్రచం
తపంబునహరిశ్చంద్రభూపాలుపైమోహాతిరేకంబునఁ బరితాపంబుత్క్రం పై చం
దమ శుభాంగిరత్నమందిరాంగణో నంబునసంగనామణులుపటీరసిహా ర్పూరక
రసారసమల్లి కాది ప్రశ స్తవస్తువా ంబులనొనర్చుశై త్యోపచారంబులకుఁ గంట
పుచుఁబ్రసూనశయ్యాతలంబునం జరిమెండుకొనుగండుమీన్లైక్రొంపు తెక్కప క్క
పచ్చ న్నె తేజి డివా పూదీవెద భాంఢుమ యలయందంపుటందలపుపొన్నగు
లామిదుగా సద్దుగద్ద వలరాయమ సైన్యంబు ముందటిభి కిం డుచుకనె కో
డ మిగులన్గోయిలయెలగోలుమూకల గగ్గోలురే లకుఁ జీకాకు డు డెంద బు
ఘలలాఘంబిట్లనియె॥ ౧౨౦. ఉ॥ ఏటికినాగతిన్వనికి నేగినచోటి రాజనం నుం ।
డేటికివచ్చెవచ్చినను నేటికిఁజూచెనుచూచివేడఁగా । నేటికివేడనామ సుయేటి చిక్క
నుచిక్కినంతనే। యేటికితానుసందుకొనెనిత్తు సనుఁడేమిసేతునే॥ ౧౨౧. ॥ కం
నెవానినిం నగర మచూపుమనోజుడిందుం। గందునొ నా మి మకటా భుచ
మేనువెన్నెలన్ గందునొయాసమా తిరుగాఁబురికేగుచునాపయింబరా। ౦దు
ననుపాపమతినట్టిమనోహరుఁజెందనేర్తు న॥ ౧౧౨. క॥ గాంధర్వ ధినినమనను। బం
నఁ యించుటకునుబతివే నసం। బంధమగవిరుద్ధప్రతి। బంధంబై సిగ్గునడ్డ డజెల్లునొ
౧౧౩. ఉ॥ రునెతాపమాసమదిదీరఁగవెన్నెలకాఁకచిచ్చునం । దూ కమీ కుం
డపుమధు మరానిలశంబరారులన్। దూ కవానికాత్మదయతొ్రటిలనోచి నేని ంధు
జే ుకరుక మునజెల్వునిబోరకయూరకుండినన్ ॥ ౧౧ . ఉ॥ పుట్టితినెల్లచే
కు బుట్టినయి ఁదల్లిదంద్రులే। నెట్టనవీడనాడిరఁట నేసుఖముల్మదిగోరఁగలు
నె వ నదయన్మయు య్యాఁదలంచిరాజుకేఁ । బట్టపుదేవినై పెలయు
చు న్॥ ౧ ఉ॥ఇ యు బ నేమివినియిందుకునమ్మ యా
మ దుకోర్కెగరిమన్నమకూర్చునొవా చి మె। ట్లు దొచూ

పంచనునయోమదినోర్వగవచ్చునిప్పుడా। కొన్నినవింటిపువ్వులలకోరుల వము లిన్నా॥౧౧౬. క ॥అనునెడనొకచెలివేగం। బెనయఁగఁజనుదెంచియొక ని మీరలుచ్చినపిమ్మటనమ్మయఁడుర్। వనమునకరుదెంచిశిష్యవర్గముతోడన్ ॥ ౧౧౭. ఉ। వసుకరాకుమారుఁగనివేయువిధంబులసన్నుతింపుచున్। దోడనెనీపయినమ్మతతోఁ వేఁడినసమ్మతించిని। స్నిడకెయాన్నృపాలునకునిచ్చివివాహముఁజేయఁబూనెమ। డుముహూర్తమీపలుకున కని ంబుగనంబుజాననా॥ ౧౧౮. చ ॥ అనుచుఁబయి జేసి చురయంబునసేవిబి ంచిముంగురుల్। గొనబుగఁగూడ దు చును గొప్పిడి భూ .ణాళిమై।ననువుగ దాల్చిపాణసఖులప్పుడు మోమునవ్వుఁదొల్కఁగాఁ।గ దమందుచంద్రమతిగ్రక్కునఁదోడ్కొని తెచ్చిరింటికిన్॥౧౧౯. చ ॥ తెలతెలవారెవా కె దెమ్మెరహర్మ్యగవాక్షజా ముల్।మెలపునగారెదూర మికి చు లుదాం దారకో। లచపకా ృతిన్విధుఁడుజాఱుచువె లబాతెబాటు।య నిక బు మవి చాబ్జము ందనరారెన డన్॥ ౧౨౦. చ ॥ ఇలనృపమాళిచంద్రమతికి కగ ట్టి నేరికిన్। దె యఁగ యండుశుభ పిత మంగళదివ్యభూషణం । బెలమిని డుఁడి న్విడనియె జను ంపఁగామయుం। డలరుచుమీఁదికెత్తుగతినర్కుఁడు చెనుగాంచన న్॥ ౧౨౧. క॥ అప్పుడుమయనిర్మితమై । యప్పురిగలరత్నదీపిన్నతగ హముల్ మెప్పగుభువనేశ్వరముల। నొప్పగనాత్రమము పురము నోజగన్॥ ౧౨౨. మ॥ *కలి ంబొకడ లేత్తుకాండములజోకన్మందిర రముల్। జెలుచ్చలతోరణంబుబుభయ ణీగ స్థా మై। తెలిముక్తామణిరంగ ల్లికల పెం ణ బుల్శుభో। జ్వలితంబైదగెఁదత్పు ంబుమయుస జ్ఞప్రభావంబునన్ ॥ ౧౨ . మేరుమందరగుహాపూరితభేరికాపటహ మ్మటమహా టులతోడఁ। జండక ప్రభా ధ రుచ్ఛత్రపటుచామ ధ్వజపటలితోడ। ధరణికంపి పను తిమీఱమ త్తేభ రథఘో కాళ ఏరా తోడ। దిక్కు ధగధగోద్దీతదీప్తులడరించు వ రత్నభూషణోత్క ము డ। వచ పాి తోషులగుచు। సకలబాం వభూపాలసంఘమం నుదె చి రిచ్చం రా । విను వైవాహికోత్సవ భవమునకు॥ ౧౨౪. । బ్ర షిగణదేవతాపరమమునులు। వేదవేదాంగవిదులై నవిప్రవరులు।రా కాంతలుభూ వ ఖులు। వైభవానందకలితులై వచ్చిరపుడు ॥ ౧౨౫. మ క్రమెుపన్న డంత దెముహూర్తంబ చువేఁదెల్ప ద। మదార ముభూసురాంగ జా । వ స చి టి య .ందొాద ఖ్యా ద్వీమ రా చ్ఛ నె ము । స గ ణమ

* పెస్స కొం ప్రతిలో లేదు

భముఖీ రవంబొప్పఁజూడక । దోరంపుంబెండ్లిపీఁటనైలినిడిమఱియుందొమ్మిగా
సుచు । సారెన్నంపంగినూనెన్నతియొక తెశిరోజంబులంటంగఁదోడ్తో । నారూ
ంగందమందంపటకలిడుచునీరార్చిరాకొందఱింతుల్ ॥౧౨౭. ॥నెఱిచల్వఁ డియొ
ఁడుచందురుకావిజిలుఁగుఁజావడమధ్యసీమఁగట్టి । నెఱులార్చిజవ్వాదిమెఱుఁగిచ్చిదు
చునారపుగాఁగొప్పిడివిరులుజుట్టి ।బంగారునెత్తమ్మిపనికమ్మిసరిగంచుజిగివాఁతవ
యచీరగట్టి । చిన్నిగొజ్జంగపూవన్నెలపైఠాణిరంగుకంగులజంటఅవికదొడిగి । క
కస్తూరిచేఁదిలకంబుదిద్ది।రత్నతాటంకనాసికాగ్రఘనమౌక్తి।కాంగదకరకంకణభూ
ణాదికాంతి । సహితగాఁగశృంగారింపఁజంద్రమతియు॥ ౧౨౮. క ॥ లోకైకసుంద
ా తి । జోకఁక్షీరా కన్యసాబగుఁజెలఁగుచుక బ్రాకటముగగౌరీశుల । శ్రీక
గఁబూజసేయఁజెలఁగెడునంతక ॥౧౨౯. గీ॥ వ కదలివచ్చినదెపెండ్లికొడుకనం
గ । సకలపటువాద్యతూర్యఘోషములుజెలఁగఁ । గదిసె సుముహూర్తమ విప్రగ
ణముదెల్పఁ । దరలెనాహరిశ్చంద్రుఁడుదలఁచునపుడు ॥ ౧౩౦. । ంగారుకొనజె
పక్కెరనెత్తమ్మితూఁడులఖాణంపుతురికినడువ । గండురానిగ్గుచొకాటఁపుమో
ముట్టుతొగరికలపఠాణిదుమికియాడ । మూపురంపుగఱికిమేపరిముకుమచ్చుతత్తడివడి
దుముదారుజా । నెఱి పా మున్నీటిమీఁగడనిగ్గుదేల లచౌపుటాలుద్రొక్క ।
నెక్కికాంతులు క్కలఁ క్కటి నంబుజాసనహరిహ రిహయసు । ర్యులే
తెంచిరఖిలదేవతలుగొల్వ । వసుధకాహరిశ్చంద వివాహమునకు ॥ ౧౩౧. ॥ మ
హితమందారకు మదామములరత్న । భాషికంబుహరిశ్చంద్రుఫాలమునను । నెలమిగ
టించుచునునిర్జరేంద్రుఁడపుడు । వేడ్కనిజగజారూఢుఁగావించెనంత ॥ ౧౩౨. సీ ॥
ఋషులునాశీర్వచోరీతులనుతియింపసృష్టశుభాగమస్వస్తిజదువ। దో గతదేవమందు
లుమ్రోయుచునుండఁగలితరంభానా గరిమజెలఁగఁ।జతురంగబలములసంఖ్యలుసే
తేరహరిహరుల్వడిబరాబరులొనర్ప । గం ర్వవర్యులుగా ముల్ఘటియింప సకలభూ
ప్రజల్సంద ంప । వితతకరదీపికాకోటివెలుఁగుచుండ వచ్చిమయరత్నమందిర
ను । సి రిని గ్గిదేవభూపతులతోడఁ । పెండ్లికొమరుండుకళ్యాణవేదిఁగదిసె ।
. క ॥ కన పుష్పీతిహరిశ్చం । ననిడిశుభలగ్నమిపుడుదోడ్కొనివేగఁ। జను
ద ండ్లికూతురి । ననివిప్రులుపుణ్యసతులనను ఁగవేడ్కక ॥ ౧౩౪. ॥ ముఖ
శ చి ప్పుమొగడతన్ములరీతిఁదెల్పై లోఁగుచ బులుదలంకఁ । గుచకోకములకు
మీను ఁ రళవిశాలనేత్రములువా లఁ । గలితనేత్రచకోరకములను లరిం
ద్రకా ల వ్వుగులుక। లేనవ్వువి కిలసూ మా గతినుడుటిముత పు రం
। రుచూపులతో, ంపయంపో తు ల । దగిలికుదియించునోజమ
। వచ్చునాచంద్రమతిస డి। తెచ్చిరంగనలాపెండ్లి న్నెల

౧౩౫. చ॥ నెఱిబురుసా బెడంగు తెరనిల్పఁగ సుస్వర లీలనై దువుల్। బరువ గా
పెండ్లనుచుఁబాటలుబాడఁగనాగమోక్తభా । సురశుభమంత్రతంత్రములసూరెలనార్య
పురోహితు న । ర్వరహితనిజాత్మజాతతనపజ్జవ ంపమయుండువేడుకన్ ॥ ౧౩౬.
ఖ్యాతిగశాస్త్రరీతివెలయన్మధుపర్కమొసంగికట్నముల్। జేతికినిచ్చియాత్మ సతిచే ష
ణికలశ తంబులొ।శీతలవారిఁబాదయుగసేచనముల్ ఘటియించివేగజా । మాతయు
త్రిశంకునికుమారు కున్నుతధారఁబోసినన్॥ ౧౩౭. క ॥ మా లుతెరవంచినసా।
నుతపతి।వతాంక ద్గుణమతియా। కన్యయురాజన్యుండును । న ్యైన ముఖావ
ధికులై న్॥ ౧౩౮. క॥ సమచంద్ర ంజ్జలా ం।తములనుభేదంబు కదా ్చ నా
క్రమమునవిర్వరదృక్కిర। ణములపుడే భ ంచె లువమరం న్॥ ౧౩౯. చ॥మయు
ఘటించితెచ్చినసమంచితదివ్యసువర్ణపున్నవో । దయ విబిం సౌమ్యలలితస్ఫుటమ
ళసూత్రచిన్హముల్। యమునఁగట్టెఁ ంద్రమతిర జిల దద్గళ మభాస్కరా।నయ ల
కుండుభవ్యగుణవా త్రిశంకకుమారుఁడింపు న్ ॥ ౧౪౦. గీ ॥ ధరణివ ల్లుమ శక
రు స్త। క వతాతాళిమతికంఠగతముగాఁగఁ। జంద్రమతిఘటించినపూర
త। కాయములకాయువులుకంఠగతములయ్యె॥ ౧౪౧. చ ॥ హరిహరధాతృముఖు లు
గాన్యలుమేముశుభావహంబుగాఁ । గరముల ంటనీవిభుఁడుగట్టినమంగళసూ
మా । గరితలమిన్నచంద్రమతికంఠముఁజెందినయంతనేరికిన్ । గరమరయంగఁగన్ప
గామయుభవ్యమహత్వమెట్టిదో॥ ౧౪౨. క॥ అత్తఱిజవ నులిరుగడ। హత్తుకకెలకి
గుచు ందియ్యఁగమే। ల్మిత్తెంబులఁదలఁబ్రాలల। చిత్త నిభుఁ డెలమినింతి శిరము
చె ॥ ౧౪౩. చ॥ త్రివళులుమాయఁగానదరఁదేటకనీనికలెక్క తెప్పలన్ దవులగ
గుళ్లా .ములుధారుణిమోవఁగనిక్కిచక్కఁగా । ధవునిశి ంబుమీఁద వ తామణి
సలఁబ్రాలుఁబోసెనం । దవిరళబాహుమూలనిబిడాంచిత చారుకుచప్రభోన్నతిన్
౧ క॥ ఆపిమ్మటన రుపురి। నేపమరవివాహపీ నిడియంతస్థా।ళీపాకహోమమస
త ధులెల్లనడ దేకువతోడన్॥ ౧౪౫. క॥ పెంపొందఁగఁదానభి ।
ప ు తు టిం ఁద హ హరులు । సొ పున జుఁడింద్రుఁడుదీ। వింపంజె ది
త్మల కో॥ ౧౪౬. ॥ త్నభూ ణ వా ంబరంబులెసుట। భ క్తినుం చు
డ్ల లకును। నయభయములమయుఁడువం న లుజేయఁ । ంచియ ం
తో తు గుచు॥ ౧౪౭. చ॥ హరిహరధాతృని రగణాధిపులి నిరోతపోధ ।
మ ంచి గావుననీదగుభ మెచ్చుచున్ । ధర ఁ జప్రవర్తియగుధ నీ
వ డ్లి డ గా గరుణద ర్పవచ్చితిమి న్నల ండువు ॥
బా సో మ య పాయులు దైవసా భౌము మ ।
గ గ ము నే వరు డన్॥ ౧౪౮

నువిప్రపర్యులునుముఖ్యధరాధిపబంధుకోట్లుభూ । జనములుకోరినట్టులన ంఖ్యలనమ్మ
యు డాదరించిభో। జనములనంబరంబులనుసన్మణిభూష.ణవస్తువాహచం దనములవి
డి ములబులనుద యుదృప్తిఘటించెనిత్యముక్॥ ౧౪౦. శా॥ ఏరాజన్యునిపెండ్లియైనను
న మాయీాక్షింపనిట్లుండునే । యారూ న్సతితోడవేడ్కనుసుయజ్ఞాపోయికన్గొంటిc
వ త్పౌరోహిత్యముమానుకీయమగుటంబ్రహ్మాదులంజూడమే । మేరాణింపcదదుత్సవం.
బ ుడునెమ్మిందీర్చిసారంగదా॥ ౧౪౧. ఉ॥ సాంగముగాcగనేనుదివసంబులనొప్పగుత
వాహముక్ । సంగతిగానొనర్చిమఱిసన్మణిభూషణదివ్యవస్త్రమా । తంగరథాశ
త్యవ తామణులాదిసమస్తవస్తువుల్ । పొంగిమయుండునల్లునికిcబుత్రికిcడానరణం
ంగుచుక్॥ ౧౪౨. గీ॥ శక్తినొక్కటిజంద్రహా ంబునొకటి । మునుపెస్పృజియించి
టినిజన రే । వినుమునాసుతమందోదరినినా ంగు। నప్పుడిచ్చితిశక్తిదశాసు
రను॥ ౧౪౩. ఉ॥చంద్రమతింవయామతినజప్రముఖామరకోటిసన్నిధిక్।జం దినేం
పావకులుసాక్షిగనిచ్చితిసీకుసొహరి। శ్చంద్రనృపాలయిప్పుడిదేశ నిరాస cజంద్ర
హాసముక్। జంద్రముచిప్రకాశమనిశంబుధరించుమటంచొసంగుచుక్ ॥ ౧౪ .౨॥ గరి
మనుబొ చియాత్మసుతకన్ననుమిన్నగదల్లిదండ్రియుం। డిరముగదానెకాగబ్రతికించి
రు బాయలేకవె । క్కురువెc cజెందుచంద్రమ న్గొ ను నుఖో మొందుచుక్।
గ ణమయుండుధీరమతిcగన్యనుచూర లంగc చుచుక్॥ ౧౪౫. ఉ వచ్చె c
సారెకునువంతవహింపకుమమ్మcజెందితా। నొచ్చములేనిమేల్మనుమనుర్విని దేనిజమా
నోటునే। నిచ్చినదీవెనల్దలcపనిప్పుడయప్పగిదిన్సఖీయిcకక్ ।వచ్చినcగానియాపద
వశ ముపిచ్చుహీమంబుచాడ్పునక్॥ ౧౪౬. గీ ॥ అనుచునిజపత్నియును దాను నాదరిం
శి మమూరొక్కనిబుద్ధులుచెప్పికొన్ని। చంద్రమతినంతటనుహరి ంద్ర పతి। కొప్ప
చెనునమ్మయుండుల్లమలర ॥ ౧౪౭. వ ॥ హరి ం డునునత్య త మా హు
పురస్సరంబుగానతనిచేతననిపించుకొని భార్యార ం తో మణి య స్యందనా
ంఢై వందిమాగధపాఠకస్తోత్రంబులును భేరికాపటహ కాహళ తూ సంగీతవా
ద్య ంపరాఘోషంబులును, రథనేమిధ్వానానేకపబృంహిత తుర గ హేషాప్రఘో
ష ములును సుభ్నటభటమహార్భటులును దిక్తటంబులcబిక్కటిల్లందర్లి దినదినప్రయా
ణ బు పరిణయవైభవోచితాలం ంబగు నయోధ్యా గరంబుc జొచ్చి రాజను
ది ప్రదేశ బునరథావతరణంబుగావించి మంచిలగ్నంబుననంతఃపురంబుcబ్రవేశిం
పు త్ర పా శుభవిశేషనిషేకముహూర్తంబున జాంబూనద మాణిక శోభి
గుకే కాసా ంబు ప తూ కా ల్పంబు c జంద్రమతీ లామ గ ద
య నా ం వారా ంవేలుచుం కు మ
ర్థ కు ంబును గాంచిలా చు స రాజ్య ం

సత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండెననియి త్తెఱంగున నంతయునుహరిశ్చంద్రుండు సఁ
ల్కిమతియనుయజ్ఞుతోనిట్లనియె॥ ౧౫౮. క॥ గాధేయుఁడుమేమునుసుర । నాథు
భకలహమొందినదిహేతువుగా। భూధవుఁడుసతియుసుతుఁడును । బాధలపడిరిటు
గుపట్లమహాత్మా॥ ౧౫౯. గీ॥ అనుచుఁదెల్పునాసర్వజ్ఞుఁగనియజ్ఞుఁ। డలరివినయం
తోడనిట్లనుచుఁబలికెఁ। జంద్రమతితెఱఁగువింటిసతియుఁబతియు। నిలనునట్లార్తిఁజెందఁ
హేతువేమొ ॥ ౧౬౦. క ॥ ఉత్తమసత్యదయాసం । పత్తినిదగువీరికాయపారశుభ
వో। ద్వృత్తినటువంటివేధలు। హత్తుకొనుటపూర్వకర్మమదియనవలెఁబో॥ ౧౬౧.
నావుడునవ్వసిష్ఠమునినాథుఁడుయిట్లనియె యజ్ఞుతో। నోవసుధామరాగ్రణిమహో
న్నతభాగ విపత్పరంపరల్ । డావలమాట ు ర్వకృత ధర్మదురాగతకర్మబంధముల్।
గావునవీ కట్లుబడఁగావలసెన్వినుసావధాన ॥ ౧౬౨. గీ॥ శైలజాపతికృపనునీస
లలామ। కిట్టిసౌభాగ మమరెనీపుట్టువందు । నఘువీరలపూర్వ.. త్తాంతమఘుహ । ం
బవివచించెదనుసకల బుధలియ ॥

ఆశ్వాసాంతము.

మ॥ కరిరాజావనచక్రచక్రభరణాంకస్ఫారదంష్ట్రి ప్రభా
వరభాస్వత్కిటిరూపరూపవిభవప్రాంచద్యశోదంచిత
స్మరదారప్రథితాబ్జమబ్జజశిరోమాణిక్యకోటీరన
– రమారంజితపాదపాదభవరమ్యాకాశగంగాపగా॥

క॥ కాళీయ ఫణిఫణామణి
శాలాంతరనాట్యచలితచరణాంభోజా
కాళిందీమానససర
సీలాలితరాజహంస శిలకంసా॥

ఇంద్రవజ్రవృత్తము.

స– మనఃపంకజచంచరీకా
– ప్రమోదా చి ని లాత్మా
సత్యప్ర ం వచఃప్రవీణా
య శ్చి ప్రసాదా॥

గద్యము.

※

ఇది
శ్రీమద్వేం
కటేశ్వరవర
ప్రసాదా సాద
స్వాతవిచిత్రహరితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్ర
శృంగారకవిత్వవైభవతక్కె
ళ్ళపాటివేంకటపతిసూనుభవసర
సహాం త్యలింగనామాత్యప్రణీతంబై
నసుత్తర హరిశ్చంద్రకథయనుమహాప్రబం
ధంబునందుహరిశ్చంద్రుండు మృగయార్థంబు
గాఁజనుదెంచి మయాశ్రమవనాంతరంబునఁ జం
ద్రమతిఁజూచుటయును మయుండుచంద్రమతిని హ
రిశ్చంద్రునకు వివాహంబుసేయుటయు భార్యా సహితుండై హరి
శ్చంద్రుండయోధ్యాపురంబు ప్రవేశించుటయుఁ గుమారోత్పత్తి
యయనుకథలంగల తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము. ※※※※※※

కృష్ణ దేవరా - ంధ్ర - షానిలయము
సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్. 1
2.667
2.5.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరి ౧౦వో పాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీశో తతతశుభవ। క్షాశ టా ఁరవి తుసక భు ర। క్షాశంకరవా వవా। గీ స్తుతసుగుణబృందకృష్ణముకు డా॥ ౨. గీ॥ అవధరింపుముకుం సుతా గ్రజు కు। నిరెమెట్లుమార్కండే ఁ పౌ ఘూవ। స్థమకానీం ఁడ ,డుకా కు శిప। వరు తోడనుబల్కెభావంబుజెలఁ ॥ ౩. క॥ దం తుర గమ ధభటు। సంతాన గ్రంబు త్నస ధవి సీతా। త్యంతరుచివిభవమగుచున। వంతియనానాక్కపురమువసుధ ఆ ...॥

చంద్రమతి గార్వజన్మవృత్తాంతము.

ర గీ ఆపట్టణంబునకధిపతియైభుజాటోపప్రతాపమహోగ్రకరుఁడు। చాప శాస్త్రవేది ద్రుఘూపారణ్యపావకుండుశశాంకభావజనిభ। కాంతిమనోహరక తసౌం దర్యుండు లలోహితచారునిరుపమాఖ్యుఁ। డనరురాజన్యుఁడాతని మన్ననఁజెలంగి ర ఁదత్పురిజవభద్రుఁడనఁగఁ। గోట్లసంఖ్యలధనధాన్యగోగణములు। నవ్యభూషణావ ...నములుమొదలు। సంపదలుగల్గి సరిలేక సంతతంబు। లీలఁదగియుండునందొకహా ...ండు॥ ౪. క॥ కంధరసమానకచ్ఛదర। కంధరలోక్తైకరూపకాంతులకడువీఁ। కంధ ...ఁగఁడగుకల। కంధరయనుకోడలొక తెగలదాతనికిక్ష॥

కలకంధరాఖివర్ణనము.

౬. క॥ వింటెయిటువంటిదిమ్మరి। పటకులంబున నెకాదుపాటింపఁగవా। ... గ డాసొబగుల। పంటకోటారంబుకళలపంజరమనఘా॥ ౭. మ॥ చిలుకాయాప ... పఁగఁ దనుశ్రీనెంచఁ గొర్మిమ్మించులోఁ। దళుకాకన్నులకాంతికెందలిరుని ...జీ డాల్। బెళుకాయాకలికావిటాళిదిటముల్ భేదించుడెందమ్ములోఁ। లు ...కా ... కా, ంతదగుమెచ్చేకోటియుందీటనక్ష॥ ౮. క॥ కరమాచెలిమో ధా। ర ...ంరర ప్ర మామధుశీ। కరమాపల్కులుసామజ। కరమాయూరు ... తటి ... ర మె డా। ౯. । మొగమాతమ్మినాసల్మశి। పగమా డువాలుజడయు

తళితవరవు। న్నగమాధానికిసాటె। న్నగమానినిగలడటన్ననగమాజ తిక॥ ౧౦. । ~
ఱులాయలకలునెలరా। చరులాచెక్కిళ్ళుపూలసరులాకరముల్ । గిరులాకుచములు
తరులానుందొడలుయులతెతలులాచెలికిక॥ ౧౧. గీ॥ రెడ్డికొడుకైన యొకయెబ్బా
గీఁడు। పొలముదోఁకరికాతెనుబోతువంటి। వాఁడయోదానిమగఁడఁటవాఁ మ ని।
తచెడిపోయెనోబుద్ధియెట్లుగూర్చె॥ ౧౨. సీ॥ జొన్నవిత్తుటకుపోచ్చగటా చేనికిఁ
న్నముందటియేరుమన్నిదున్ని । పాలివానికిగొర్రెత్తచేలుదీర్పఁగబీళ్ళఁజెట్టులుగొడ
గొట్టికొట్టి। యడుసుదుక్కులనుమళ్ళెడలఁగాఁబొఅలదురుసై నగనిమలునటికినటి ।
రుమనుఁగఁగాదబలసినచేలలోఁదెరలకఁగలుపులుతీసితీసి। పొగ్రిసుగూకంగ లుఁజే
ద్దతెలెను శెట్టుసంకటిమెక్కుచుఁబొట్ట నింప । జెప్పకా నుగు క్రపైఁజే గులు
డుచునిద్రించునారెడ్డికొడుకురేలు॥ ౧౩. క॥ మగఁడనుచువానిపెన్నఁడు।మగువ
గ. -నదువాఁడుమదిలోఁదనప। త్నిగదానిఁజూడఁడౌరా । తగవెలుఁగకఁగూ
ఢా ననవలెక॥ ౧౪. గీ॥ పొగ్రిడలొకవేళఁబోరాడఁబొలఁతివాని । పక్కజే గ
నాదుక్కిమచ్చు। గుటగుటలుదొట్టఁబులిఁబోలెగుఱకఁబెట్టి। నిదురబోవఁగ గ వళ్ళి
జె రియిల్లు॥ ౧౫. సీ॥నిడుసోఁగ కురులుకీల్జడనల్లునొకవేళఁబూలవా ంచుఁగొ్రి
ఘటించు। నుదుటఁజెందిరముఁజెన్నగదిద్దునొకవేళబెడఁగుగ స్తూరిఁబెట్టు బి. బొటు
ండౌరువాగ్రిఁతవన్నియఁదాల్చునొకవేళ జిగిపట్టుబొమ్మంచుచీరఁగట్టుఁ। బగడాల
ఁహోచు నించునొకవేళఁజ్లౌలేమ్చుముత్యాలసరముజేర్చుఁ । గ్రిక్కిరియఅవికఁగి ంచు
నో క్రవ । బటువుగుబ్బలడాల్ రేచుపైఁటవైచు। దినదినంబును నొకయమ్మె
యగు । గడచినడచుమిటి -రించుఁగాఁపుపడుచు ॥ ౧౬. చ ॥ పొదిగిఁటఁ గాంచు-
గా చితమిఁబూనిగిరుక్కునమళ్ళుమళ్ళుచోఁ। బదటిమివచ్చువచ్చిచనుబంతులుకొంత
జాఱుచుండఁబ । ¯ దవడిఁజేర్చుఁజేర్చుచునొకించుకఁజూడకజూచుఁజూచుచుక।
దియఁగఁగొంకుపిధివ కాఁడెవఁడైనమెలంగనేనియుక ॥ ౧౭. ॥కోఁడెకాంద్రను
మర్లుకొనివిభు గికురించితిరిగెడుబోంట్లనేమరకఁగూడు । ధికుండుజారవిద లకం
డిఁగన్నసాగ ꞏకాంద్రనుజాలఁజూడఁ వురు । వడిరెడ్డినరయుచువచ్చినభటులతో
లఁ లమాటలాడదొణఁగు । నగరిదాదులువచ్చినను ముచ్చట రాజురేఖా వ
దుగుఁ । దనదుప్రాయంబునెటిజక్కఁదనముఁదానె। కాంచివిటకా పొ ద
కేక పొ లు । బట్టజా నితమిఁదొట్టిగుట్టువిడక । హా కునికోడలౌరార బా
డ । । ం నొకనా డుమ రాభ బుఁ । ఱచి య్యాస్థాస
వెడ రివేడ్కతో చి ఎమ్మము దు టియించి తే
దుటన గ్రి మేల్ప దనా
నా రా జీ పవడం న్వాగ

చుక | మిన్నాతేజి తెచ్చినన్విభుఁడు నెమ్మింగాంచియెక్క సక || ౨౦. ఉ|| ఎ
గుచ సేనలురహి డువంగమృదంగసంగతిక | ధిక్కిటధిక్కుతోఁగ ఱ త్తరితా
మితాధికో త్తధిం | జక్కనివారకాంతలుహుషారుగనాట్యము సల్పుచుండసొం | పె
cగ రాజవీధులమహీతలనాథుఁడు రాజసంబునక || ౨౧. ఉ || వచ్చుతఱింబురాంగన
వారకనాండొరులాజ్ఞ మీఱిమేల్ | మచ్చులు జేరియుంగృహసమంచితగంధవహాయనం
లక |విచ్చుగహ త్తియుక వెడలివీథులరచ్చలుబాఱుదీరియు | న్మచ్చటమీఱఁదద్విభు
వమున్మది మెచ్చుచుఁజూచునరయె డక || ౨౨. క || పోర్రఁదిగరాట్నములందగ | సాదర
గనిరుగుపారుగుచానలుగదియక | జొదరికోడలుదానును | మోదంబు cజెలులc
బాడిమును పేవేడ్కక || ౨౩. || నెఱిచూ వెంబడిజరుగుచు జెడిపోcగు తనూ నా
లనెసcగ | నేకుతో రెcచైకెత్తెడుభుజమూలకాంతులం గణముబంగారుజే
c డ ద్రిప్పెడునేగము జాఱు లుcగు బ దూయువ గుబ్బ రుజెండ|వె
మ్మితేకు లెక్కుతోక్కుడు లకc cచి గుటులుగద | దూ పా లతేని
ల్ దుముకుచుండc | ఱుదొడలనంటcగాcగోక నెఱి క్రిక్కి|ఱియ డంచుచుc
ండి రెడ్డిపడుచు | ఱింగుఱింగునరాట్నంబుద్రిప్పుచుండె|| ౨౪. || ఘుమ్మ దం
నదము | లిమ్ములనాదమ్ముగ్రమ్మియి పుగcజె కిక | గమ్మc మెసcగ దుల |
మ్మహీపతివచ్చు వ కాత్మcజె oగక | ౨౫. ఉ || ఉగ్గెడ oచివై నెఱికొప్పిడిముం
ఱగుంబదాంగుళిం | మొగ్గతిలక దగుల్పడcగమూపునcగొర్రిమ్ముడివేగహత్తుకో | ది
మదీటుకుచంబులునాచలేకcదాc | బగ్గెకుcగొట్టుమిట్టిపడుజైcటచె
ంగఱ నలజాఱcగక || ౨౬. ఉ|| అంటిఝుళంఝుళధ్వనులనందెలుమొర్రియcగవేగవ
యా | పంటువలంతితేనిముఖపద్మముగన్గొనుపంటుజాతివా | ల్గంటినిదుంటవింటిదొ
ంటినిగంటినటంచునమ్ములక | జంటపెడంగుచంటిజిగి ందమరంజుఱు కంటనే
|| ౨౭. ఉ|| కన్నులువార్రిల్చియవ్విభునికౌcగిటమన్మథరాజ్యభోగసం | పన్నతనొం
మచ్చి లపారముగామదిcబిక్కటిల్లcగాc | బన్నినవాగురిందగిలిపాయనిలేcటివి
ండెcబో | మున్నెగడంగిపొంగినృపముఖ్యునిదృక్ప్రభలాక్రమింపc క|| ౨౮
రి లలోనినిండునెలరేక తెఱcగునరత్నరాజిలోc | జొక్కపుమా కంబుగ
లోమిటారమా | చక్కనితమ్మి తూపువలెcజానలలోననమూన కాంతుల |బ
పి చులలనంగలకంధరcగాంచియాతcడుక || ౨౯. క|| ంధురతురంగరథ
భు విభ ములమీcదిబాళిదొలంగక | గంధేభయానయగుకల | కంధర
జు హ ంధి డిగెక || ౩౦. ఉ || నాటినప్రేమతోడ నాథుcడు ంద
టి ానబాణముఘునంబగు వేదనసంఘటింపcగా | నాటి
బు రి మ తినే | నాటి యప్రసి యనునా ముగా టూ

గణాత్ముఁడై ॥ ౩౧. చ॥ నగరికి నేగుదెంచిన నరనాథుఁడు మసేనల వేగఁ బంచిగు । గం

గ యియం పురికర్మి (ఁజేరిర హస్యసీమకుఁ ॥ దగనాకప్రౌఢదూతిమమత లు

కదా వల్లన । మ్మగువ తెలంగెఱుంగుచు సమస్తమెదన్నమకెంచియిట్లనెఁ ॥ క॥

శాఁ దియసఁదఁగునాయది । క్కాపదియాఱ్వన్నె నలరుకనకముఁబుటముల్ । ౬ఁ

నడాట్రపృతిమయొ । క్కాపదిఁబదిగను నుతింపగాఁదగు దానిఁ ॥ ౩౩. క॥ సరగు

గూర్చిన । గుఱుతుగ నీకిత్తుమదినిగోరినదివ్యాం । బరభూషణధనరాసులు । డినని

యముఁడోఁ ఁబంపెఁ దూతిఁ ॥ ౩౪. ఉ॥ రాచకుమారుపొందుఁ భువిరట్ట

కనైజవంశమునఁ । నీచత జెందు నంచనక నెమ్మదిమామయశోవిలాసనా । రా

త్రియుం దెలియనోపకమళ్ళైను నీలలోహితుం । జూచినజూపె భావమునఁ జూచు

పమిటూరియేఁపునఁ ॥ ౩౫. సీ॥ అలుకుడై నుపేగఁ దలవాకిటికి నేగునాడు ఛిల్చిన

బల్కకూరకుండు । నెచటనిల్చినతర్లకచట నెవసియించు దిమ్మరిగతిసారెఁది గూచు

డు । నాకపనిఁబూ వేటోకపనిఘటియించు బెడిసిమాటలనుదబ్బిబ్బులాడు । దర్శన

చెలి చినిపెవ్వర వేడుపలుమాఱుఁ ప్పకబయలుఁగాంచు । బా సే

ముగు । కోడలాహారని లఁగోర్కెలుడిగి । నీలలోహితుపైభ్రాంతినిమి

ల మన బు ఁవ్రీడలేక ॥ ౩౬. క॥ పకఁ ఁబవళించియెడనా । చక్కనివిభు

సామ్రాజ్యంబుఁ । దక్కబెనంగఁగ యక । నక్కటమగనాలిఁజే నావి

అ చునారు కుఁదెలుపరానట్టివిరహ । మెంతో మదినే ్నిశలను

నా ఁ గ రామ మా ంగణముల । సంచరింపుచు మరుతాప ఋంచుఁ ౩౭.

నాయ మోయిమదనా । మాయన్న నుగూడి నెనరుమదినెంచకఁ । న్న

ను సె చెమచల । మాయెఁ ఁగల నెనిదుమాయన్న నలఁ ॥ ౩౮. ఉ॥ ర ఁ

రఁ తృతికిన్నుతుండపై । రుఁడుపిఁడటంచు సనుకోబసయింతురె

తు । ఁద చినేమమతఁజెందుట గాంచియుమన్నరించినఁ । బో స కు సమ

గు బూర..పృ నెఱుంగుమఁగజా । ౪౦. వ॥ అనియుంచు ... జయా దరికి డెంది

రా డ ఎద మండలాగ్రపాండు తుల బొండుమల్లి లతంఢంబు వి

.. నుచా గాయి పండువె ల డిమికోడిసలువంకలండాంకిశశా .. నిధు

యె ॥ ౪ . ఉ॥ చందురచంద్రకోదధినిజాసలముంచిన మంచివాఁ గంజో

నా ను క్క టనేఁడిదెపాపకర్మివం । చందురనీమకాంకలకు మ

ందురము టించెదవాశా ్యము చేగదబూ ఫా గ రా క

.. ను ెరా న్నుఁ లుకఁదగదుధ త్రిఁ బారు

. దుసల్ప గున । । సుమబా

। స భ జా వ । ద్వేల

దా ౯బ్రసవ ప్త వ బుతుమాళికిన్నదా । లోలతగుట్టుపట్టగలోఁగి చి పుచు
నా _ఁజెండఁగ౯ ॥ ౪౪. ఉ ॥నంటునరాజదూతికదినంబును నొక్క సెపంబుఁబూ వా।
ంటికిరాకపోకఘటియింపుచుఁబ్రియపుఁగాపకాఁప । వాల్గంటిని ల్మి జేసికుతుకం
బునఁబాటలు నేర్పులీలనా । తంటలమారిమ ముగదానికినానృపుప్రేమదెల్పఁగ౯ ॥
౫. గీ ॥ తెలివయానందవా లోఁదేలిమొక్కి । వేగఁదెమ్మనఁజని తెల్పవిని జెలంగి।
హాతి గారమునకునాభూత లఁబ్రముఁ ।డొంటినిశివేళరాఁజూచియువిదజేర ॥ ౪౬. క॥
యొండొరుమొకములు ।ముద్దగఁగనుఁగొనిరోలేదోమునుకొను చెవరో । పద్దగ
వునఁబెన గొన । నిద్దఱు నేరనుచుమనుఁదుమేయన్వాదకె౯ ॥ ౭. ॥జా కుణేం
తంబులునున ం నెఱింగి జా ాగావు ౯ । భూ లనాథుఁడుబ్రతులపొ ది లో
ంచుఁంధవి । వ్య చమ ప్ర ౯గళరవాం చఃప్రవీణత౯ । జేతమురంజిలం
గ జే కళల్ సకినేలెనిత ము౯ ॥ ౪౮. సీ ॥ పొలిం కెమ్మోవి చ్చిదేరెడునఖ
ద త్రు బులడాఁచిడాఁచి । మనచు ము ఁ న్న ఁజెక్కి ను డెస్సని
దు_ ఎతుడిచి । లివహ బిగికౌగిలింతల వా నుపట్టు మ్మేను ఎకప్పి వి
త బంధోపరికతభేదములను బెట్టులతఁపొల్తెసుయూ ర్పులడఁచియడఁచి । యొందుబో
యుతివనివేడుయుఁదుముఖుల । తోడఁదగఁజెప్పఁ బ్బిబ్బిలాడియాడి । శం
బుదనపోవుజాడదెలిసి । కుందుస్వజనాళిగనిదిగు ందిచెంది ॥ ౪౯. ఉ ॥ స ంటిలో
ముదుసళ్ళుచెలుల్ మగవారెఱుంగనీ । కొ కజె బుద్ధులకునోడకరాపడికాఁపబోటి
ల్ । పద్దువ ంకనేలకై అపాయొరుపంచలనంచు నెంచియే । పొద్దునృపాలు కేళిఁ
హామన్దమిఁజో ్చవసించు వేడుక౯ ॥ ౫౦. మ ॥ నగరంబెల్ల నెఱింగిఘొల్లుమనఁగానా
నాటికిన్నాటివా । రుగణింపండలవంపులై స్వజనులేపొద్దుంగ్ర ంచ గఁబోం । దుగనా
సుద్దినిబుద్ధివించుజవభద్రిండాగ్రహంబందుచోఁ ।దెగువందా వ ంచుడంచు లికె౯
దండిరించురోసంబున౯ ॥ ౫౧. మ ॥ వినియా ంతమహాభయ బునను నుర్వీనాథుతో
జెప్పినె। ట్టనదిక్కెవ్వరుయింక ట్టిలనియేద్వంగాంచిలాలించియో । వ తాదిక్కిఁ
నెనీకుఁదగజీవంబిచ్చెదన్నమ్మతెం । పుననిక౯ జెన్కఁదలంచునందటి ర్మాల
గా పనే ॥ ౫౨. క ॥అనవినిభయమునునభయం । బెనయఁగనింటి ని చ్చియెప్పటి
౯ । వనితజరింపఁగనిక్కవఁ । గనిప్రత్యక్షంబుజం ఁగావెరవడ ౯ । ౫౩. ఉ ॥
టివారునపకీర్తికినోరక నిర యాత్మలై । యన్నములోవిషంబి న ంగ యు
ంచిలేచిమే । గన్ను లా ఁగ్రమ్మిపడఁగావిషమం బెనటంచుఁబొర్లుపొ్రి । డ
మం డివిషాన్నము వెల్వడఁజేసిర డ౯ ॥ ౫౪. క ॥ అంతటఁజీనము నా।
ఖ ోఁజనిచెప్పినచో । నం ంగతినాథరణీ । కాంతుఁడుకో ం
లి త్మ ॥ ౫౫. ॥ పదరిపశుపంచలోహాసంపదలతోడ । గొల్లబెట్టి చి

యూరె ఝల్లుఁగాల్చి । చెఱిచితత్కులశిశువుల స్త్రీలనుమగ । వారినందఱిఁ ...
వాటికమ్మ ॥ ౫౬. ఉ ॥ కొందఱుజిచ్చునంబడిరికొందఱునమ్ముడుబోయిరాత్రిచే
గొందఱు వ్రగ్గిరంతమఱికొందఱునంత్యజులై రియక్కటా । యందలిహాళికాన్వయ
లందఱుతప్పకనిర్ణిమిత్తమా । నిందలఁబొందకామరితనిష్ఠుఁడుభూధవుడుష్టబు చే
౫౭. క ॥ ఒడ్డారంబునఁదులుపై । యడ్డిపకారెడ్డినామమణఁచిమనమునక్ ।
లముఁజెఱుచునా । బొ సిరాజంతయంతిపురమునకనిచెక్ ॥ ౫౮. చ ॥ ఉవిదకు వ
మష్టగుణమొప్పగుసాహసమెన్నవడ్గుణం । బవనినటన్నమాటతనయందె జెలంగఁగమ
థ ధా । త్వవివశతాత్మయైశ్వశురవంశముధ్వంసము జేసిమాపణల్ । చెవికినిగాంచ
లై గనుజేరెనుకాపవిపాపపుఁజిహ్వయై ॥ ౫౯. శా ॥ ఆరీతిన్నృపుఁజేరియూస
పారసక్తాత్మయై । యూరాజ నికొఁగిటన్ క్షణముబాయన్ లేనిమోహంబెద
గీరంజిక్కిసుఖింపుచుండఁబురిలోఁగే రగా వ్రతం । బారూఢింజనులాచరి నా
నాఁడావైభవంబెన్నుచున్ ॥ ౬౦. గీ ॥ ప్రేమనాసతివిప్రులఁబిలువనంపి । ప్ర సే
డాచరించునీవ్రతమదేమి । యెట్లుసల్పఁగవలెదైవమెద్దిదీని । ఫలము దె ...
నాద్విజుల్లక్కరపుడు ౬౧. క ॥ కేదారగౌరివ్రతమిది । పే ముదురితహర
వివిధవరైౖ వ । ర్యోదితహేతువునరులుం । బొ్రఁదిగదేవ లుసలుపునోమిదియబలా

కేదారగౌరీవ్రతనిర్ణయవర్ణనము.

౬. । ఆశ్వీజమాసంబునందువిజయదశమి మొదలమావాస్యమితిగనేక । వింశ
ులువేడ్కని వహి చిమొదటిజామునరేయిఁబూజచేసి । యన్నమంటకఫలాహా
సేయుచునిరత బుధ ణెపైనియతిఁబవ్వ । ళింపుచుభోగముల్లీలవర్జింపుచుసతతంబుఁ
జలు ల్పుచుండి । ధౌతవస్త్రంబుతోశుచిదప్పకుండ । నింటవసియింపుచునునోమియేట
ట । నిరువదొకయేటనర్చింపనిచ్చఁగోర్కె । లన్నియీడేరునత్తెఅంగాలకింపు ॥౬
। వ్య కాంబరంబులదివ కుసుమ । మాలికలనిష్టదేవతామందిరమున । మేలు
ల్లచప్ర బు ర్మి యనఁటి । ంబములునిల్పితోరణాల్లగట్టియందు ॥ ౬౪. క ॥ తొల
వస బు ను । కలశంబుఘటించివస్త్రక ముగనును । జ్జ లకాంచనరజతంబు
న గ శు నిల్పియందతివేడ్కన్ ॥ ౬౫. ఉ ॥ పోకలునాకులొడపసప్పుముడశమ
ధ త్రమె । తేకొమరాయపూపములుయెన్నిదినంబులకన్నినిల్పుచున్ । 9
ము చుఁజందనాక్షతల్ । జోకనలంకరించినవసూనచయంబు
ము సంగుచు పాపూపా పాయసా
డా చ్చి ల్ల ల ॥
తులు । ప్పి నుమ న్ వె మ త్రి

అంబర

మ... సెనసియేక వింశతియగుదా। నసమపూర్ణంబగుము। స్ననుపమసాా
... రన ంచికడక॥ ౨౯. ఉ॥ ప్ర_ నిఁబోఁజుచుక వడికి బ్రాహ్మణుఁ చు
త్రతంతువుల్। కొ్రి_త్తగ నేకవింశతియుఁ గూర్చిదినంబొకగ్రంథి ట్టులో। నొ_త్త
పై నపూజఁగొనుచుండెడు రఁదియొక్కము న। నో త్తమమైన రముశుభోన్న
హ స్తమునక ధరింపుచుక ం. ॥ గంధమిచ్చితాం లవషిం తోడ। నపుడు
రువ యొక్క సౌయతిరస లు। వాయనం చ్చిభూదేవవర్యునకును। వినయమతి
డఁ త్కథవినఁగవలయు ౨౧. క॥ ఈ ని నేటేటను। సారమతిన్నిరువదొ
ౖస వత్స ములే। వా కనోమినమదిఁజే। కూర కోర్కులునుగ వెకు లయ శ్రీ
౨. ॥ ఉద్యా నఘట పకున్నసే తమై ఫలము ం మనుమ్మపార్వ శు। ప్ర
నా ౪ప్రథమ లశముతోడనొ యేుయిరువదియొ కలశ। ములునిల్పి పూ
లు లు చుహెూమ బు గా ల్ప కా నునను। బ్రాహ్మ త్తమ హ బు
మ రాథ జే రణ్య త। మ తగోసంచ ములతోడ। ఫ
ప... శముల్దానమిచ్చి। సేయవలయునుదా వ జెలువయు। పుడమినిది
ంబునోమెడువిధంబు॥ ౨౩. సీ॥ ఈ। వతంబునఁ దా ం రచక్కనిమారుఁడక ము
నమారుఁగాంచె। వ్ర ంబు గధా ండుచేరోహిణి తు కన్ననుజనువుఁగాంచె।
వ్ర ంబు గడాయించఁగాఁజౌలోమిను వ పట్టంపురాణి య్యె। నీవ్ర ంబునఁ
దాయి సూయసారపతివ్రతాశిరోరత్నమ। నీవ్రత బునఁగాదెవాఁ శవిష్ణు।
ఖ్ముఖు సృష్టికర్తృత్వసకలభువన। రక్షకత్వ ర్జరగణాధ్యక్షమహిమ। లొందిరి
లలోకఁబులందువెలయ॥ ౨౪. గీ॥ సంపదలుగల్గినోమినసకలకామి। తములుపే
యొనరింపనమితసంప। దలువహింతురువింకెకేదారగౌరి। వ్రత క ను
వ్రతముగలదె॥ ౫. వ॥ అని తమహత్వంబు ద్వి సత్త చే తి
గ ప్రియుననుమ నానోమునోమ ం చి యపర న్మంబున లొ రా
జను ద్విజన్మించి తనకుఁబతియైసత్య ధార్మికని లంబ త్రిఁగా తా వ
సద్గుణవతియును బుత్రవతియునై మనియెద గాకయనిఒ ంచి థా నావాహ
శోపచారంబుల సద క్తింగౌరీశులంబ్రా ంపుచు శాస్త్ర తి నేటేటఁ వ
ర్షంబులు సాక బుగావ్రతో వ స గోదా భూ
బులాదిగాఁగల దశమహాదానంబు సేక బులు
మా రా ంబు భూదేవత ఁ న్ప్త్రింజేసెంగావుననాకల లలో తు దా
వ ద్ర శ్చ దుహితై యుట రి చంద్రమ శు ంశనా జే
ష్ట ల ంబు జ బును సభ
వ శ శ ఁ బతిరిహి య నియు చు

గానమ్ముడుబోవుననియుఁ బుత్రశోకంబువహించుననియు జో తిశ్శాస్త్ర జ్ఞులుదెల్ప దండ్రిచేతన తైలంగునఁద్యజియింపంబడియె, హరిశ్చంద్రుండునుతనకుఁదావిట్ల యయినీచసేవలంబ్రవర్తించె నింతయునాదంపతులు మయుకటాత్ముంబున నేకాబ్దంబుల నుభవించి సుఖంబుఁజేకొనిరనినవిని యత్యంతతోషిత స్వాంతుండై సుయజ్ఞుండ యంబుననమ్మునివరునితోనిట్లనియె ॥ ౨౬. క ॥ మునివరచంద్రమతీసతి । జనన బూర్వదురితచర్యయురాజ । న్యనికథవినిమదిరంజిలె । వినుఁడీదయనింకనొక్కవి మనఘా ॥ ౨౭. గీ ॥ చాలభువిర పడిహరిశ్చంద్రుచేత । లీల భూచక్రమెల్లనే మటకును । లఁడనదుపు మటుఁబంచియిచ్చుటకును। గారణంబేమిగాధికుమాయి

హరి ౘంద్రునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

కును ॥ ౨౮. క ॥ నావినియరుంధతీవిభుఁ। డావిధముఁగఁ దెలిపెనుసుయజ్ఞుధరక్ష్మోవిభుఁడుసర్వజిత్తన । శ్రీవిజనస్థా పురి ం గవె యగ్ ॥ ౯ శా ॥ నానా శమములన్జయింపఁగలవిన్నాణంబుజెం న్జన। ఘ డు దే ద్రిఁద మున హోరుఁడై । యానాగాధిపభూపటాం యుగళంబాత్మఁదమి ల్బు । నుద్దేవతలెల్లఁదల్లడిలఁగామత్తిల్లి ఘోరాకృతిన్ ॥ ౩౦. శా ॥ చండుద్వండ్వమువిచ్చి ష్టిరవిపైసంధించిబాడాగ్రము । న్నిక్షోణిన్నిలనూర్ధ్వబాహుఁడయి వేయేం జంబులో । రక్షోనాథుఁడుప్రాణవాయువులనిర్బంధించియుండంగఁబ్ర । త్యక్షహరుఁడిచ్చెమెచ్చివరములిత్స్వేడినట్లారయన్ ॥ ౩౧. క ॥ దానమతిసర్వజిద్ర నాథుఁడువొచ్చియసురకోటులసం । నూనబలోద్ధతి గొలువఁగఁ । బూనెను గ ములుజయింపభూమిచలింపన్ ॥ ౩౨. ॥ ఒకనాఁడుజంభారినుద్ధతివారించునొక నాఁడుపావకునుక్కడంచు । నొకనాఁడుశమనునివికలతనొందించు నొకనాఁడు నై ను ణంచు । నొకనాఁడు నుదధీశు నోటమినొందించు నొకనాఁడుపవనునినొద యు । నొకనాఁడుశ్రీదునియురుపైభవమడఁచునొకనాఁడు యీశానునుగ్రమడ ద్ధచారణగంధర్వసాధ్యగరుడ । కింపురుషయక్షపన్నగకిన్నరులను। నుక డంచు గడ గునొక్కొక్కనాఁడు । గర్వపటువిక్రమోన్నతిసర్వ త్తు ॥ నివ ర్యులనుహ మొఱలుపెట్టఁగమొత్తిసాధించుఁదపములుసల్పకుండ । సవన శా జొచ్చిసం తంబునుపచ్చిమాంసరక్తములువేమాఱునించు । నుప తములు చి సురులనొంచియగ్రహారములుకొల్లాడికాల్చు।బహురూపులనుమీఱిపర్ణశా డ గిమునిస్త్రీలగాసిపఱచు । సతతహితమైత్రిశీలల హితుఁడుదక్క । దా నిరాజవరుల । పేరడంచుచునెందునుమాఱులేక । గరిమఁజె దు ఁడు। రార మ । వనోద గములెల్లమా పముల్జా చి బ్రహ్మ లుష్ట భ్రష్టు ముల్జె ।

శా మి ంజేరియో భువ మహాతపోధనదయాంభోరాశి కుంపవే ॥
౫. ॥ వేయేలనీవెదిక్క । డాయం నుడెంచితిమి టి బుగదనుజుం। డీయెడ
జె బుటుకును । పాయంబుఘటింపవ పరమమునీంద్రా ॥ ౮౬. క ॥ అన నికా
నె । ననునిటు జ్రా ంపవలసె నాయెఱుంగనొకో । దనుజుండుహరువరగర్వం।
బ్రబలుడువాని ంపంబొసంగు నెజగతిన్ ॥ ౮౭. వ ॥ వినుండె రికసాధ్య
కొకటియుర్విం బొ కర్మంబులేదు । పునగావింపంగ శంకనొందండెవండొ భూమీశు
నివాండు । జనిలో గ్గడునీలలోహితుండుగాండొండు యట్టివాండన్నన। ద్దనుజా
డు మిత్రుండొతని గాండొ చాల చింతించంగన్ ॥ ౮౮. క ॥ అంటకును వేం
యాన్నృపుం । టుమతిబోధించియసురపాలుని బరిమా । ర్చుటకును కో ద
టముగ జ డం ంపి రాత్మకుండై ॥ ౮౯. ॥ గాధేయముని శ్యగాంము
ర్లియంట వ తీ ౹రి రుగుడే । విని నృపాలుండెదుర్కొని నతుల్ఘటిరియి
గుభ క్తిందో త్త రత్న। బుపైను చిప్రియముతో ము ం
ధి య । ము మీరు చ్చిన ని దే డేమి చినఘటి బలు
ఋ ంబుననీకా మతముం దెలిపి । సమ్మతించనిజనపతిస్వాం మలర । ధర
ఘనం జేయున త్తబిసితోడం । గూర్మినిటు నెమదిలోనికోర్కి దెలియ ॥ ౮౯. గీ ॥ ప్ర
తాచక్రవా ర్తిం భూమి । నేలుట పుగను చ య్య । స గరావ
ఘు ద్రై స కాదుప మార్చెద ట్టి నునినై ॥ ౯౦. ఉ వి
ను డుమ బుననీభువనంబులన్నియు । గావంగడంగుకంతె నుపకా ము
ము త్తప ఘనం బీవిధివెచ్చం జెట్ట కింకనె లటికంచుదలంచిబల్కె భూ । పా వ
నీకుసులభంబునందన్మహిమంబుగల్గునే ॥ ౯౧. చ ॥ ఘనమతిన వేండితివి గ వు
కల్గం జేతునీ । తనువనరాదుచాలదురితంబులుచేసితివింకనొక్క । జననము దు
గుణచర లనాదుత ంబులోసగం । బ ఘుయొసంగంగై కొని యంబు నేలుము స
ధా।తియిుక్ ॥ ౯౨. క ॥ అనియాదైతు నినని బొ । గొ గానొడం రచిన్నృప
గో నయట్లొ । ఘనదివ్యాస్త్ర చయంబులు । నువుగనుపదేశమిచ్చి య గెడాము
యుణ్ ॥ ౯౩. క ॥ అంతర ద్యుక్తుండయియ। వంతీ ధుండుగూర్చి ని
దం ధతురగసద్భటు । స తానముభయదముగనస
ర్త జిత్తుసర్వారుండగుచుం। బొ వ నేస్త బు బటుతే । క
ం జు డదా గా డ్లముచ్చు । మాయమాటలు చె పో నుచు
నుం చి ఝ్మటుచితమగునె । హితు డనుచుగా తొహితు నాయ । హిం
స తు డొటనె గనైతి । నేనెఱు గునె గా నము ।
ఖా గా లో దన

యఘోరేణ । జఱపించెణ్ శోణితలమునంత్సో ంచెణ్ ॥ ౯౭. వ ॥ అంత త్రి ప్రళ
యకాల లలోహితుండగు లోహితధరాతేంద్రుండు ప్రయాణ ఖణం
దిగంత బులుబగుల నగణి చతుర్విధ చమూసమూహంబులతోఁ దర్లి నిజాటో ం ని
రాకరించుచు జనస్థానంబుఁగడచి స జద్రక్షోనాథుండ క్షీణరాక్షసబలంబులతో గ
డంగినం దాఁకి, సముద్రంబు సముద్రంబును దారసిల్లి సపీఁక, మనుజదనుజ సేనాసం
హంబులు పఁడి దండసెంజినీటంకారంబులును నుద్దండభట హుంకారంబులు
ను తుంగ ంగరథనేమి ఘోషంబులును దురంగహేషితంబులును మదద్విరదఘీంకారం
బులును రోదసీకుహరంబతిక్రమింపఁ దరంబుల నేసియు గదల వేయుఁ గుంతం
గ్రు యు బట్టసంబులఁ దట్టియు శూలంబులనాత్రియుఁ గరవాలంబుల మొత్తియు నన
ప్రకారంబులం దొమ్మిజగడంబులఁ జిమ్మిరేఁగి యహర్నిశంబులు ం న బు తెడతెగ
క పూర ంబు వర్ణింపనలవిగాని సుధానిమిత్తంబు ప్రవర్తించిన దేవ వ యు ం న
ను రించి భద్రదమంనుభిరుద్రచక్రాగర్జితంబును నానావిధాయుధ ద్వాదశసూ . స
కాశ బును గరుద్రవహోజ్వల శిలీముఖ మహావాతంబును మదసింధురకళేబర భూ న
దాన శ ర మహామీనశిరోరుహ శైవాల బృంగ యా పాత్రిసేక తు గ
యు శోణిత సాగరంబు పొరల బె యు ర యంబావహిల్ల యతిరథమ
థ యోధా శ్ సర సేనానాయక సహితంబుగా ననేకాక్షౌహిణీ వహ్రంబులు,
శా ఘూత తా నీ ంబులు నోలలాడ నుభయవ ంబులు నిర శేష బుగాఁ
యొ బు మా దా వా శులు పా సి బంటు నంబున
యోగంబు యుచు ద్వంద యు బు నాథు డతిక్రమి
మాయాడంబరఁ డంచి హస్త్రప్రయోగ బు ర. త్తుం దెగటార్చి
నం. । కురిసెంధులు ంగిమ్రాని రెచిన్కల్ దేవతాదుండు । మొర ం
తులవేం ంబోంట్లయాటల్ ది ం । దెరసెణ్ దైత్యుని చేజగత్రయము
బెట భ భ్రాంత । ంగాంతిజితా నా జయ ర్థ్వీనాథుయ
నం. హా కజాసన రా ము లువచ్చి మెచ్చిభూ । వరునా
మును వే ద మగ్నభ । సాధువ క్యములవ న
నవామరుల్ । మతి నేఁ సగా బ్రతుకు వల గంటి మటంచు
క వ శిష కోటిగొలువణ్ వడి గాధిసుతు డు । రుణ ధ
గొ గిటఁ జేర్చుచు వే థ బు మను నా గా మా
చే వె గుగనే మేయమ ధ చిమె ।
హా హా ముఖ్యులు నులుం మొ్రిక్కు వేగ
। ను మ భ న

(గాం విజగత్పవిరక్షణార్థమై । దా విభ ంచి యాత్మను. తంబు నొస .. ద్రి క
తికా।భూవిభుపావనంబయినపూ భవ బున నేదయామతిన్ నావుడునా ము
నాథునితోడసుయజ్ఞుఁడిట్లనెన్ ॥ ౧౦౩. క ॥ రక్షింపఁగఁ గుబాలుని ।నతుయ తు
లోహితా నదేలా । తక్షకుఁడుగఁ జచెనాశిశు । క్షితి ్రిఁబొందు మి
ందా ॥ ౧౦ . వ ॥ అనినఁగౌశికునిశిష్యునితోమను శదే షా ఘామండి

లోహితా నిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

యె ॥ ౧౦౫. ఉ ఆదియుగాదినైక సురాసురులందఱుమందరాద్రిదు । దధి
పై చిద్రచ్ఛ సుధతో రమతో, మణితో, శాంకుతోఁ । పాదపపంచకంబుతో యిభ
పతో, సి వ ఘోంటి ఁ । బో గను వి చి టుపా దుగన వేచ్చ
॥ ౧ ౬. ॥ అ దఱులొకై । ందర్యశ్రీకళా శారదు జె పాం
వెలవెలఁ బులయుఁబు । ందను గొల్లుకట్టిరమణులలోనన్ ॥ ౧౦౭. రం
భ సె మరుచు । న్మూ క్తిక రహి గు ర భూసుమమ
ంభాయ మ్యతరంబై । ౧ ౮. చ ॥ వ తో నందఱున్
దేవవిటాలికూటమిన్ । దినదినమున్సుఖింపఁగమదిందనదృష్టి కినింపుగామి
నే। ఘనునయినందగుల్ప కగరఁమతోఁదనకా తిరూపయూ । వనములమాలు లేకవి
విన త్రిలెరంభమ హ బుగన్ ॥ ౧ ౯ ॥ అతుకొకయిం లేకవ నాజిథ న్
ట్టిశౌర వం । తుఎనిల న్ముల్ నియతితోఘటియించి సోమయాజి ం ।
బులకుఁబొక్కుచుఁజిత్తముకఁటగించనం । దులసుఖలే మందకవిభుఁతుద వ..
డన్ ॥ ౧౧౦. ఉ ॥అక్కడయక్షరాజసుతుఁడచ్చరబోటులలోనరంభమే
ల్ జక్కనిదంచునచ్చటిభుజంగులసంగతిఁగోరదంచుఁదా । క్కమువిఁచు మోహ
మె నెక్కొనియుండఁగనొక్కనాఁడుతన్ । గ్రక్కునఁ దంద్రి దుర్నసంఘమ్ము న
కు జనిరమ్మటంచ న్ ॥ ౧౧౧. క ॥ అ పించు ఁటు ంభను । నుఁగొ గా
ంచుఁగడుడమకముతో । నదజుఁడుతర్లి వేడుక । ననిమిషపు ఁజేరవచ్చె తి భ
...నన్ ॥ ౧౧౨. ఉ ॥ ముందఱనాహుకీగడలుమోయభటావ వెంట ంటిరా వం
బుగ్రమ్మికయివారము జేయఁగఁగుంద ంపుమే । లందలమెక్కి వేడ్కఁ దనున
మెచ్చిచూడనం । క్రందనుకొల్వుకేగనమరావతి వీథులఁగాంచెరంభయు ॥
౧ . ॥ కాంచిన్నరసనానాగడ । కెంచపుమాష్టిఁడుబెట్టు గెరలుచుఁజె ్రై ।
లు నడఁదటాయిఁచన్ । గొంచించకమొగలితేకుగుమ్మితిఁజిమ్మెన్ ॥ ౧౧౪.ఉ॥
ము ద చెం క్షీమణిఁగాంచివింటివే । తమ్ములదాయరూపునెఱతా
హనే । మ్మని కోపుఁజె కంగ చక్కని మోహనా గు
కూ రు డాయిత డ బు ాన..। ౧౧౫. ॥ చ డా

కళంకుఁడు్వసంతుని చెల్వము రెన్నెలల్వరమా । నందనుఁడాయనంగుఁ డు్వగ
గవారల నెంచనేల మో । మందము నిత్యమై భవ మొయారపుఁజక్కనిముద్దుడా
పొందెనువీనియందెసరిఁబోల్పఁగరాదు జగత్త్రయంబునన్ ॥ ౧౧౬. ఉ ॥ చక్క
వేల్పు వెలచానలకన్నను నాటఁబాటఁజెం । పెక్కనటంచు దేవళిటు లెవ్వరిసోయ
చనట్టి మేల్ । ఒక్కులకత్తైనంచు దివిరీవినుతింపఁగనుండు నాకమో । మక్కువ
గాఁగిఁటనుమత్తి యుండినఁగాక జెల్లునే ॥ ౧౧౭. సీ ॥ బహుబంధరతికేళిపటిమ
నిహోనిపుంభావసంభోగముల బెడంగు । బాలయల్క బెడఁగునగ్గలికను సుఖవారి
వేళాద్వైన్యకౌశలంబు । బరిపరిపారావతరవాప్తిఁ జెలరేగికలయుచుఁగులికెడు
వంబు । శుకముపడ్డొడియుమచ్చికఁజుక్కలేర్పడనధరపానస్ఫూర్తినపరుసొంపు ।
సకాకోక శాస్త్రప్రసంగకలన । రూఢిగాంచఁగనేర్చు మత్ప్రౌఢిమంబు । స్థి
ఁటఁ బ్రకటింపలే నాఁడు । జన్మెపట్టినప్రాయంబు సఫలమగునె ॥ ౧౧౮. మ ॥
వెంద్రునిఁగొల్వనచ్చరలు రాఁగావచ్చితానచ్చటన్ । దనివారంగనుచుండె శ్రీద
తన్ వాఁడు ... చియా । వనితాసంతతికెల్లఁ దాను సిరులివ్వన్ జాలివర్తించుచ ।
యాబోటియెరంభ గావలయు ... బ... గాఁజూడఁగన్ ॥ ౧౧౯. మ ॥
నవ్విన వ్వ, జనకుఁడు ... బు ... జేర । కవడిన్ ద్రొబినఁ ద్రోయనీ,
... ఉండునన్ జుల్కఁజే । యువగన్ జూచినఁజూడనీ, గృహిణిదానుల్లంబునన్
మూ । ఎతన్ బోర్లినఁభోర్లనీ, డుతునేరంభాప రంభముల్ ॥ ౧౨౦. చ ॥
శ్చయింపుచు య... ర ల్లభు డాదర బునన్ । నిచినసేగ వేవిడి విపజ్జకునం
చ్చియా । ... నిమిషభ యున్ జ యెన తిపురంబు నప్రరో ।
లతోడ భయమనుజ ... ననాత్మ... హ బుజే యున్ ౧౨౧. ॥ హాత్తిని ...
పుచుఁ । బ తా ంచే తనకుభయమానలకూ । బరు మ్మనిస్మరకేళి । ...రమతిజ
తుననుచు రాత్మకయై ॥ ౧౨౨. ఉ ॥ శ్రీమ ...తప్రభావునకు । ద మహా ...
తో । వేమఱు మ్రొక్కి సేయఁగలవిన్నపమోవిమలాత్మనీపయిన్ । నా... ది...
నంబుగనమ్ము మురమ్ము... గమే । యీ మెయిసేదుసొమ్ము సుమి యి ... డెక... మ్మన
క వ్రాయుచున్ ॥ ౧౨౩. ॥ చెలియొ ఁబదిలముగా నిడి । నలకూబరుచే కొ
గి... భా... ంచే । బిలుచు మ్మనిప చిన । వెలఁదియుఁజనె వేగవాని డి
... మ । తలుకున్ జెక్కి టఁగేలుఁజె సఖిజెం ంగ... ఱుట్లుంచుఁజిం । లుచు
తా...సుదా గ ... వ । వె మ్మయెుసం ర బ ను బ
... । ... చ్చి ... ట ... దాయ ౧ ॥
క వ ... చు ... వా ...

౦బునcబి ్రటిలంగcగమ్మయుక్ । భావమురంజిల జదిల్మఅు గ న్నో
ాంచుభూ । పావళిలంబరంబులురయంబునబోటికినిచ్చివేగమె । లేవ

నలకూరశాపకారణము.

సోగసుదీటకనుంగవనుల్లసిల్లుచుక్ ॥ ౧౨౭. మ ॥ బురుసాకోకలుతైకజో వ
బుల్ పుష్పజవ్వాజికి । సురియుక్ గుంకుమసర్వవస్తువులు భ ల్ గొంచు వెన్వ లు
c । రచేcదర్లియత డునాత్మసదనద్వారంబుదాటం న । త్తటిcబామొక్కటితి
శకాత్మజుcడునుద్దండోగ్రగాత్రో ౯ ॥ ౧౨౮. ॥ దురదురనడ్డము దుం
నంబ దీనిcజంపివేc। దరలినమంచిదంచుదయcదల్ప cజేతిమహాసిదూ బ్బ
ంబడిక్ దఅమిపం ముతో రుతు ్లై డక్ । టి చ ం శాధనద ండను ఉ
౦భయింటికిక్ ౧౨౯. ఉ ॥ ్చ్చనరంభ నెదురు చ్చిప బు ద
వ టగాcగుచంబులెదమున జెడంగునగాటపు దమి గు చు ు గా
cటగో కుచుమోమ వాంచివే గరం । బిచ్చి టా డ ట ద
్ర పో పాన్పునక్ ॥ ౧౩౦. క పరమా ద బుల రు కు దగ మా
సంబులో ్ర తెఅంగై । పరిరంభణసరసోక్తుల । నరమరయి చుకయులే య గజా
కేళిక్ ॥ ౧౩౧. సీ ॥ కులుకుగుబ్బలజొమ్ముగుల్ములేర డcగు వా c టి
cగిడినcగి । లసంపుక ప్ప cపుచునధరోష్ఠ కలితా తముచు అ
శితంబులకుజొక్కిమాటికిమాటికిcగొ సరుచోcజెక్కి గొట్టికొట్టి। క ఇటిహ
కన్ను దేలcగానత్యంతబైనో క్తులాడియాడి। పర శతcజెందిచేట్ప్రప రముడి
। జవముసళ్ళభూషా ముల్ సన్నగిల్లc। బరగుసా ౦బుధినలకూ రునిcదేవ
సంభోగమునcగడుజృంభణమున॥ ౧౩౨. చ ॥ ఉపమ టించుబంధములకొ గ్గ
లి క్ గడంగున । ట్టిపతిచమత్కృతుల్ వెరవు ంచcగని నె మెట్టిదౌ
మానియంగభవసంగరమా యించుకొం చే । నుపం కేళిబా యా
టిమిటారిమాటికిక్ ॥ ౧౩ . గీ ॥ అటులనెడcబాయలేనిమోహము వా లు
రానాcడుమొదలదియుcడనిమ్ము । తనయువృత్తాంతమావేల్పుమునివచింపc । దక్ష
దువించుదుఃఖించితక్షణమున ॥ ౧౩౪. చ ॥ సురపురికేగి యాధనదసూను
ల క్ । గుతcగొ నcగాంచియోయినలకూబరనాసుతుc డేమిజేసె
చ్చెనోపొగరునంగనిటిట్టినావట్టిహామికక్ । డెరలనిరాపరాధి న చినకా
క ౮ మిడె మా॥ ౧౩౫. ఉ॥ ఔర వ ంపcజేతు లెటులాడెను బాలు ట్టిగా
లూ గా ల్ గడవునట్టియనా లుపేదలంచయో । యా యవై
గుడు ంగcగట్టcగాc। రగుcగాం ట్టయినcదిట్లెరె
చ ॥ మనుజుcడవై జనించుమిcకమర్త నంద తీ

న పయిన్ జగద్గృపారహితాయనిలిట్టియే గుచోఁ। దనయుఁడు బద్ధవైఖ పెల
గి ల న్మణిందనం। తనబ్రతికించి దోడ్కొనుచుఁ బక్షకుఁడం దెను నా
ముక్ ౧౩౬. ఉ॥ తత్కుశాపవేదనకుఁదల్లడమందుచు దిక్కుఁగానకా। యత్ర
శనందనుఁడు నార్తినిఁ జెందఁగరంభఁగాంచుచున్। దక్షుఁడు కౌశికుండతఁడుఁద
లెవ్వరుది క్కటంచుఁబా। నతుణమం జెమేనక గృహంబునకుం జనె నాథుతోడు

నలకూబరశాపానుగ్రహము.

౧౩౭. ॥ ఘనవతుమున సఖీ స్తనకుంకుమముమాన సము దేలుకరుణారసంబనంగ।
చ్చి తేరెడు మేం పలుగంట్లననిశంబు సల్పుచుం డెడు జపసరమనంగ। మొనయు కం
గోటి మొనఁ ఆఘోషించు నిగమవిద్యారేఖ సీటనంగఁ। బ్రియకాంగిలింతల మెయి
జనొక్కలంలజుట్టుకొను మోక్షవల్లులనఁగ। నలరిగద్దియఁగూర్చుండి వలపుమీఱి।
మ్మ ా చేమేనకావధూటి। వలుదగుబ్బల మకరికల్ వ్రాయుచుండఁ। గాం ర ట
ఖాపరహితు గాధిసుతుని॥ ౧౩౮. చ॥ అంటగనుచున్ బటారబయలైన చను వ
_ టి ర్పన। ట్టిటకురయంబుతోడఁ ద్రపయిాడ్వఁగఘుల్లిన నంగదంబులు। త
ముగ మ్రాయ ది. నముదంబునమే కలేచి వేగన। చ్చటనిల కేగము న్నెగనిసొద స
ము ర డ డన ॥ ౧౩౯. క। వినయంబును భయమును నె। మ్మనమునఁ బెనఁ
గ _గమా ంద్రినకున్। ధనదసుతుఁడు సాష్టాంగం। బెనయఁగ దండంబుఁబెట్టి
పన్ వన్ ॥ ౧౪౦. చ॥ గుదులుపిఱుందుదాక సమకుంచిత జానుయుగంబు ద్ది
యం। గ యఁ మోడ్పుకేలునొడికంబుగ జేర్చిన ఫాల మఁడ। త్పదములుసో
ల్లి యభ్ త్తి మ్రొక్కుచు లేచి రంభయున్। గొదుకుచుబా వారికనుఁ గొలు
గుర్కుచునోరగాలన్॥ ౧౪౧. చ॥ ఇరువురునిందువచ్చుప యేమనిమానియువేడ
ర దా। గుఁబెక్కుమానికులచంద్రమనాదురదృష్టమెంతయున్। పెఱ కవిన్న
చెద న్ విటవ లపొందుఁగొరకే। నరయుచుని కుబేరతనయాగ్రణి న్ దగు
గ్రొత్తగన్॥ ౧౪౨. క॥ పగవారిఁగూడిదైవము। జగతిన్నరుఁడగుచు
యి గబె। గ తుకు డు శపింపన్। దగనొకటిఘటించెనేఁడు దగాలె
॥ . ఉ॥ ఈ ఁబా యెట్లు తరియింతు వియోగపయోధిని దు మా
యుఁ ల్లి యనుదైవము మీ నినమ్మివచ్చితిన్। భూతదయాసు లనుల పు
డ మ చు। భా లాత్మ వేగఁగడు పాదములంబడి లేవ నన్॥
లయ్య గ దక్షు జ్ఞా సల్పిం గర్వానైన న్। జాలం ఒడితిగా
... బో ... గ బు
... ద ... డ దా జ డె డున్ వ

ంచి బాల్యంబుననే తత్తుకుశాపం బనుభవించి మగు ం బ్రతికి బహువత్సరంబులు ంబున ల్లి నిన్నుం బెండఁగలఁడుబొమ్మురంభాస భోగంబునశాశ వైభవు వై యుండుమనివారలంబనిచి కౌశికమునిసార్వభౌముండు మేనకం జూచి ్రి ఎ జనని కౌఁగిఁటలాలించి తపోవనంబునకుంజనియెసుయజ్ఞా: లోహితాస్యునకు జం తత్తుకోపద్రవవృత్తాంతంబు తెలిసెఁగవాయింత సేమైన నడుగవలయుదేయని ముకు ళితహస్తుండై యంతకునకుఁజండాలత్వంబు బా ప్తంబైన కారణంబేమియనిన ్తి

వీరబాహునిపూ ఒన్మ వృత్తాంతము.

కుండిట్లనియె ॥ ౧౪౭ శా ॥ సాకేతాధిపుఁడౌ త్రిశంకుఁడుహరిశ్చంద్రాఖ్య ..రకా । రాకాచ ఖాస్య డు వై గ్యంబుతోబాలు । స్తోక వ్రు రాజధానికిని చొచ్చి ట్టముంగట్టు లే । నాకాంతామణికొప్పగింపుము రా కా తు ర్జి ంచుఁ ॥ ౧౪౮. చ । అను మశాంతశీల మదాశ్రమభూ ం ఘిభ ్తి నువునమత్పదంబులకుసాఁ లి మ్రొక్కుచులే ్రయో । ము ర బ్రహ్మ మూ దయానిధిదే నేనుగ్ర । క్కునమెయితోడస్వ ముసకుంజనున్ట లను హిం పవే ॥ ౧౪౯. తే . గీ ॥ గురువనెడుమాత్రమేకాదుహరిహరాది । మేటివే లహి మముల్ మీ న । డ ం జా । తమెయితోడ ను ు గు ి చు డ లునూ నుఁడి వ్వి యె । తువులునుంటొనర్చినధ బ త్స ముల్ ప బులు ధ్ధ టి ం స లదానముధర్మములెంత జేసినఁ । గుతుకముతోడ నాకమునకుఁ మెయి తోఁజనఁగూ దేరికిఁ ॥ ౧౫౦. క ॥ ఏపుణ్యంబులుజేసితి। మాపదములకెర గి ం మ యితోనేగఁ । బ్రాపించునాకొ స్వర్గము । పోపొమ్మునృపాలవెఱ్ఱిపో వేలా ॥ ౧౫౧. చ ॥ మదిమదిరాజ్యముఁ విడిచిమంకు నంబునఁజెం రా ల్ । పదవులుగో రఁగల్గునెతపంబుఘటింపుమొనర్చిమే తోఁ। గడియఁ ఁగూడకున్ననుసుఖ ఁజె దెద వూర్థ లోకముఁ । దుదియదిగా టంచనిసఁదుండుడుకేటికిఁ బొమ్ము... టి ఁ ౧౫౩. మ ॥ అనుచుఁ యుఁగూర్మి యుఁ గనుపడంగానాడుమాపల్కులఁ । మా ంబున నాత్రిశంకుఁడనునుర్విఁ మాకు మీవంటిపా । వనుఁడౌ సద్గురు డు యుఁ పముతేవంసల్పఁగానేలమి । మ్మనినే మ్మిఁట చ్చి ందులకు బా... యు టా । ౧౫౪. క ॥ విశ్వామిత్రునివేఁడిన । ్వరముఖులెల్ల మెచ్చ ంతకుద తా స రస్వ । గైశ్వర ప్రాప్తిఁదనకునలవరచ డో ॥ ౧౫౫ యొ నున । పాలుఁడు ను ఁ చి నను తి ం మ గ పమ న లు తు సీ ।

కుసామముకుడివంకవంకరసిగకత్తియూరెయుఁదోలుఁగరమునందు। నల్లనిపట్టి
లుగాలునుసారెఁబడఁబడబోయెడునాడలిమత్తు। మసిమంగలముచాయమైమెఱుగ బుశె
ంగునినుపకడెంబులునింగలంబు। గురిసెడుమిడిగుడ్లనెఱచూపులనునేఁపుమీఱెడు
లి గొన్నకోఱమీస। లల్లనల్లనదిండితాలెల్లయముడు। మేటిజవనిక జవనీటుపా
కెలి। తోడఁజఱుచుకొంచుబల్కేకలిడుచుభయద। సరణిచండాలుఁడయ్యేఁ
కుఁడపుడు॥ ౧౫౭. శా॥ మాతంగాక తినున్నవానివిధముల్మాకేయస ంబు గ
గాతత్సన్నిధినుండకేగనతఁడుల్ గర్వ బుద్వేషంబులెం। తేత్రుళ్ళింపఁగఁగాశికా స
ముకుల్దీవ్రంబుగాఁబోయియా। ఘూతాఘప్రకటాత్ముఁగాంచిచలముల్దుఃఖంబు
ట్టింపగల్॥ ౧౫౮. ఉ॥ సాఁగిలిమ్రొక్కి యిట్లనెఁద్రిశంకుఁడసేనువసిష్ఠుఁజే
న్నెగురువర్యనాకమునకున్నతిఁబంపవెమేనితోడనా। నాగడముల్ ఘటింపఁగ యి
యొకాశికుఁజెందనిఁతకుల్। వేగమ బంపఁడే దివికి వేఁడినయట్టులనంచుఁ
ల్॥ ౧౫౯. ॥ మండిపడిజూచియోరీ। చండాలుఁడవగుమటంచు శపియించెను
ను। ద్దండతమా టికంబును। దండిగననుఁజెందెనిట్లుతత్క్షణమాత్రల్॥ ౧౬౦.
శ ణుశరణయ యామతిసార్వభౌమ। నీవెవిక్కనివచ్చితినేఁడుదివికి। మేనితో
పెడవా కహీనజాతి। నై ధరఁజరింపఁజేసెవాయార్యచరిత॥ ౧౬౧. క॥ మీ త్త
ము నాభాగ్యము। యేచంగఁబందనన్ననిడేర్చెదవో। పాశ్చర్యమహత్వంబున। నాచె
గుచూడయనుగాధినందనుఁడనియెల్॥ ౧౬౨. ఉ॥ పేచనుదెంచిభక్తితనువేఁ న
చో ఛే టికి। రాచ రిల్జెలంగుమెయిరం లరల్నినుఁబంపలేకనే। నీ
చెఁ రుఁడోయిత్రిశం చూడు। నాచ నట్టిరూ ము నం ద
స్వర్గ వాటిల్॥ ౧౬౩. క॥ పొమ్మ మం మునుపడే। శమ్మొనరి ల
డుమో। దమ్మునఁజనెనతుత్రప। దమ్మునమునిసంఘుమదు తమ్ము ఁజూడ
ఉ। ఈ హిగా సూనునభయంబుననేగుచుస్వర్గపట్టణ రసమీ మొ
వుకొ ను యప్పుడే। నీరభటా తోడఁ నుదెంచుయముండు
రో నా పో యశుకొ నేడను చ్చె చ ఁల్॥ ౧౬౪. వ। తరువ
వా గుమ ఁగడుభయి బు క్కునమ్రొ యా మనుజ
క డనువాఁడ మారుండగు ష్ఠుంబాశ్ర నుస్వర్గ గ
ము ందగ చం లు గా పించినఁబాశ్ర తై త కృతా
చి మిత్ర సన్మైత్రినాదరించి నా నే
నె గ కనవి

మాని నికొరాచలంబు। రాచబాప మాటకురాఁ నునాకొ। రాచజడధారిలీల శా
మాల ౧౬౭. క ॥ సీనిమెడఁబట్టినె ఁడు । పోసకుండ న ం మునన్నృ యు
। కన్నను గాశికు । నాననుసుయనుచు మునినంతకుఁ లు ౯ ॥ ౬ ౬ ॥
గా క ంకగాశికుఁడపోద్రోరయిచ్చుటికాము ంద్రుపై। నానయి ౯దడంబడ నక్క
టయీాపెనుకొ్రిత్తమాలయం । తై నుదప్పరా మనక చు వికావికనవ్వియుగు దై।
రాస్థలింబడఁగవే బడఁద్రోయుఁడటంచుఁబల్కి ౯ ॥ ౧౬౯. ॥ కద భ
యతనిౌ । గుదియంగాఁబట్టికొట్టిగు ద్దుచుబలిమి౯ । బమగురుగూడుకవేడు
౯ । బదటిమిఁదల ందుగాఁగఁ దద్రోయు నైడ౯ ॥ ౧౭౦. సీ॥ శరణ కా వే
రగవి మిత్రరక్షింపవేగాధిరాజతనయ । పాలింపవేన రమతపోథ తామ
చకఁబ్రోవవేము ద్ర । మునసిస్వర్గ దా రమునసుండిపో ఁబడఁద్రోయించె
యముఁడు । ట్రొప్పుచుకుయ్యోమొఁ దిక్కులేదిఁటనీమాటనమ్మితినిక్కముసుచు
నాలించికౌశికుఁడా హమునఁ తి పముాలనటుపై చిజింకతోలు । పె భ
ల్చుచును లేచి తెరలిజూచి । దండమండిత టుబాహు ం మెత్తి ॥ ౧౭౧. చ । ని
ఱ లుమభ్రిపిధిధరణీవరరాకుమటంచుఁబల్కిన౯ । జలమునసిల్పియచ టంఁత్రిశంకు
ఉయో వి ను । యి కునుజెం ందుగతి మిము ంఁదవచింపవే న౯। గ
గ బ్ర స్ఫ్ర ప్ర గాస్పజి ంవమి స ముక్ ॥ ౧ ౭. సీ॥ అ తుణ
న మి హ ము నా ంపఁగాథు ఁ నూ లో శెల్ల త్త పడ
ల్ తా ము కుఁ ।గం భవాడఁబుగంపి మెరు గడగడవడ కఁగా ఱ
మిగు గ ంగిపయోధులుపొరలంగఁబరికించి వనజసంభవుఁడు వేనచ్చినిలచి।
గాధినందనుచాృర్థింపగగనవాటి । నతఁడలఁతిశంకుకై స్వర్గ మలవరిం । సమ్మ ల్లి
చుఁగొన్నినక్షత్రదివిజ । నికరములుబరివే ంప లిపిచ మె ॥ ౧౭౩. మ ॥ అలరఙ
శఁ సౌఖ్యలీలఁదలక్రిందై నంత్రిశంకుండు । ల మిఁటఁ జెలంగుచుండునదె
మిత్రమాహాత్మ్య ముక౯ । దె యన్వింటె ము ం ఁడప్పడె దా ప్రభావంబు
చే నిలబ్రహ్మాదులసృష్టికిం బ్రతి నెంతే సృష్టి నిర్మించుటల్ ॥ ౧౭౪. ॥ మ

శమనునివిశామిఁ ఁడు చండాలునిగశపించుట.

న్ను కౌశికుఁడత్యంతకోపోగ్రమానసుండై రవిసూనుఁబిలచి । నాయ నెంచకనన్ను
దూ ంపుచుశపింపకారత్రిశంకుఁబట్టి । కు డదివికేగనియ్య ద్రోయు నై
వు ట్ట కొ్రివ్వినావా । ఫాలాత్తుచేతిదెబ్బ మా ంకనునిం వ సెగగొని
। యో చండాలయో నినుర్విఁబుట్టు । పడిననిశ పగడగడవడఁకియును
మా పొంద ద్మ ములకొఁదఁ । జెు ను ్ౖరిలిలేవ పలు ॥
రి డగర్వో త్తు డ । .. రుణ్యా ఙుకడి

శమియింపవలెన్ । ధారుణినంత్యజుండఁగాఁగఁదగుదుసెయనిసన్ ॥ ౧౭౬.
రుణించి వేలెమ్ము తరణినందనయింక ధరణిలోనఁద్రిశంకతనయుఁడతుల । సత్య ...
హరిశ్చంద్రుఁడుత ద్రాజ్య సంపదల్ బాసియసంఖ్యమైన । యప్పుపైఁబడన నత
కాపురములోనమ్ముడుబోవఁగలఁడు । గాననాగరంబుఁగాఁచు తలారియై వీర
కీవు వీరబాహు । వసనిజాంశనుజన్మించియందు నృపతి । వెలకుఁగైకొనుమంత్ర ...
లఁగుశాప । మెపుడు దేహంబుతోడనెయెప్పటట్ల । నాత్మపురినుండు మాధిపత్యంబు
వెలయ ॥ ౧౭౭. వ ॥ ఇంతటనైననుగర్వంబుమానిబుద్ధిమంతుఁడవై యుండు పొమ్ము ని
యానతిచ్చిన శమనుండునులేచి మ్రొక్కుచునిజస్థానంబునకు జనియెనని చెప్పిన
జ్ఞుండుమ ంద్రా శనైశ్చరుండు కాలకౌశికుండగుటకుఁగారణం బేమొకో య

కాలకౌశికుని పూర్వవృత్తాంతము.

ష్టుండిట్లనియె ॥ ౧౭౮. గీ ॥ ఓరిత్వష్ట ప్రజాపతిసారమతిని । నాత్మపుత్రి సంజ్ఞాం
బ్జబాంధ । వునకుఁ బరిణయమొనరింపనినుఁడు గాంచె । నావనితయందు సమవ
ర్తి ॥ ౧౭౯. ॥ రవియంతనత్యంతరాగాత్ముఁడై వికృతుఁడైనఁబాయ
తోడ । భోగించుండనప్పాలఁతియాతనిమే కాంకలకోర్వఁగాలేక యోర్చి ।
డియుఁబుట్టి నిల్లోకనాడుచూడనివ పును రేపమగనితోడఁ । జెప్పక త నీ ... జ
లుగానిర్మించి నేనెసీవై సుతుపైని నెనరు । నుంచిరక్షింపుమని యొప్పగించితంత్రి ।
టి నిబోవ తైజఁగెల్లఁదెలసి । నీతియేయిట్లుచను దేర నాతికనుచు । నాత్మ ను
త ష్టయునా . హము ॥ ౧౮౦. చ ॥ తురగవిగమ్ము పొమ్మని నదుఃఖము ... చ
శపై । నాఱగియయొ డన్మమతనొందియెఱుంగక మందబుద్ధినై । త్వ ప ప్ర
... చువచ్చి చోజనకుండ యు నన్ । గఱకఱతో శపించితివిగానిఁకదిక్కైన చు
... నన్ ॥ ౧౮౧. ఉ ॥ పుత్రిని నెత్తివేమననుబోర్లి దయన్వితఁజెండకే టి।
శపించితి తప్పదుగోడిగవై సదాకురు । క్షేత్రవనాంతరంబులవసిం ... మునా
... వచ్చి న్ । మి ఁడు ఘోటకంబయి రమించును శాపము రు తట
౧౮౨ ॥ ఆ ను దు ద్రైయొయది । సనెర యున్ జాయ ... స
సె స చును । శ యనునా ... జునఁగాంచెఁజాయయున న్ । ...
ము ... యయున్ ద యు డైన నైశ్చరుఁ చి ట్ల । ర్మునిమొడ ... డ
... ండును తైజఁగొంచియొ ... నాఁ। డనువు కను డు నా ...
గాఁ। గ లుచు ... నయ్యనుజుకాళ్వొఱుగ ... డ ... యమున్ । ...
చితా ... యు ... । ఁనునెడ ...
... జు ... లుచు త
ని ... ప ... ను

వ్వ తెపీవుదే॰ హరిణేక్షణయ చడుగఁ భయంబుచే । జ నిబల్కె దేవవినుస
మకురాంతరంబునన్ । టిల గ<దోఁచుతననీడస్పృజించినన్ాయ మీ ।
గ< దెల్ప<బోకుమనియే గెనునాంటిగ< బుట్టి ౦టికిన్ ॥ * . ౧౬. శా సంజ్ఞా
భవనసై ననిచ్చురతికాంతుంగూడి స్నేల<గా< । బ్రాజ్ఞత్వంబున జెందితిన్ దగదునన్
ణేశ్వరక్షింపునా । యజ్ఞానంబుసహింపవేయనిన నెయ్యంబొప్పవీక్షించిన । ర్వజ్ఞం
యునిజాంగనన్ దల<పుచున్ రంజిల్లుమోహంబునన్ ॥ ౧౬౭. శా ॥ ఆజ్ఞోల్లంఘన
మాచరించెననిభార్యాదు యంచెంచకే । యజ్ఞానుండును బోలెనుండెనవురాయర్య
డు కామాంతురుల్ । బ్రా ...ంబు< దలంద<జాలరుగదా బ్రహ్మాదులంద్రైనస । ర్వజ్ఞ
డున్ దనమేనుసామె ౧౭ దేవామాత్మీ స్వేదుకన్ ॥ ౧౬౮ శా ॥ లోకంబుల్ ద
యిం <జేయుకడ<కఁ లోలత్వమున్ జెందకే । సాకల్ప ప్రభ న్ వెలుంగు ఘను డా
.వియోగాగ్నిబల్ । కాంకన్ డస్సిమనోజ తేజమునకున్ గంపించుచున్ వేగనా।
. ౧౬౯ వె కందలంచెమరుబాళిన్ హాళిదై త్మ<డై । ౧౭౦. సీ ॥ అటనిల్ల<స్తై
చ ...డెతమమామయగు ష్ట గ హము రుగుదె చ । యతనిశాపముచేత శ్వ
మై తెలుంగుసుదతివసించినచోటుదెలి । వచ్చి కురుక్షేత్రవనవాటి గో నై తెలవ
యుండ<గ ... గా దక్షిణము. <గవలునా త్యా
లుగ త . ప చ . స ... డుక ... తత బువేడు ర।
సా ... కే న త బు । . ను ... చె న ... ర ...
... నేసే నివ గ్ప చుకొంటిపాటించ<గ . । ద . స ఘా
య । ద ముడుకొనె తంబుననంతన్ ॥ ౧౭౧. చ । కరక . నా వ
గన్నకనై శ్చురు<బట్టిస< .స । .వ్వరముగనై మిశాటవి వైచినచోసమ ర్తి తముక్
విఱిగినకాలుపిడిపడిపేవ చేత<దపించుచుండ<గా< । గరుణనుబ్రోచిరచ్చటి ... గ ...
సంతతులాదినేంద్రజన్ ॥౧౭౨. ॥అచ్చటికేగిగా తనయాగ్రణిగన్గొని బాలు డ శ
న్ । హెచ్చగుప్రేమతో డ<బడ. ను<డుభానుని ...నుడ<ంచుచు<దన్ । బొచ్చ ... నేక
మ ...మత<బోషణ<జేయుచువానిభ క్తికిన్ । మెచ్చిసమ స్తవిద్యలను నేరి సర్వ ...
... ణు<డై ॥ ౧౭౩. సీ ॥ సకలమంత్రరహస్యచతురజ్ఞ <డగుచుగు.. దేశము ఘ
...గా యర్వి । నతినిష్ఠతో నిరాహారు<డై బహువత్స మ్ములు పమును .. ముగస
...లచేవరములుబడయుచు గ్రహములలో మేటి . హాముగా<గ ... త్ర...
డ ... బుననుండురాశిముప్పదినెలల్ హివసింప । టులనాశ ... వ్రమ
త ... ...ఖి ను..కు<జాలశుభాశుభ<బు । లొస<గు ..నునున్నవా<డ దే

* ఈపద ... ము చార్యము

పమందుఁ । బురుషభాగ్యంబు దెలియంగఁ బోలదెందు ॥ ౧౯౪. ఉ ॥ పంకుదనా గాశికుఁడు మా పట్టినిచ్చెలు మచ్చరంబునన్ । శంకవహింపకెంతయుఁ ద్రిశంకు రకుఁ డెన్నిరీతులన్ ; బొంకెడునట్లు గాఁ జలము బూనుకఁ గైకొని రాజ్యమెల్ల బల్ । కపుటప్పరాజుపయిఁ బెట్టుచుఁ గైకొనము న్నెదల్పుచున్ ॥ ౧౯౫. మ ॥ శనినిన్ నవచ్చియాతఁడు నమస్కారంబుఁ గావించి యో । మునిచంద్రా పనియేమి దెల్పుమ నన్ మోదంబు సంధిల్ల నీ । వనఘా మాకుపకారమొక్కటిదె సేయంగావలెన్ వింటివే యనితాఁ దల్చి కా- మెల్లవిన నేకాంతంబుగాఁ దెల్పుచున్ ॥ ౧౯౬. మ ॥ వ తన్ తఁ తుఁ బాయునట్టితటిఁ బ్రా వాంఛింపఁ డేబొంకఁగా । జన ధాత్రగణి గావునన్ది సినోజన్ గాశిలోనుండి నీ । వనుమానింపక రాజుచేత వెలగా జ్ఞాతి ంబుత్రుఁగై । . నియేలన్వలెఁ గాసిఁ బెట్టి కరినోక్తుల్ మీఱఁగా నితంమున్ ॥ ౧౯౭. ఉ ॥ నావినిమంచి దంచుఁజ , నా నోకర్తుకఁ గ్రూరచిత్తమెం । తే కృతాంగిభార్యగ సృజించుకకా కి జే రియుండఁ గాఁ । డావెలమున్ శనైశ్చరుఁడు తప్పకఁ గైకొనెఁ గాల కౌశికుం । డై భునే తఁ ంద్రమ నప్పుడు నాత్మతనూజయుక్తగాన్ ॥ ౧౯౮. సీ ॥ ఛాయాత్మజుండైన దొల్తనట్లుం ౹హీనుఁడై కౌశికానూనకరుణఁ । బ్రబలుఁడై యున్నత పదముఁ జెంగొను నయుఁడై సం కుజవనమైన । సమవర్తిపుణ్యాపాపముల నేర్పరచుచుధ : - న నేడదమీణాశ । తు గియాయా సంజ్ఞతోఁ గూడితపనుండు నశ్వాకృతిరమింపనా వ యు । లుదయమగుచును వెజ్జులై త్రిదశకోటి । తముభ ంపఁగవి తిఁ న్గా్ను వా లగణింప యేవారిజాప్త । సుతు మహిమాతిశయము మహానుభావ వరేణ్య ॥ ౧౯౯. చ । అనుచుమయ వచ్చి డవాయెను- యెదమ చులేవ । క్క- వడిలేచి సాగి ల గఁ గౌశిక ష్యుఁడు మొక్కన నే జ పతియుకా సభా దులు లె నుమ ఘటించఁజ । య్యఁ జనియెన్ వసి ంఁడు నిజాశ్రమభూమి మేయతేజు ॥ ౨ ఉ । అ తనృపాగ్రణిన్ గనిసుయజ్ఞుఁడు మదుకుచెంతకేగెదన్ । ంతమున దుమా యి శ ముమీదయమ ఱ్వకుండుఁడీ । సం తమంచుదీవనలొసంగి లేచినమ క చిరా ంతొ ప్రియోక్తిఁ బంపవ నేగుచుఁ గౌశికుఁ గాంచెన య్యెడన్ ॥ ౨ ౧ చ

విశ్వామి నిమ ః్ోవ బుసుయజ్ఞుండుమఫుట.

పము ంబుమానికదుజాడ్య ఁగ,- లుమానియొక్కపా । దపము మెల్లనే యొ ఊ తాపముచేమ జింతజేయునా । తపసీపదా (ముల్నా లుదా గసాఁ - ౹
- యె మా తేజమమతన్ గనవేమి చా మేమకో ॥ ౨ ౨ ఉ
గాయి హుబమా ...లె యున్ జె
నా వె న గ గ బనమిద
వి । అ నితె

గానుతిఁ జేయుసుయజ్ఞు జూచి । వినయసుభాషిత ములు వివే ముఁ ందెనువ
ప్పుడా । జనపతిసు యం యిరసాంతలమేలుచును వాఁడెనర్ । జె ఖేద
డుచెప్పినదెద్దియుఁ గాదువింటివే ॥ ౨౦౪. ఉ ॥ స్ని నే పంబుత్రయమె త
నృపవరాళిబాంకఁడ । ట్లున్నను దక్కువేమి యదియుండఁగ నిమ్మువసి పంత
న్నెకునెక్కనెల్లి దమువచ్చెనటంచునుజూడుమాత్మనే । వన్నిటు గుందుచుంటి
నది యు నుపాయము లేక సద్గుణా ॥ ౨౦౫. క ॥ నావుడునవ్వివసి ని । భావముస
ర దెలియఁబడ దేమికురా్ । దేవగణింపఁగనాతఁడు । యేవిధినిన్మిత్రుఁడనుచు నెం
వలయున్ ॥ ౨౦౬. క ॥ బ్రహ్మబుషిశ్రేష్ఠుండా । బ్రహ్మసమానుండతండు ప
మఱు స్నే । బ్రహ్మ పొగడుచుండెను । బ్రాహ్మణులకునధి పై ర ముగల
డ ॥ ౨౦౭. ఉ ॥ ఇంద్రు బోటిపీటిఘటియించినస్వర్గము దాల్చుమిన్నవా । ంద్రు
. ష్టికి బ్రతిసృజించినవ స్తుస యుర్ దయా । సాంద్రు డవై యొ గునెడ
ర్వధరాత మేలునాహరి । శ్చంద్రు వైభవ బును ంబు మీమహిమ బుడల్ప గర్
౨౦౮. క ॥ సూడొక్కటియునుమతిదాఁ । గిడొక్కటియునుజగంబు ర్తి చుటకై
యాడొక్కటియునుగలదే । పోఁడిమిగామీకటంచుబో ంచవలెన్ ॥ ౨ ౯. ।
లెండనుశిష్యునిను వృ దె వె య రెడుమ తో । వేలేచి ప్రశ
తు దై ధి డు ౨ . వ । అ సా ం
జు గో యు తరం ౨ ౧
శనసర్వది యభూచక్రంబుఁబంలి చె । థ ము నాం పాదము వ
చర్ బా ంచివా । రిరుహాస్త్రాక తిఁజక్రవా గిరియే, క్రీడాద్రిగా గే కా సర
ఖా త్యవారిధిహరిశ్చంద్రుం ఖండోన్నతిన్ ॥ ౨౧౦. ॥ బు జు మ వ్వ
త్రనినదమ్ములుమహ స్తనితముగాఁగ । దక్షిణా వ య త.గా
ంవళితటిన్నికరములుగ । వరయూపబంధబంధురపశూత్కారఘోష
రవము గాఁగఁ । బ్రోఁదిగ వ్రేల్చు స్వాహాదిశబ్దసహితా నూనాజ్య
వా । హోమధూమౌఘసాంద్రపయోదకలిత । సరణిసంతతవర్ష ర్తుక నా
ప్పు । నెడపకడవిప్రవర లునుడుపుసవన । తంత్రబహులత కతనఁ దద్రాజ్యమునను
౨౧౧. సీ ॥ జారుండుజోరుఁడాచారహీనుండునుదుర్మార్గచరుఁ డస్య దూషకుండు
ఁడుకూరుండుకుటిలాత్మకుండును బాపఁడుఁడునుగోపరోపమ యు । పి
చకుఁడుసామిద్రోహియుఁగృ ఘ్నుఁడునుదరిద్రుఁడుడంబుఁడునతిలోభి
బుఁదప్పెడువాఁడును బ ధనాపేక్షచేఁబరఁగువాఁడు । లే డొ డె
లేగద । సాంద్రకీర్తిహరిశ్చంద్ర వర్తి । లీలనా చిల్ల
రా మేదినీచక్రమునను ॥ ౨ . ఉ ॥ చిన్నలు పగ

ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. ద్వితీయాశ్వాసము.

టలుఁ బలిభక్తి నాథుక । న్నన్న మెలంగ కుండులలనామణియుఁ బితృవాక్యపా
ఛ్య న్నతిఁ జెంద కుండు తనయుండును గల్గ రిసెందుఁ గానమం । దెన్న త్రిశం న
షుయే లెదు సర్వధరాతలంబునన్ ॥ ౨౧౫. ఉ ॥ ఎక్కడఁ జూడ శ్రీహరి మహో
వమహాత్సవంబులే । చక్కని గాంచఁ గోటిశత సంఖ్యల బ్రాహ్మణ సత్రముల్ మఱి ది
క్కున జూడ మార్గమున దిద్దిన చెల్వగు చల్వ చప్రముల్ । తక్క నొప్పు నెప్పుడును
భు రాజ్యమునందుఁ బొందు గన్ ॥ ౨౧౬. సీ ॥ సమయంబుఁ గోరి వాసవుఁడు వాట
పీ హైమాత్రుండు దీవించి చనఁగఁ । దనయాజ్ఞ భానునందనుఁ డాదలను దాల్పనురు
నై బుతియొదుగుచుండ । ఘనమణుల్ మకరవాహనుఁ డిచ్చి పొగడఁగ ననిలుఁడు
మమరవీవఁ । దనపుష్పకంబిచ్చి ధనదుఁ డిచ్చకుఁడుగా హరుఁడు పల్మాఱు సఖ్య
న... । న తుండును నజుఁడా ప్తులగుచు వచ్చి । నయముతోడఁ గా లోచ
ఘటింఁ । బాలుపమరె హరిశ్చంద్రు ప్రభుత్వమారా । నీతి ధైర్య పరాక్రమ తు
౨౧ . ఉ ॥ ఆకడగట్టు దాట్టి సకలార్ణవ వేష్టిత భూతలంబు శౌ । రుఁడౌ
క యా ణి కై వశమంది యుండుట । స్తోక చరిత్ర యొక్క వెమ హై తుఁ డౌ మను
వ చం కి । ల్లాకునఁ బ పసేతురు మహో హి సురాసు లో కుల్ ౨౧౮ మ
వనజాప్తా. యచంద్రునాజ్ఞ దివిబర్వ్వక లోఁగియే టేటఁ డా । తన్ లెక్క కు మి
తౌ ప దిరో ంబుల్ సమర్పింపఁగా । ధనదుండయ్యెను రాజరాజరవియున్ దత్తే
ద్వా త్రిగ । మ్మి చె న్ గూ ల ఁగఁగ దామిత్రాఖ్యఁ జెన్నొందుటల్ ॥ ౨
మ తు గ ం ద స చము దు ఘో బుగాఁ । దరలం లేదో నా
... గలం దాటి చ గా యు । భ ధ ణ ణా టు కైక ంబులో
నో వేఁ । బలిపంథుల్ శరణంబు లుదురు వ్రదాం జా న్ ॥ ౨౨ .
మసుఖ తిన్ వనజపాళిఁ జెలం ముకుంద ందిరా । స సవినోద కేళి న బున
ంచుఁ బో । సురపతియా త్రిశంకవర సూనునితో నతిమైత్రి సల ని
ల జ గా వెలచి రాక్షసకో లడంగిపోవఁ గన్ ॥ ౨౨౧. వ ॥ మ మహాత
బుండ కాత్మచంద బు సక రక్షకుండై త్రిలోకా ధ్యక్షుండును లె
ల పుడుననుస చుచునుండ మథ మలోకేశ్వరుండగు హరిశ్చ డ దవి
పట్టణ రాజంబు రాజధ గా భూచ ంబుఁ చు నె ।
స టిబహుసూం । ప్రభలం జెన్నొ
యుఁ డా । భునకు ఘటియి యిచె లు మెచ్చన్
గ ప ధగ మా ద్రే ంచిత
ధి వ స
బ ప్ర ద్రా దీ

భాసు ంబు । గాంగఁబాౄకారగో ౯ర లితశి । వేదికా వాటీ గణ
కట । పితాభ్య ప్రదే విత । గాన న భ దే వ్య మానమగుచు।
॥ ంతింత పరిమితమా । ద ంతము లెంచంగఁదరమె ంబుజభవజం। భాం
భ యున్నతు । లెంతనుచునుధి ౯రించియొసఁగుఙధరణిఙ ॥ ౨౨౮. గీ ॥
మా క కాంతులఁజే రిల్లు । కలి శి రాళిరేఁ గల్దె య క । స్వర్గ లమె
లు ం ఁజాలునయ్య దానియా ౖతఁమె చఁగాఁదరమెయధి । ౨౨౯. ఉ ।
భలో వేడ్క సకలా నిాధులుగా వ్య ం । హాసన ం తుండగుచు ంబు
స వృవైఖరిం దా । భాసు లధర్మప పాలనఁ చు ర్వ ాశవ తాసు
। తా మ టశౌర్య ఎ లుఁడై । ౨౨ . ॥ ధర్మప చ మ తో
ణి పెక్కు మేధములే శ జదా ముఖ్య। సవ లోనర్చుచు హ శ్చ
ను డు నాత్మ ద ఁవెసురా సూయ బు జేయ । ౨ వ । త చివ రా
చి మ ంబు భ యుక్తు చ ంబ ఁ నుదె డ
పద నాజ్ఞా ంచినఁబోయినిజతేజ బు ని తుౘభూయిష్ఠంబుగా చు త
రాజసూయంబు కు సకలవిశ్వంభరా శులు కప్పంబులుగానుచునేతె చి ౨ .
మేరుసమా చాగి దీప్తస్య ద ంబులుపద్మసం । ంటికా ణ
నా రం త మ సామజ టుల్ ంఖసం । ందశా ట్టిగ ధరఁజా ం
ణ ంబుక్షోణిసంఖ్య । భృత్యవ సుంద రిచారవధూటికా కో
ఖ్య । సారధ ది రత్నకోశంబులెన్న । నగణితంబగుభూరిసహస్ర ఖ ।
జరిలుసర్వమేదినీరాజవరులు । గరిమఁజనుదెంచియరిౘతుౘకాన్కల డు ౨
ఆరూఢిహరిశ్చం ఁడు । దారారత్నంబుతోడఁ గ షితుఁడై వా
చెను । దా మ శాలధ త్మకుఁ ॥ ౨౩౧. ॥ వామ భ వ
లఖిల్య । కాస్యపాగ స్త్యనా దకణ్వకుత్స। పిలదూర్వాసజమద కు
నుమొదలు నఖిలమునీంద్రులెల్ల ॥ ౨౩౨. । చనుదెంచితిమ ట వ జాతు
శా క టవాణీశులునా । యనిమిషనాధుఁడు క గ । చరులేతె చి కా
హాలుతై ॥ ౨౩౩. ॥ కౌశికమునిబ్రహ్మగాఁగవ ఁడధ్వర్యుండు నుభ
యు హెూతగాగౌతముఁడుద్గాతగాబుషులెల్లబు కృ లై ఁగ ర
ఘోా బులు ంగిముట్టననూనమంత్రతంతౌౘదీర్ణమహి మగుచుఁ । రిపూర్ణ
భ మైదేవతుల్ ప్రత తుముగహావిర్భా చయము । వేడ్కఁగైకొంచుం
గ । గణి ధరా రగజఘటాశ భ్యం । దాసదా హి ౧
ల్పెయాగమాచక్ర ॥ ౨ । ప్రచ
బ ల్పై ల్పై ము । నొ యకు ము

లో భుజియింపనందొక్కటుకముగోవిందబెట్టు। శుకములర్బుదసంఖ్యనొకసారిగో
యనమ్రోయనుం భేరితనకుఁదాన। భేరులర్బుదమొక్కటెట్టగావడిమ్రోయనొకఘ
ణఘణనొనరమ్రోఁగు । నట్టిఘంటలునద్భుతమధ్వరంబు । నెన్నిదినములొయె తె
గకన్నిదినము । లింపలరమ్రోయుచుండెవర్ణింపఁదరమె । ధరహరిశ్చంద్రుఁ
న్నదానమహిమ ॥ ౨౩౫. చ ॥ అసమమతింద్రిశంకతనయాగ్రణియిచ్చుమణీ
కో । ట్లసదృశకాంతిఁగావలసినంతయుఁగైకొనివిప్రులెల్లరు । మసలకనెల్లె
గడమమాటిచనంగదరత్నగ నా । వసుమతినాథరాలముపాడుకఁగాంచెను
నిఘంటు డా ॥ ౨౩౬. వ ॥ అట్టిరాజసూయాధ్వరంబున బ్రహ్మాదిదేవతా శులును,
పాతాళ లోకవాసులౌ పవనాశనవివిధసురానీకంబులును, సకలభూతంబులును
పితృదేవ లును, మహర్షిగణంబులును, పంచాశత్కోటివిస్తీ తాఖండభూమండల
బునంగలనానావ సంభూతులగుజనంబులును భక్తివినయసంభావనమణిభూషణా
రథనకనక వస్త్రవాహన భోజనతాంబూల కుసుమపరిమళద్రవ్యాదులఁదృప్తిం
వారెందును మందునకుంగా ముగదా దన రంబ ॥ ౨౩౭. సీ ॥ బహువైభ బు
తోబ్రాహ్మణోత్తములతోసదమలమతి ణ్య కిఁజేరి । సవనాంతమునవేడ్కన భ
భస్నానంబుసాధ్వీభార్యామణిసహితుఁడగుచు । సురదుందుభులుమ్రోయసుమ వృష్టి
గురియంగనప్పురోగణమునా ంబుజేయ యిరావతారూఢుఁడైఛత్రచామ భ
ం తులును యుపెలుంగ వ జభవ సిసాహులుస (దువ । మునిజన
ములుభఁజింప । ర మై య భ పుర బు జొచ్చి।చేరెనారాజుని గ
మ ॥ ౨౩౮. వ ॥ అ తహ హరబ్ర ్మం ్రదులు బహువిధంబుల
ని స్థానంబులకుంజనిన సర్వమేదినీరాజన్యులును హర్షంబులఁదమ దే బు
ను న నంతఃపురంబుఁబ్రవేశించి చంద్రమతీసమేతుండై యిష్టోపభో
ంద్రసార్వభౌముండా ందంబునమేదినీచక్రంబుఁబరిపాలించుసమ బు
౨ ౯. సీ ॥ ఇలమెల వర్షించునెలమూడువానలుసకలసస్యములుదున్న య ।
మొదవులుముమ్మాఱు దుకుచుండునుబాలుధాన్యరాసులుయింద్రఁ బు
రత్నములుపైఁడినాణెంబులునుబణ్యవీధులఁబ్రోవుగాపెలయు తి బు
స తతంబునుబూచికాచఫలించువృక్షంబులెల్ల । పు త ండా
మధువ్రి శుక కనా సహిత । నిర్మలోదకపూ ు । చారు
తు ు ॥ ౨ . । తైఅ గు ంవే సల వ
మే సుశు హా గూ
శ్యం ట్టీ వ వ్యవి న
దు నాధను.